

De sancto Pastore.

De sancto Pastore.

Altoz i heremo

Multis annis in abstinentia magis se affligens multa sanctitate et religione pollebat. Cum autem mater eius ipsam et fratres eius desideraret videret, sed non posset, observavit diem, et illis ad ecclesiam euntibus protinus se eisdem obtulit. Et illi fugientes et cellam intrantes, in faciem eius clausurunt ostium. Illa autem ante ostium stans cum nimio fletu clamabat. Pastor autem ad ad ostium veniens dixit ei. Quid sic clamas o vetula. Que audiens vocem eius amplius clamabat flens et dicens. Volo vos videre filii mei. Quid est si videam vos. Nunquid non ego sum mater vestra que lactavi vos, et iam canis tota super plebem. Cui filius. Hic nos vis videre aut in alio seculo. Que respondit. Si non videro vos hic, videro vos illic filii. Qui ait. Si equanimiter ferre vales ut nos hic non videas, illic procul dubio nos videbis. Que discessit gaudens et dicens. Si vos visura sum illic, nolo vos videre hic. **I**udex punitie cum abbatem pastorem videre cuperet, sed nequiret, filium sororis sue tanquam malefactorum tenuit, et in carcere posuit dicens. Si pastor venerit et pro eo intercesserit, eum dimittam. Abater igitur pueri ad ostium senis plorans, dum ille sibi nichil responderet ait. Et si viscera ferrea habes, et nulla compassione moueris, saltem miseratio sanguis tui flectat te, et quod unigenitum mihi existit. Ille autem mandavit ei. Pastor filios non generavit, et idcirco non dolet. Qua cum dolore discedente dixit ei iudex. Saltem verbo iubeat et ego eum dimittam. Ille autem ei remandavit dicens. Examina causam secundum legem, et si dignus morte habet protinus moriatur, sin autem fac quod tibi placet. **V**ocebat autem fratres dei. Custodire et seipsum considerare et discretiorem habere operationes sunt anime. Inauptas tribulatio et discretio sunt operationes solitarie vite. Scriptum est eis. Si fuerint hi tres viri. **H**oc Job et Daniel etc. Hoc personam habet nihil possidentium. Job tribulatoz Daniel discretorum. Si duas res oderit monachus potest ab hoc mundo liber esse. Et quarenti fratri que eunt

dixit. Carnalis repausatio et vana gloria. Si vis requiem inuenire in hoc seculo et in futuro in omni causa dic. Quis ego sum, et non in dices quoniam. **C**um quidam frater de congregatione offendisset, abbas de consilio cuiusdam solitarii eum expulit. Qui cum quasi flendo desperaret, abbas Pastor eum ad se adduci fecit. Que benigne solas misit ad illum solitarii dicens. Audiens de te, videre te desidero. Fatiga igitur te usque ad me. Qui cum venisset dixit pastor. Duo homines erant qui ambo habebant mortuos suos. Reliquit autem unus mortuum suum, et abiit plorare mortuum alterius. **N**on solitarii audiens et intelligens in sermone eius punctus est. **C**um quidam frater Pastorem dixisset se perturbatum esse, et locum velle deserere, eo quod quidam verba de quodam fratre audiuisset que eum non edificauerant, dixit pastor, ne hec verba crederet, quia vera non essent. Ille vero vera esse assererat, quod frater fidelis ea sibi retulit. Cui pastor. Non est fidelis qui tibi dixit, quia si fidelis esset nequaquam talia diceret. Et ille. Ego vidi oculis meis. Ille autem interrogatus de festuca et de trabe que eunt respondit de festuca quod festuca esset, et de trabe, quod trabs esset. Et pastor. In done in corde tuo, quia peccata tua sunt sicut hec trabs, illi autem velut hec pua festuca. **F**rater quidam qui peccatum grande fecerat volens penitere triennio interrogavit abbatem pastorem si multum esset. Qui dixit. Multum est. Et quesitum si annum iuberet, ait. Multum est. Et stantes aut dicebant usque ad quadraginta dies. Et ille. Multum est. Et adiecit. In duto quod si ex toto corde homo penituerit, et peccatum non iterauerit, etiam penitens tribuanam suscipiet dominus. **I**nterrogatus de illo verbo qui irascitur fratri suo sine causa etc. ait. Ex omni re que te gravare voluerit frater tuus ne irascaris aduersus eum, donec oculum dextere tibi extrahat, et si aliter feceris, sicut canis sibi irascaris. Si autem aliquis te voluerit separare a deo pro hoc irascere ei. **D**ixit item pastor. Qui querulosus est, monachus non est. Qui malitiam in corde suo tenuerit, monachus non est. Qui iracundus est, monachus non est. Qui malum pro malo reddit, monachus non est. Qui elatus et verbosus est, monachus non est.

De sancto Iohanne. De scō moise.

Qui vō vere est monach⁹. sp est bñl. man
suetus. charitate plen⁹. ⁊ timorē dei semp ⁊
vbiq; p ocul⁹ b; vt n̄ peccet. ¶ Dixit itez q; si
sunt tres in vnū. ex qb⁹ vn⁹ bñ q̄scat. alius
aūt infirmē ⁊ grās agat. terci⁹ vō mīster e⁹
sit ex sincera volūtate. bi tres siles sūt velut
sint vni⁹ opis. ¶ Cū quidā frat̄ sibi p̄reret
q; multas cogitatōes hñs in ip̄is piclitaret
eū sub aere nudo eiecit dicēs. Expāde sinū
et apprehēde vētū. Qui ait. nō possū. Et ille
nec cogitatōes pbibere potes ne introeāt
sed tuū est resistere eis. ¶ Interrogat⁹ a q̄
dā fratre qd̄ d̄ hereditate sibi dimissa facerz
dixit vt p⁹ tres dies ad se rediret. Qui cū re
dissz ait illi. Si dixerō. da eā clericis facient
inde p̄iua. si dixerō. da eam p̄ntib⁹ nō est
tibi merces. si dicā da eaz paupibus secur⁹
eris. Quidq; ergo vis fac. ego cām nō ha
beo. ¶ Hec in vita spat;.

CLXXI.

¶ De sancto Iohanne abbate.

Iohānes abbas
cum ep̄sius p̄ānos. xl. i. heremo
habitasset. interrogauit euz q̄ntum
ex hoc p̄fecissz. Et ille dixit. Ex q̄ cepi solitari
us eē. nunq̄m vidit me sol māducantez. Et
iohes. ¶ Hec me irascentē. ¶ Sile fere legit̄
ibidē q; cū Epiphanius ep̄us abbati Ilyla
rioni daret carnes. ille ait. Ignosce mihi qz
ex q̄ accepi bitū hūc nō māducaui q̄cq; oc
cūm. Cui ep̄s. Ex q̄ accepi bitū hūc n̄ di
misi aliq̄ē dormire q̄ aduersū me aliq̄d
br̄et. neq; dormiui hñs aliq̄d aduersus ali
quē. Cui ille. Ignosce mihi qz meliores qz
ego. ¶ Volens iohes ad stitudinē angeloz
nihil opari. sed deo suū inmissiōe vacare. se
ip̄m expoliavit. ⁊ vnā hebdomadā in bere
mo fuit. Cū aūt fame periclitaret. ⁊ aculeis
musca; ⁊ vespa; totus vulneraret. reuers⁹
ad ostiū fr̄is sui pullauit. Ad quē ille Quis
estu. Et ille. Ego sum iohes. Frat̄ aūt dixit
ei. ¶ Nequaq; Iohānes enī angel⁹ factus ē.
⁊ in boies vltra nō est. Et ille. Vere ego sū
Et nō apiens ei. dimisit eū affligi vsq; m̄ae.
¶ Postea apiens dixit. Si bō es op⁹ habes
itez opari vt pascaris ⁊ viuas. Si aūt āge

lus es. qd̄ queris intrare cellā. Et ille dixit.
Ignosce mihi frat̄ qz peccaui. Cū aūt more
ret. rogauerūt eū fr̄es vt aliq̄d verbū saluta
re ⁊ p̄pendiosum loco hereditatis sibi reli
queret. Qui ingemiscēs ait. ¶ Nunq; feci p̄
priā volūtatez. nec aliq̄d docui qd̄ p̄us ipse
nō fecerim. ¶ Hec in vita spat;.

CLXXII

¶ De sancto moyse abbate.

Moses abbas di

xit fratri pet̄ti a se p̄mōez. Sed
de in cella tua ⁊ docebit te vni
uersa. Cū quidā senex infirmat⁹ in egiptuz
ire vellz. ne fr̄es nimis ḡuaret. Dixit ei abbas
moyses. ¶ Nō vadas q̄niā in fornicatōnem
casurus es. Qui tristatus dixit. ¶ Fortuū
est corp⁹ meū. ⁊ tu michi ista dicis. Cum er
go iussit. ⁊ q̄dam v̄go ex deuotōne sibi fui
ret. ille p̄ualescēs eā violauit. Que cū filius
pepisset. senex puerū in vlnis accipiens i die
magne festiuitatis q̄ erat in s̄xti ec̄cia corā
m̄ltitudine frat̄z intrauit. Cū aūt oēs flerēt
dixit Videtis infantē hūc. Fili⁹ ē inobedien
tie. Cauete ergo vob fr̄es. qz in senectute h̄
feci. ⁊ orate p̄ me. Et p̄gens ad cellā ad p̄st̄
num statū reuers⁹ ē. ¶ Alius qz senex cum
dixisset alteri. mortu⁹ sum. ille ait. ¶ Nō confi
das in te don⁹ ex eas d̄ corpe. ¶ Nā si dicis qz
mortu⁹ es. satbanas tñ mortu⁹ nō est. ¶ Cū
frat̄ quidā peccassz miserūt ad abbatē moy
sen. Qui accepta sporta plena arena venit
ad eos. Quē cū fr̄es q̄dnam h̄ eēt interroga
rent. dixit. ¶ Peccata mea sunt p̄ me currē
tia. ⁊ nō video ea. et veni bodie aliena iudi
care peccata Illi aūt hoc audiētes. fratri pe
percerūt. ¶ Sile legit̄ d̄ abbate ¶ Pastore
¶ Nam cū fr̄es de q̄dam fratre culpabili loq̄
rent. ille tacebat. Cū ergo accepisset sacclm
plenu arena retro. ⁊ de eadem arena modū
cū añ se ferret. interrogat⁹ qd̄ h̄ eēt dixit. ¶ H̄
ta arena sūt pctā mea q̄ p̄ me ferēs ip̄a nō
p̄sidero. n̄ p̄ eis doleo. ¶ Modica vō arena
sūt pctā fr̄is añ me posita. que sp̄ p̄sidero. et
ip̄a video. cū tñ pctā mea añ me sp̄ portare
deberē. ⁊ de ip̄is cogitare. ⁊ p̄ ip̄is deū roga
re. ¶ Cum abbas ¶ Moyses factus fuisset

clericus. et imposuissent ei suphumerale. Dixit ei ep̄s. Abbas factus est candidatus. Et ille affons dñe purpura. utinam intus. Volens aut ep̄s eum pbare. dixit clericis suis. ut qñ ad altare accederet ip̄s cū iniuria expelleret. Deinde eū seq̄ntes qd loq̄ret audirēt. Idro iiciētes aut eū foras dixerūt. Eri foras etibi ops. Qui egrediēs dicebat Bñ tibi fecerūt cinerate et cacabate. qz cū hō non sis q̄rete in medio hoīm dare p̄sumpsisti. Hec in vitaspatrium.

CEXXIII.

De sancto Arsenio abbate.

A

Arsenius cum ad buci palatio p̄sisteret. et ut ad salutē dirigeret oraret audiuit. Arseni fuge boies et saluaberis. Accedens igit ad mōachalē vitā et ibidē orās audiuit. Arseni fuge tace et quiesce. Legit enī ibidē de hac q̄ete appetēda. q̄ tres fr̄es cū facti fuissent mōachi. vn̄ elegit discordātes ad pacem reducere. sc̄d̄s infirmos visitare. xerc̄ in solitudine quiescere. Id̄m̄ igit laborās p̄p̄lites hoīm nō potuit omnib̄ placere. et tedio vict̄ venit ad sc̄d̄m. Quē inuenit animo deficientē et mādātū p̄ficere n̄ valentē. Et p̄cordantes ad terciū q̄ erat in solitudine venerūt. Cui cū tribulatōes suas narrasset ille missa aq̄ in cipho dixit. Attēdite in aq̄m. Et erat cōmota et turbulēta. Et rurs̄ dixit. Attēdite mō quō quieta et limpida facta est. Qui cū intenderet. et vult̄ suos videret ait. Sic q̄ in medio hoīm p̄sistunt. p̄turbā nō vident peccata sua. Cū autē quieuerint tūc p̄ctā sua videre valebūt. Quidā et cū inueniss̄ q̄ndā in beremo velut bestiā herbas māducantē et nudū. currebat post ip̄s fugientē dicēs. Expecta me qz p̄p̄ deū seq̄ te. Et ille. Et ego p̄p̄ deū fugio te. Cū aut pestem p̄icisset. expectauit eū dicēs. Quoniam materiā mūdi p̄icisti a te. expectaui te. Cui ille Dic mibi quō salū efficiar. Qui r̄ndens ait. Fuge boies et tace. Patrona q̄dam et nobil̄ et senex venit ut abbatē Arseniū ex deuotōe p̄deret. Qui rogat̄ a theop̄philo archiep̄o ut se videri permitteret. nul-

latus acquieuit. Tandē illa ad eius cellā p̄perans ip̄m foras añ ostium celle inuenit et se ad eius pedes p̄stravit. Ille aut cū indignatōe nimia eleuauit eā dicēs. Si faciem meā videre vis vide. Illa aut facie ei p̄p̄fusione et verecūdia nō cōsiderauit. Cui senex Quō cū m̄lr sis tantā nauigatōnem facere p̄sumpsisti. Ecce eiz romā redibis et q̄ abbatem Arseniū videris alijs m̄lierib̄ enarrabis. et ille similr veniēt ut videāt me. Et illa. Si deo dante Romā rediero. nullā buc venire p̄mittā. sed saltez obsecro ut ores p̄ me. et mei memor sis sp̄. Cui ille. Oro deū ut deleat mēoriaz tuam de corde meo. Et illa audies turbata nimis venit i ciuitatē. et p̄tristitia febricitare cepit. Qd̄ archiep̄us audiens ad eam p̄solandā accessit. Illa aut dicebat. Ecce ego cōtristata morior. Cui archiep̄iscopus. Nescis qz mulier es. et inimicus sanctos p̄ mulieres impugnat. et p̄pterea senex hoc dixit. Nāz p̄ania tua sp̄orat. Et sic p̄solatione recepta cū gaudio ad p̄pria reuēnit. De q̄dam alio patre legit. qz cū discipulus ei sibi diceret. senuisti abba. ecce damus parū iuxta mōm. Ille ait. Ubi nō ē mulier ibi eam. Dixit ei discipul̄. Et vbi ē locus nō h̄ns m̄lierē nisi forte solitudo. Et ille. Ergo in solitudine me tolle. Illi etiā frat̄ cū m̄rēm suā vetulaz trās fluuiū portare deberet. ille manus suas pallio inuoluit. Cui illa. Ut qd̄ sic opuisti manus tuas fili. Et ille. Corpus mulieris ignis est. et ex eo q̄ te p̄ungebā. aliaz feminaz mēoria in meo animo veniebat. **B** Arsenius autē p̄ totū temp̄ vite sue ad opus sedēs manū suaz. pannū bēbat i sinu. p̄pter lacrias que crebro de oculis eius currebāt. Totā noctē insomnē ducebat. Adane aut facta cū p̄p̄ nature lassitudinem dormire vellet. dicebat somno. Veni huc male. Et surripiebat paz somni sedendo. et statim surgebat. Dicebat quoqz. Sufficit mōacho si dormierit vna hora. si est tamē pugnatō. **E**unqz pater sancti Arsenij nobilissimus senator vitam finies et testamētū faciens magnā hereditatē arsenio dimisisset. Magistrian̄ p̄dictuz testamētū ad ip̄m detulit. Qd̄ ille accipies

De sancto Agathon.

voluit illud scidere. Magistrum autem ei per
ditum puolum rogavit ne hoc faceret. quia ca-
put eius percideret. Cui arseni. Idem mor-
tuus suus quod ille. Ipe igitur cum modo mortuus sit
quod me fecit heredem. Et remisit testamentum
nihil accipe volens. ¶ Quadam vice facta est
vox ad eius di. Veni et ostendam tibi opera hominum.
Et eduxit eum in quandam locum. ostenditque ei et bio-
pem incidentem ligna et facientem sarcinam gra-
dem quam portare non poterat. Deinde iterum
ligna incidit et ad sarcinam addebat. et sic fa-
ciebat diutius. Ostenditque ei rursum boi-
em haurientem aquam de lacu. et effundentem aquam
in cisternam prorsam. que aquam refundebat in
lacum. et ipsa cisterna implere volente. Et ostendit
ei iterum templum. et duos viros sedentes in
equis portantes lignum transversum. Volentes
autem introire in templum non poterant eo quod lignum
in transverso portarent. Et exposuit dicens. Hi
sunt qui portant quasi iugum iusticie cum superbia.
et non humiliant. propter quod remanent foras a re-
gno dei. Qui ligna incidit. homo est in peccatis
multis et pro eo ut agat penitentiam non subtrahit
de peccatis. sed addit iniquitates iniquitatibus. Qui
autem aquam haurit homo est bona opera faciens. Sed
quia cum eis sunt permixta mala perdit bona ope-
ra sua. ¶ Vespere sabbati veniente die dominico
relinquebat post se solem. et extendebat manus
suas ad celum donec mane die dominico sol ascen-
dens faciem eius illustrabat. et sic residebat.
Hec in vita patitur.

CLXXIII.

De sancto Agathon abbate.

Agathon abbas
per triennium lapidem in os suum mit-
tebat donec tacurnitatem disceret.
Alius quod frater cum intrasset congregationem
dixit intra se. Tu et asinus unum esto. Sicut
ergo asinus vapulat et non loquitur iniurias
patitur et non respondet. sic et tu. ¶ Alius quod frater a me-
sa expulsus nihil respondit. Idem modo super
hoc interrogatus ait. Idem sui corde in meo quod
equalis sim cani. qui cum sectatur foras egreditur.
Interrogatus agathon quod virtus plus brevis
laboris. respondit. Idem non est talis labor qui est
orare deum. Nam amici eius pro laborant eius orationes

interrumpe. Nam in ceteris laboribus homo
aliquam requiem possidet. orator autem opus habet
magnum certaminis. Interrogatus agathon a
quodam fratre quomodo cum fratribus habitare deberet.
ait. Sicut in prima die. et non assumes fidu-
ciam. Nam non est enim peior passio quam fiducia. ge-
nitrix enim est omnium passionum. Dixit iterum. Iracun-
dus si mortuos suscitet non placet alicui vel
deo propter iracundiam suam. ¶ Frater quidam ira-
cundus intra se ait. Si solus habitare. ad iram
non ita cito moverer. Quadam autem vice cum
viceolum aquam impleret. versatus est. Secundo imple-
vit et iterum versatus est. Tercio implevit et versa-
tus est. Qui pro more furore fregit vasculum
In se autem reuersus cognouit. quia ab eodem
demum iracundie sit illusus et dixit. Ecce solus
sum. et tunc me vicit. Reuertar ergo in congre-
gationem. quia ubique labor. et ubique patientia. et
adiutorio dei opus est. ¶ Contra erant duo fra-
tres qui multis annis iniucem querelantes nunquam
ad iracundiam poterant provocari. Quadam vi-
ce dixit unus alteri. Faciamus et nos litem sicut
boves de mundo faciunt. Et ille respondit. Nescio
quomodo fiat litis. Et dixit frater. Idem in medio
laterculum et dico meum est. Tu autem dic non. sed
meum est. et in inde fiet litis. in iudicium. Idem igitur
ergo testa in medio. Dixit unus meum est hoc
et alter dixit. non. sed meum est. Et ille respondit.
Etiam tuum est. Tolle ergo et vade. Et discesse-
runt. nec in se contendere potuerunt. Erat au-
tem abbas Agathon sapiens ad intelligendum
impiger ad laborandum. parcus in cibo atque ve-
stimento. Dixit autem. Secundum voluntatem meam
nunquam dormivi retinens in corde aduersus
quoslibet dolores. Nec dimisi dormire alius ha-
bitantem aduersum me aliquid. ¶ Moriturus
quoque agathon tribus diebus mansit immobilis
apertis tenens oculos. Qui cum pulsaretur a fratri-
bus respondit. In conspectu domini iudicij assisto.
Dicunt ei. et tu times. Et ille. In custodiendis
mandatis dei virtute quam potui laboravi. sed
homo sum et nescio utrum placuerint opera mea
domino. Dicunt ei. Et non perdis dormitibus tuis
quod secundum deum sunt. Et ille. Non presumo donec
venero ante illum. Aliter enim sunt iudicia dei
et aliter iudicia hominum. Cum autem eius ad huc
interrogare vellet. ait. Ostendite charitatem

et nolite mecum loqui. quia occupatus sum. Quo dicto statim spiritum cum gaudio emisit. Videbant enim eum colligentes spiritum quemadmodum si quis salutet amicos suos dilectos. Hec in vita patrum.

CLXXV.

De sancto Barlaam.

Barlaam cuius historia Jobes Damascenus diligenter studio compilavit. operante in eo divina gratia sanctum Josaphat regem ad fidem pervertit. Etenim cum uniuersa India christianis et monachis plena esset. surrexit rex quidam potentis nominis Auennir qui christianos et precipue monachos plurimum persequabatur. Accidit autem ut quidam regis amicus et in palatio suo principis diuina commonitione gratia regiam aulam relinqueret. et monasticum ordinem introiret. Quod rex audiens per iram insanies. eum per quecumque deserta inquiri fecit. et vix inuentus ad se adduci mandauit. Vidensque eum vili tunica cooptum. et fame maceratum qui splendidis vestimentis ornabatur. et multis diuitiis affluere consueuerat dixit ei. Stulte ac mentis perditite. cur honorem in contumeliam commutasti. et te ludum puerorum fecisti. Cui ille. Si habes a me rationem audire desideras inimicos tuos procul a te abijcias. Rege autem que essent omnium inimici querente ait. Ira et concupiscentia. hec enim impediunt ne veritas videatur. Assideant autem ad audientiam dicendorum prudentia et equitas. Cui rex. Fiat ut loquaris. Et ille. Insipientes ea que sunt despiciunt quasi non sint. ea vero que non sunt quasi sint apprehendere moluntur. Qui autem non gustauerit eorum que sunt dulcedinem. non poterit eorum que non sunt ad discere veritatem. Absulta autem illo de misterio incarnationis et fidei persequente rex ait. Nisi tibi in principio promississe quod medio consilij iram remouerem. nunc itaque igni tuas carnes traderem. Surge igitur et fuge ex oculis meis ne ultra te videam. et male te perdam. Vir autem dei tristis abscessit. eo quod martirium perpressus non esset. Interea dum rex liberos non haberet. puer ei pulcherrimus nascitur. et Josaphat appellat. Congregante autem rege infinitam multitudinem ut dijs portu pueri immolaret. quoniam quanta quantaque astrologos

procauit. a quibus quod futurum esset filio suo diligenter quasi scivit. Eunctis autem rudentibus eum magnam in potentia et diuitijs futurum. vnde sapientior ex ipsis dixit. Puer iste qui natus est tibi o rex non in tuo erit regno sed in alio incomparabiliter meliori. Nam illius quam persequaris christiane religionis ut estimo futurus est cultor. Hoc autem non a semetipso sed a deo inspirate dixit. Audivens rex et plurimum expauescens. in ciuitate seorsum palatium speciosissimum construi fecit. et ibi puerum ad habitandum posuit. ibique secus iuuenes pulcherrimos collocavit. precipiens illis ut nec mortem nec senectutem. nec infirmitatem vel paupertatem. nec aliquid quod posset sibi afferre tristitiam ei nominarent. sed omnia iocunda ei proponerent. quatenus mens eius leticijs occupata nil de futuris cogitare posset. Si que vero mistrantium infirmari contingeret. hinc prius rex precipiebat eijci. et alium loco eius incolumem subrogari. Precepitque ne sibi de christo aliquid facerent mentionem. **B** Eodem tempore erat cum rege vir quidam christianissimus sed occultus. qui in nobilibus regis principes primus erat. Hic cum aliquando cum rege ad venandum iuisset. boiorem quendam pauperem pedem lesum a bestia bidentem et in terra iacentem inuenit. a quo rogauit ut se suscipere debeat. quia sibi in aliquo forsitan prodesse posset. Cui miles dixit. Ego quidem te libenter suscipio. sed in quo utilis inueniaris ignoro. Et ille dixit. Ego sum homo medicus verborum. Si enim aliquis vobis leuatur. congrua scio adhibere medelam. Miles autem quod ille dicebat pro nihilo reputauit. propter deum tamen ipsum suscipiens eius curam egit. Viri autem quidam inuidi et maliciosi videntes predictum principem in tanta gratia esse regis. ipsum apud regem accusauerunt. quod non solum ad christianorum fidem declinasset. sed in super regnum conabatur sibi surripere. turbam sollicitans et sibi concilians. Sed si hec inquit ita esse o rex scire desideras ipsum secreto aduoca. et vitam banc cito finiendam commemora. et idcirco gratias regni te velle derelinquere et monachorum vitam assumere asseras. quos tamen ignorantem actenus fueras persecutus. Et tunc videbis quid tibi responderit. Que cum rex omnia ut illi suaserant fecisset. ille doli ignarus peresus lacrimis propositum regis laudauit. et vanitatem

mundi rememorans quātotius hoc adimplendū consuluit. Quod rex audiens. & verum eē quod illi dixerāt credens. furore repletus est. nihil tamē sibi rēdit. Vir autem ppendēs q̄ rex grauiū verba sua acceperat. tremēs abicēssit. & medicus se habere v̄boꝝ recolens. omīa sibi narrauit. Cui ille. **N**oti sit tibi q̄ rex suspicat̄ vt propter hoc dixeris q̄ ei⁹ regnūz velis inuadere. Surge igitur cito. & comā tuam tonde. & vestimēta abijciens ciliciuz indue. & summo diluculo ad regem ingredi. Cuiq; rex quid sibi hoc velut interrogauerit. respondebis. **E**cce rex paratus sum sequi te. **N**am & si via per quam cupis ire difficilis sit. tecum tamē existenti facilis mihi erit. Sicut enim socium me habuisti in p̄speris. sic habebis p̄ter in aduersis. **N**unc igitur p̄sto sum. quid moraris. Quod cū ille p̄ ordinem feciss; rex obstupuit & falsarios arguens. viz ampliori bonore dotauit. **F**ilius autē ei⁹ in palatio educatus. ad etatem adultāz puenit. & in omni sapientia plene edoctus fuit. **A**dmirās autē cur pater sic eum reclusiss;. vnū de suis sibi familiariorē secreto de hac re interrogauit. dicens se in multa mesticia positū pro eo q̄ sibi foras egredi nō liceret. adeo vt nec cib⁹ sibi saperet nec potus. Quod pater audiēs & dolēs. equos ydoneos parari fecit. & choros plaudentes añ eum mittēs. ne quid sibi fedū occurreret diligenti prohibuit.

Predicto igitur iuvene talr procedente. quadam vice vnus leprosus & vn⁹ cecus sibi obuiauerūt. Quos ille videns & stupens qui sint & quidnā habeant inquisiuit. et ministri dixerunt. **P**assiones iste sunt q̄ hominibus contingere solent. **E**t ille. **O**mnibus hominibus contingere possunt huiusmodi. **N**egantibus illis respondit. **N**oti sunt igitur qui hec pati debeant. an sic indefinite pueniunt. **E**t illi. **E**t quis hominū futura scire valet. **V**alde igitur aurius esse cepit pro in cōsuetudine rei. **A**lia autem vice q̄ndam valde senem rugosam bñtem faciem et dorsum incuruatū. & cadētib⁹ dentib⁹ balbutiendo loquentem inuenit. **S**tupescit igitur discere cupit visionis miraculū

Cuiq; didicisset q̄ ppter annorum multitudine ad talem statū venisset ait. **E**t quis est huius finis. **D**icunt ei. **M**ors. **E**t ille. **E**st ne mors omniū vel aliquorum Cuiq; didicisset omnes mori debere. interrogauit **I**n quorū annis hec superueniūt. **E**t illi. **I**n octoginta vel centū annis senectus inducitur. **D**einde mors ip̄a subsequitur. **H**ec igitur iuuenis frequēter in corde suo recogitans in multa desolatione erat. sed coram patre leticiam p̄tendebat. plurimuz desiderās in huiusmodi dirigi & doceri. **I**gitur quidam mōachus vita & opinione p̄fect⁹ habitans in dēsto terre sennaar noie **B**arlaam. hic que circa filium regis agebantur per sp̄m cognouit. & mercatoris habitum sumens ad ciuitatē illāz deuenit. **A**ccedēs q; pedagogo filij regis locutus est dicens. **E**go cū negociator sum lapidem p̄ciosum venalē habeo. qui cecis lumen tribuit. surdis aures aperit. mutos loqui facit. insipientibus sapientiam infundit. **N**unc igitur duc me ad filium regis & hūc sibi tradam **C**ui ille. **V**ideris homo mature prudētie. sed verba tua prudentie non concordant. **V**erū tamen cum lapidū noticiam habeā ip̄m lapidem mihi onde. & si talis vt asseris fuerit cōprobat⁹. a filio regis honores maximos cōsequeris. **A**d quem ille. **L**apis meus insup̄ banc habet virtutem. **Q**uia qui nō habz sanam oculoz aciem. & qui non fuit integrā castitatē. si forte illū aspexerit. ip̄am virtutē quam habet visibilē perdit **E**go autem medicinalis artis non expers. video te sanos oculos non habere. **F**iliuz autē regis audiui pudicum eē. & oculos pulcherrimos & sanos habere. **C**ui ille. **S**i sic ē noli mihi ostēdere. quia oculos sanos nō habeo & in peccatis sordesco. **N**unciāns igitur hec filio regis ip̄m ad eum q̄ztorius introduxit. **C**uz ergo introductus fuisset. & rex eū reuerēter suscepisset. ait **B**arlaam. **I**n hoc rex bñ feciss;. quia de foras paruitati a parentu non attendisti. **N**am rex quidā magnus in curru deaurato procedens. cum quibusdā attritas vestes iduris & macie attenuatis obuiasset. continuo de curru exiliēs ad pedes eo

rum prociens ipos adorauit. et surgens in oscula eorum ruit. Procures autem eius indignè hoc ferentes. sed regem sup hoc arguere formidantes. fratri ei⁹ retulerunt. quo modo rex magnificentie regali indigna fecisset. Frater aut regem super hoc redarguit. Erat autem regi cōsuetudo q̄ quādo aliquis morti tradendus erat. rex ante eius ianuam p̄conem cum tuba ad hoc deputata mittebat. Despere igitur veniente ante fratris ianuam tubam sonari fecit. Quod ille audiens ⁊ de sua saluatōne desperans. totā noctem insomnē duxit ⁊ testamentū fecit. Mane autē factō indutus nigris vestib⁹ cum vxore ⁊ filijs ad fores palatii lugēs accessit. Quem rex ad se ingredi faciens dixit. Stulte si p̄conem fratris tui cui nichil te deliquisse agnoscis a deo timuisti. quomō p̄cones domini mei in quē adō peccauit timere non debeā. qui sonabili⁹ michi tuba mortē significant. ⁊ terribilē iudicis aduentū michi denūciant. Deinde quatuor caplas fieri iussit. ⁊ duas earū extrinsecus auro vni diq; operiri. ⁊ ossibus mortuorum putridis impleri. duas vero pice liniri. ⁊ gemmis et margaritis p̄ciosis impleri fecit. Vocāsq; illos magnates quos sciebat querimoniā apud frēm deposuisse. quatuor illas caplas ante eos posuit. ⁊ que p̄ciosiores eēt inquisiuit. Illi vō duas deauratas magni esse p̄cij. reliquas vō vili p̄cij esse iudicauerunt. Precepit igit rex deauratas aperiri. ⁊ continuo idē fetor intolerabil' emanauit. Quibus rex. De illis similes sunt. q̄ gloriosis vestibus sunt amici. in vō immūdia viciorum pleni. Deinde alias aperiri fecit. Et ecce odor mirabilis inde exalauit. Quibus rex. Iste illis pauperibus quos honorari siles sunt. qui ⁊ si vilib⁹ vestimētis operiātur. in rustamen omni virtutū odore resplendēt. Vos autē solum que de foris sunt attenditis. ⁊ que de intus sunt nō p̄sideratis. Sed igitur illum regem tu quoq; fecisti bene suscipiens me. Incipiens igitur Barlaam. cepit ei de mundi creatōe. ⁊ hominis preuaricatōne. ac filij dei incarnatōe passione et resurrectione. longum sermonē retexere. necnō

De die iudicij. ⁊ de retributōne bonorum et malorū multa proferre. ⁊ sūientes ydolis plurimū exprobrare. ac de eorū fatuitate tale exemplū ponere dicens. **B** Sagittarius quidā auiculā paruā noīe p̄bilomenam capiens. cū vellet eaz occidere. vox data est p̄bilomene et ait. Quid tibi p̄derit o homo si me occideris. Neq; enī ventrētuum de me implere valebis. S; si me dimittere velles tria tibi mādata darē. que si diligentius p̄suas. magnā inde vtilitatē p̄sequi posses. Ille vō ad eius loquelā stupescit. p̄misit q̄ eā dimitteret. si bec sibi mādata proferret. Et illa. Nunq; rem q̄ apprehendi nō potest. apprehēdere studeas. Vere perditā irrecupabili nunq; doleas. Verbum incredibile nunq; credas. Hec tria custodi ⁊ bene tibi erit. Ille aut vt promiserat eā dimisit. P̄bilomena igitur p̄aera volitans dixit ei. Veni tibi bō. q̄ malū consilium habuisti. ⁊ q̄ magnū thesaurū hodie perdidisti. Est ei in meis viscerib⁹ margarita. que strucionis ouum sua vincit magnitudine. Quille audiens. valde contristat⁹ est q̄ eaz dimiserit. ⁊ eaz deprehendere conabatur dicens. Veni in domū meā. ⁊ omnē tibi bñānitatem exhibebo. ⁊ bono uice te dimittas Cui p̄bilomena. Nūc pro certo agnouit te fatuū esse. Nam ex his que tibi dixi nullū p̄fectū habuisti. q̄a ⁊ de me perditā. s; irrecupabili doles. ⁊ me tēptasti capere cum nequeas meo itinere pergere. ⁊ insup margaritā taz grandē in meis viscerib⁹ credidisti esse. cū ego tota ad magnitudinē ouis strucionis nō valeas pertingere. Sic ergo stulti sūt illi q̄ p̄fidunt in ydol. q̄ plasmatos a se adorāt. ⁊ custoditos a se custodes suos appelliant. **C**epitq; contra fallacem mundi delectationem et vanitatez multa disputare. ⁊ plura ad hoc exēpla adducere dicens. Qui corporales delectatōnes desiderāt. et anias suas fame mori p̄mittūt. similes sunt cuidāz homi. q̄ duza facie vnicornis. ne ab eo deuoraret. veloci⁹ fugeret. i quōdā baratrum magnū cecidit. duza autē caderet manibus arbustulam quādam apprehendit. et in base quādā lubrica et instabili pedes fixis

De sancto barlaam.

Respicens vero vidit duos mures vnus album et alius nigrum incessanter radicem arbutule quam apprehenderat corroderent. et iam prope erat ut ipsam absciderent. In fundo autem baratri vidit draconem terribilem spirantem ignem. et apertum os ipsum deuo rare cupientem. Super basem vero vbi pedes tenebat vidit quattuor aspidum capita inde prodeunna. Eleuans autem oculos vidit exiguum mellis de ramis illius arbutule stillans. Oblitusque piculum quo vndique positus erat. seipsum dulcedini illius modici mellis totum dedit. Unicornis autem mortis tenet figuram. que hominem semper persequitur. et apprehendere cupit. Baratri vero mundus est omnibus malis plenus. Arbutula vero vniuersiusque vita est. que per horas diei et noctis quasi per murem album et nigrum incessanter consumit. et in scissioni appropinquat. Basium vero quattuor aspidum corpus ex quattuor elementis compositum. quibus inordinatis corporis compago dissoluitur. Draco terribilis os inferni cunctos deuorare cupiens. Dulcedo ramusculi delectatio fallax mundi. per quam homo seducitur. ut periculum suum minime intueatur. **E**t addidit quoque dicens. Similes sunt iterum mundi amatores homini qui tres amicos habuit. quorum vnum plus quam se. secundum tantum quantum se. tertium minus quam se. et quasi nichil dilexit. In magno itaque periculo positus. et a rege citatus. currit ad primum amicum eius auxilium querens. et qualiter eum dilexerit semper commemorans. Cui ille. Nescio quis sis o homo. habeo alios amicos cum quibus me hodie letari oportet. quos et amicos a modo possidebo. prebeo tamen tibi duo cilicula ut habeas quibus valeas operiri. Confusus igitur ad secundum venit. et similiter eius auxilium postulauit. Cui ille. Non vacat mihi tecum subire agonem. curis etenim multis circundor. modicum tamen usque ad ostium palacij te sociabo. et statim domum reuertar propriis vacans negociis. Tristis igitur et desperans ad tertium amicum perrexit. sibi que facie demissa dixit. Non habeo os lo-

quendi ad te. quoniam ut debui non amavi te. Sed in tribulatione circumdatus. et ab amicis destitutus. rogo ut mihi auxilium feras. et michi veniam prebeas. Et ille hilariter vultu dixit. Certe amicum charissimum fateor te esse. et tu licet modici beneficii non immemor. precedam te. et apud reges interueniam pro te. ne in manibus tradet te inimicorum. Primum igitur amicum est diuitiarum possessio. pro quibus homo multis periculis subiacet. Veniente vero mortis termino. nihil ex omnibus nisi vile accipit ad sepeliendum panniculos. Secundus amicum est vxor. filij et parentes. qui tantum usque ad monumentum secum pergentes protinus reuertunt. suis vacantes curis. Tertius amicum est. fides spes et charitas et elemosina. et cetera bona opera. que nos cum eximus de corpore presentem precedere et pro nobis apud deum interuenire et ab inimicis demonibus nos liberare. **M**oc insuper addidit dicens. In quadam magna ciuitate consuetudo fuit quod boiorem extraneum et ignotum omnino in principem eligerent. Cui omni optate accepta quicquid volebat facere licitum erat. et sine omni restrictione terram regebat. Illo igitur in omnibus deliciis permanentem. et se sibi sic esse estimante. repente ciues in eum insurgent. et per totam ciuitatem nudum trabentes in remotam insulam exulem transmittent. vbi nec cibum nec vestimentum inueniens. fame et frigore urebatur. Tandem quidam alius sublimatus in regno. cum illorum ciuium consuetudinem didicisset. infinitos thesauros ad insulam illam premisit. vbi post annum in exilium relegatus ceteris fame deficientibus ille immensis deliciis abundabat. Ciuitas hec mundus iste est. Ciues tenebrarum principes. qui nos falsa mundi delectatione alliciunt. nobisque non sperantibus mors superuenit. et in locum tenebrarum demergimur. Diuitiarum vero ad eternum locum premissio fit manibus egenorum. **I**gitur cum Barlaam perfecte filium regis docuisset et ipse eum iam relictum patre sequi velle. dixit barlaam. Si feceris. cuiusdam iuueni similis. qui cum quadam nobilem nollet desponsare vxorem. ipse rennues aufugit et in quendam locum deueniens virginem quadam cuiusdam senis

De sancto barlaam.

paupis filiā laborāte & ore deū laudantē vi-
dit. Ad quā ille. Quid ē quod agis mīr. Cum
enī ita paup sis. grās tñ agis deo ac si mag
recepisses ab eo. Ad quē illa Sic pua medi-
cina sepe a magno lāguore liberat. sic grāz
actio in puis donis magnoz efficit aucrix
donoz. Hec tñ que extrinsecus sunt nostra
non sunt. sed ea q̄ in nobis sunt & nostra sūt
Ad deo magna accipi. quia me ad suam
imaginē fecit. intellectū mibi dedit. ad suā me-
gliaz vocauit. & ianuā regni sui iā mibi ape-
ruit. Pro tātis ergo & tā magnis donis ipz
laudare puenit. Adēs iuuenis ei⁹ pruden-
tiaz. eam a patre suo in vxorē petijt. Cui ille
Filiā meā accipe nō uales. qz diuitū & nobi-
liū filius es. ego at paup suz. Sz cū ille om-
nino instaret. ait senex. Nō possum eaz tibi
dare ut in domū patris tui ducas eā. cū vni-
ca michi sit. At ille. Apd vos manebo. & vo-
bis me in oib⁹ pformabo. Deponēs igit p-
ciosum ornāmētuz. bitū senis induit. & apd
eū manens ipam in vxorē accepit. Post qz
pō senex diuitius eū pbauit in thalamū eū
duxit. & imēsū pond⁹ diuitiaz qntū nūqz
viderat sibi oñdit. & omnia sibi dedit. Dixit
autē Iosaphat. Conuenient ista me tangit
narratio. & a te hoc dictū eē de me existimo.
Sed dic mi pat quot annoz es. & vbi puer-
laris. qz a te nunqm volo separi. Et ille. An-
noz sum. xlv. in desis terre sennaar degēs.
Ad quē iosaphat. Amplius pater mibi ap-
pares. lxx. ānoz. Et ille. Si a natiuitate mea
omnes ānos meos qris discere. bñ eos ex-
stimasti. Sz nullo mō a me in mēsurā vite
pputant. quot q̄t in vanitate mūdi expensū
sunt. Tūc eiz in interiore boie mortu⁹ eras.
et annos mortis nunqz vite nomiabo. Cuz
igit iosaphat eū in desertū sequi vellet. Dixit
barlaam. Si feceris & tuo psortio carebo
et psecutōis sribus meis autor existā. Sed
cum oportunū tps videris ad me venies.
Barlaam igit filiū regis baptizās. & in fide
optime instruēs. eum osculat⁹ ē. & ad locuz
suū reuersus ē. **G** Post qz aut rex fili-
um xpianū factuz audiuit. in dolore nimio
positus est. Quē quidam amicus suus no-
mine arachis consolans ait. Egnosco rex

senem quēdam beremitā qui de nostra sei-
cta est. qui p omia Barlaam simit est. Hic
igitur Barlaam se simulans pmo chustia-
nozum fidē defendet. deinde se supari pmie-
tet. & omnia que docuerat reuocabit. & sic fi-
lius regis ad nos redibit. Assumpto igitur
pdicto pncipe magno exercitu ad queren-
dum Barlaam iuit. & beremitā illū capiēs
se barlaam cepisse dixit. Quē fili⁹ regis au-
diens captū. scz magistrū suū amare fleuit
Sz postmodū p dei reuelatōem bñc nō eē
cognouit. Ingressus igit pat ad filiū ait. Fi-
li mi in tristitia magna me posuisti. & meaz
caniciē in bonozasti. & lumē oculoꝝ meozū
abstulisti. Quare fili hoc fecisti. & deozū me-
ozum cultū reliqsti. Cui ille. tenebras pater
fugi & ad lumē cucurri. errozē deserui. & ve-
ritatē agnouit. Noli aut frustra laborare. q̄
niaz nunqz a xpo me poteris reuocare. Si-
cut enī tibi impossibile ē altitudinē celi ma-
nu tāgere. aut maximū siccare pelagus. sic
et istud eē cognosce. Tūc rex ait. Et qz boz
mibi autor est maloz. nisi ego q̄ taz magni-
fica tibi feci q̄ nunqz aliqs patruz fecit filio
Quapropē prauitas voluntatis tue. & con-
tentio effrenata. aduersus caput meum te
insanire fecit. Ad herito astrologi in natiui-
tate tua dixerunt te arrogatē. & parentib⁹
inobedientē futurū. Nunc vō si michi non
acquieueris. a mea discedes filiatione. et p
patre inimicus effectus illa tibi faciaz que
nec hostibus adhuc feci. Cui iosaphat. Cur
rex tristaris. quia bonoz pnceps effect⁹ suz
Quis vnqz pat in filij sui psperitate tristis
appuit. Nō ergo iam prēm vocabo te. Sz
si michi aduersaberis sic a spente fugiā a te.
Rex igit ab eo cū ira discedens arachi ami-
co notā fecit filij duriciā. Qui sibi cōsuluit
ut non asperis v̄bis cū eo vteret. qz blādis
et lenib⁹ puer meli⁹ traheret. Sequē igitur
die rex ad filiū venit. & circūplectēs osculabāt
eum dicens. Fili dulcissime honora canicē
patris tui. Verere fili patrē tuum. An nes-
cis quale bonuz est patri obedire. & eum le-
tificare. sicut econtra malū est ipm exacer-
bare. Quotquot enī fecerūt male perierūt.
Cui iosaphat. Temp⁹ amādi & tps odiendi

De sancto barlaam.

et tempus obediēdi. temp⁹ pacis et tempus belli. Nullo enī modo auertētib⁹ nos a dō obedire debem⁹. siue sit pater siue sit mat^r.
Idem videns igit^r pater ei⁹ stantiā ait. Ex quo video tuā p^rinaciā. nec michi obedire vis. saltē veni et ambo piter v^ritati credam⁹. Barlaam enī qui te seduxit a me vincit⁹ teneatur. Nostri igit^r et vestri cū barlaam pueniant. et p^rconē mittā. vt omēs galilei sine timore veniāt. Et disputatione incepta si vester barlaam obtinuerit vob⁹ credem⁹. si aut^m nostri nob⁹ p^rsentietis. Q^o cū regis filio placuisset. et illi cū simulato barlaam ordinassent quō prius deberet simulare se fidē xpianorum defendere et postea sepmittere supari omnes insimul cōuenerūt. Conuersus igit^r Josaphat ad nachor dixit. Nostri o barlaam qualiter me docuisti. si igitur fidem quam me docuisti defenderis in doctrina tua vsq³ in finem vite p^rmanebo. Si autem superatus fueris. statim in te meā contumeliaz vindicabo. et cor tuum et linguam manibus extrahens dabo canibus ne alij ampl⁹ presumant filios regū in errozes mittere. H^{is} auditis Nachor tristis et pavid⁹ vebementer fact⁹ ē. vidēs seipam in foueā quā fec⁹ decidisse. et laqueo suo p^rprehēsus eē. Animaduertens igitur cognouit melius eē filio regis adberere. vt periculum mortis euadere posset. Rex autē sibi palam dixerat vt fides suā sine timore defenderet. An⁹ ergo rethorum surgēs dixit. Tu es barlaam qui filius regis seduxisti. Et ille. Ego sum barlaam q^o filium regis nō in errozē misi. sed ab erroze liberaui. Et rethor. Cum eximij et mirabiles viri deos nostros adorauerūt. quomō tu aduers⁹ eos audes insurgere. Et ille respondens ait. Caldei greci et egiptij errantes. creaturas deos eē dixerunt. Nam caldei elementa deos esse arbitrati sunt. cum creatura sint ad vtilitatem hominū vt eorum dominationi subiaceant. et multis passionibus corrūpan^t. Greci quoq³ nephādos homines deos putant. sicut saturnus. quē aiunt filios suos comedisse et virilia sibi abscidisse et in mare proiectisse. et venerē inde natas fuisse. et a filio suo quoq³ ioue alligatū et in tar

taruz proiectū esse. Jupiter quoq³ rex aliorum deoz esse describit. Quē tñ in animalia transformatū sepe dicūt vt adulteria committeret. Venerem quoq³ deam adulteras esse dicūt. Nam aliquñbūit mecbū martem aliquñ adonidem. Egiptij aut^m animalia coluerunt. scz ouem vitulū porcū et h^mōi. Ebraetiani aut^m filius altissimi colunt q^o de celo descendit et carnē assumpsit. Cepit igit^r nachor fidem xpianoz euidenter defendere. et ratio nibus communire. ita q^o rethores illi muti effectū nichil oīno respondere sciuerunt. Josaphat igit^r vebementer exultabat. eo q^o dominus per inimicū veritatis veritatē defendiss³. Rex autem furore nimio repletus est. Iussit igitur consiliū dissolui quasi de h^{is} sequēti die denuo tractaturus. Dixit q³ Josaphat patri. Aut magist^r meum permitte me cū hac nocte māere vt siml^r de responsionibus fiendis crastino p^rferam⁹. et tu tuos tecum assumas. et cuz eis conferas. Aut tuis mecum permissis accipe meum. Alioquin non iusticiam sed violentiam exercetis. Quapropter Nachor sibi p^rcessit spem ad huc habens q^o eum seduceret. Cū igitur filius regis cū Nachor domuz redisset. dixit ei Josaphat. Ne putes me ignorare q^o sis. Scio te nō esse barlaam sed Nachor astrologum. Incipiens q³ Josaphat viam salutis ei p^rdicauit. et ad fidem cōuertens mane adberemū misit. Ubi baptismuz suscipiēs beremiticā vitam duxit. **I**dem Magus aut^m quidam nomine Theodas bec que gerebant audiens ad regem venit. et q^o filiū suuz ad leges patrias redire faceret p^rmisit. Cui rex. Si hoc feceris. statuam aureaz tibi erigam. et ipi sicut dijs sacrificium offeras. Et ille. A filio tuo cūctos remoue. et mulieres decoras et ornatas introduci p^rcipe. vt semper cum eo sint et ministrent ei. cōuersentur et morentur cum eo. Ego autē vnum de spiritibus meis ad eum dirigam. qui eum ad libidinē inflāmabit. Nichil enī iuuenes sic potest seducere sicut facies muliez. Rex enī quidā cū filiū vix habuisset. dixerūt peritissimi medici q^o si infra decē annos solem v^r lumen viderit. lumie oculorum pauabitur.

De sancto barlaam.

Rexigitur in quadā petra spelunca excisa
filium ibi vsq; ad annos decē manere fecit
Quibus finitis iussit rex vt oīm rez genera
an̄ eū adducerent. vt oīm nomia ⁊ nonciaz
posset hē. Ad ductis igit̄ ante eū auro ⁊ ar
gēto. lapidib; p̄ciosis vestib; splēdidis. eq̄s
regalib; ⁊ oīs rez generib;. cū d̄ vniuscuius
q; rei noīe interrogaret. mīstri oīm sibi no
mina indicabāt. Cū aut̄ nomē mīlīez disce
re anxie q̄reret. spatari; regis ludēdo dixit.
Demōes eas eē q̄ boīes seducūt. Rege aut̄
introgāte filiū qd̄ de oībus q̄ viderat plus
amaret. qd̄ inq̄t pat̄ aliū nisi demōes illos
q̄ seducūt boīes. In nllō enī sic in bis sic ex
arsit aīa mea. Nō igit̄ aliū putes te filiū tuū
supare. nisi hoc mō. Rex igit̄ oīm mīstris
iectis. puellas decoras ei lociauit. q̄ eū sp̄
ad libidinē puocabāt. n̄ hēbat aliū ad quē
respiceret aut cū quo loq̄ret̄ vl; cuz q̄ vesce
ret. Malign; vō spūs a mago missus in iu
uenē irruit. ⁊ magnū int̄ caminū ignis ac
cendit Malign; igit̄ spūs int̄ inflāmbat
puelle at̄ exteri; dix̄ excitabāt ardozē. Qui
setaz fortiter vexari sentiēs turbabat. ⁊ deo
setozū recōmēdās. diuinā solatōz̄ recepit
et oīs tēptatio abscessit. Deinde q̄ndā puel
lam pulcerrimā cuiusdā regis filiā s; patre
orbatam ad eā misit. Cui cū vir dei p̄dicar; ⁊
illa r̄ndit. Si me ab ydolorū cultura salua
re desideras. iūgere mibi nuptiaz copula
Nā ⁊ xp̄iani iugia nō abhorēt s; laudāt.
q; patriarche eoz ⁊ pp̄he ⁊ petr; eoz apls
iuges babuerūt. Nō quam ille. Inaniter
mulier ista mibi p̄sequeris. Idemittit̄ qd̄
xp̄iani vxores ducere. s; nō bis q̄ pmiserūt
xp̄o virginitatē suare. Et illa. Sit ita vt vis
Sed si aīam meā saluare desideras. vna;
mimā petuōem michi p̄fice. Cōcūbe me cū
tantū hac nocte. ⁊ p̄mitto tibi q̄ sūmodi lu
culo efficiar xp̄iana. Nam si vt dicitis gau
diū est angel; in celo sup̄ vno pctōze p̄niam
agente. ip̄i auctoz; p̄uertiōis nōne maḡ mer
ces debet. Semel tantū michi acq̄esce. ⁊ sic
me ip̄am saluabis. Illa igit̄ turrem anime
illius fortit; p̄cutere cepit. Qd̄ demō vidēs
socijs suis ait. Videtis quō puella ista cō
cussit quē nos nō potuim; concutere. Ne

nite ergo ⁊ in euz fortiter irruam;. ex q̄ con
gruū t̄ps inuenim;. Cernēs igit̄ sc̄t̄is iuue
nis se tā fortit; captiuatū. q; ⁊ p̄cupiscētia in
citabat. ⁊ sal; vni; puelle dyabolo suggerē
te ip̄m p̄mouebat. lacrimis infusus orōni se
dedit. In q̄ orōne obdormiēs. vidit se duci ī
q̄ddam pratiū decoris florib; exornatū. vbi
folia arboz; dulcē sonū reddebāt. aura q̄dā
grata agitata. ⁊ odorē mirificū emanabāt.
Ubi fructus visu speciosissimi. ⁊ gustu desi
derabiles. Ubi sedes posite erāt auro ⁊ gē
mis fabricate. lecti lucidi cū p̄ciosissimis or
namētis. aq̄ limpidissime p̄terfluentes. Be
binc in ciuitatē ip̄m introduxerūt. c; muri
ex auro obrizo erant. q̄ claritate mirabili re
fulgebat Ubi etberei q̄dā exercit; cantātes
canticū qd̄ auris mortaliū nunq; audiuit
Victū q; est ei. Iste est loc; btōz. Cū aut̄ vi
ri vellēt eū reducere. rogabat vt euz ibi ma
nere p̄mitterēt. Qui dixerūt. Cū labore ml;
to venies buc. si tñ tibi vim inferre poteris.
Deinde ad loca teterrima ip̄m duxerūt oī
feditate plena. Victum q; ē ei. Iste est loc;
iniustoz Cū aut̄ euigilass;. pulchritudo illi;
puelle ⁊ ceteraz stercore fetidior ei videbat.
Vez cuz maligni spūs ad theodam redit;
sent. ⁊ t̄pe eos exprobraret dixerūt. Idū q;
signo crucis signaret. sup̄ ip̄m irruētes for
titer ip̄m p̄turbauim;. At aut̄ se ip̄m signo
crucis munuit. nos p̄secutus ē cū ira. Tūc
theodas cū rege ad eū intrauit. sperās q̄ ei
p̄suadere poss;. S; p̄dicit; mag; captus est
ab eo quē cape voluit. ⁊ ab eo p̄uersus bap
tisma suscepit. ⁊ laudabilē vitā duxit. Ik
Rex igit̄ desperās dimisit ei de p̄silio ami
coz mediū regni sui. Ille aut̄ lic; destrū tota
mente desideraret. tñ pp̄t̄ fidei dilatatiōem
ad t̄ps ip̄m regnū suscepit. ac in suis ciuita
tib; templa ⁊ cruces erexit. ⁊ oēs ad xp̄m p̄
uertit. Idat̄ aut̄ tandē filij rōnib; ⁊ p̄dicatō
nibus assensum p̄bens. fidem xp̄i recepit. ⁊
baptismū suscipiēs. ⁊ totum regnū filio suo
dimittens. ip̄e miscōie operibus vacabat.
et post hoc laudabiliter vitam finiuit. Jo
sabat aut̄ Barachiam regē p̄nunciā. plu
ries fugere voluit. sed sp̄a populo captus
vix tandē euasit. Cū ergo p̄d̄ertū pergeret

De sancto Pelagio papa.

cuidam pauperi regalē habitū dedit. et ipse in pauperrima veste remansit. Diabolus autē multas ei insidias parabat. Aliquādo enī gladio euaginato in eū irruerat. et euz pcutere minabat nisi desisteret. Aliquē in forma ferarū sibi apparebat fremdēs et dirū mugitū emittēs. Ille autē dicebat. Dominus michi adiutor est. nō timebo quōd faciāt mihi bonū. Quobis igitur annis in heremo iosaphat vagabundus mansit. nec Barlaam inuenire potuit. Tandem autē speluncā inuenit. et ante ostiū stās dicebat. Benedictus pater benedictus. Cuius vocē barlaam audiēs foras exiit. et osculātes se feruentissime sese alterutrum amplexibus stringebant. nec satiari poterāt. Retulit autē iosaphat Barlaam omnia quae acciderāt. et ille immensas gratias egit deo. Mansit autē iosaphat ibidem multis annis in abstinentia mirabili et virtute. Tandem completis diebus Barlaam in pace quieuit circa annos domini. ccc. lxx. iosaphat igitur in anno. xxv. regnum deserens triginta quatuor annis heremiticū labore subijt. Et sic multis clarus virtutibus in pace quieuit. et cum corpore Barlaam positus fuit. Quod audiens rex Barachias illuc cum multo exercitu venit. et corpora reuerentē assumens in ciuitatē suā trāstulit. Ad quod tumulum miracula multa fiunt.

CLXXVI

De sancto pelagio

Pelagius papa multe sanctitatis fuit. ac in pontificatu laudabiliter se gerēs. tandem plenus bonis opibus in pace quieuit. Non fuit autē iste pelagius predecessor sancti Gregorij sed alius eius ipsius. Huic enī pelagio successit iohannes tercius. iohanni tercius successit benedictus. Benedicto pelagio. pelagius gregorius. Tunc igitur primi pelagij longobardi in ytaliā venerūt. Et quia multi huius historiam ignorare pbantur. ideo eā hic inferendā decreui. put in historia longobardorum quā paulus longobardorum historiographus compilauit. et in diuersis cronicis explanata habet. Gens etenim quādam erat germanica plurimū populosa. quae de litoribus

oceanī parte septentrionali egressa cum de insula scandinaria per bellorum multa certamina diuersarū quoque terrarū circuitus tandem pannoniā deuenisset. ultra nō audens procedere. sedem sibi in ea perpetue habitatiōis instituit. Hijs primo winuli. postea longobardi sunt appellati. Dum autē ad huc in germania residerent. Agilmundus rex longobardorum septē pueros in piscina a meretrice ad necandū plectos inuenit. quos vno partu dicta meretrix ediderat. Quos dum rex casu repertos cum basta ammirans reuolueret. vno eorum bastam regis manu tenuit. Quē rex videns et stupens nutrire fecit. et lamissionem vocauit magnū eum futurū esse pronūciās. Qui tante pbritatis exiit quod mortuo rege eū longobardi regem fecerūt. Per idem fere tempus scilicet anno ab incarnatiōe domini. cccc. lxxx. dum quādam episcopus Arrianus ut ait Eutropius. quādam nomie Barbā baptizare volens diceret. baptizo te Barba in nomine patris filij in spiritu sancto. filium et spiritum sanctum minore patre per hoc ostendere volens subito aqua disparuit. et baptizandus ad ecclesiam confugit. Per idem fere tempus floruerunt sancti Bedardus et Gildardus fratres vterini vno die nati. vno die episcopi consecrati. vno die mortui. vno die a christo assumpti. Ante hoc tempus ut in quadā cronica dicitur. scilicet circa annus domini ccccj. dum in tra gallias arriana heresis pulularet. vnitas substantie trium personarū euidenti miraculo demonstrat. ut ait Sigibertus. Dum eius in urbe vasacensi missam episcopus celebraret. vidit tres guttas clarissimas equalis magnitudinis super altare emissas. quae simul defluentes in vnum coniuncte gemmā pulcherrimā effecerunt. Quā cum in medio cuiusdam crucis auree posuisset. alie gemme quae ibi erant de ipsa partibus ceciderunt. Addidit quoque quod impijs obscura. et mundis clara videbat. et quod infirmis dabat sanitatē. et ad orantibus crucez augebat deuotionē. Post haec autē longobardis bis quādam rex perat nomine Albinus vir quidē fortis et strenuus. Qui cum rege gebidaniorum plium gerēs. eius exercitus perit. et regē interfecit. Quos pro filio predicti regis occisi. qui sibi in regnū successerat. in

Incidentia.

plationem patris sui contra Albuinū. manu armata fortiter processit. Contra quē Albuin⁹ exercitū suū movit. et ipm supans interfecit. Filiāq; suā noīe Rosimūdā captivā ducens in uxore accepit. Sed de capite ipsius regis sibi cupā pavit. quā argēto circūducens inde bibebat. In illis autē dieb⁹ Justinius iunior impiū gubernabat. qui quōdam principem eunuchū hēbat q̄ dicebat narles virū q̄dem nobilem et strenuū. qui p̄ gothos qui totā ytaliam invaserāt pcedens ipos superavit. et reges eorū Etulam occidit. et univērsam ytaliam pacatā reddidit. Qui p̄ magnis bñficijs magnā invidiam prulit a romanis. Quapp̄ apud impatores falso accusatus. a p̄fato ipatore depositus ē. Uxor quoq; impatoris noīe saphina banc contumeliā sibi misit q̄ eū cum ancillis suis filare faceret. et lanarū pensa dividere. Ad hec verba Narles r̄ndit. Et ego talē telam tibi ordiri procurabo. quā donec vixeris deponere nō valebis. Neapolim igit narles secedēs longobardis mādavit ut pauprima p̄ano nie rura desererent. et ad ytalie fertile solus possidēdū p̄fluerēt. Quōd albuin⁹ audiēs p̄noniā deseruit. et āno ab incarnatōe dñi. dli xviii. cū longobardis ytaliam intrauit. Erat autē p̄suetudo eis lōgas valdē barbas portare. Cū cum q̄dā vice ut aiūt exploratores ad eos venire deberēt. p̄cepit albuin⁹ ut omēs mulieres solutos crines circa mentū circūducerēt ut barbati hoīes ab exploratorib⁹ crederent. Et inde longobardia lōgis barbibus postmodū sunt vocati. Barba eis in eorum lingua barbā sonabat. Alij dicūt q̄ cum vinnuli cum vandalis pugnaturi eēt. et ad quōdā qui hēbat spū p̄phete accessisset ut p̄ eorū victoria exoraret et eis benediceret de consilio uxoris iuxta fenestrā in q̄ mane ad orientē orabat se posuerūt et mulieres circa mentū capillos circūducere de eiusdē consilio p̄ceperūt. Cū ergo ille fenestrā apertus eos vidisset exclamavit. Qui sūt isti longobardi. Et uxor sua adiūxit. ut quib⁹ nomē dederat victoriā p̄donaret. Ingressi igit ytaliam omēs pene ciuitates ceperūt cūctis bitatorib⁹ infectis. P̄dapiā aut trib⁹ annis obsessā

tandē ceperūt. Rex autē Albuin⁹ iurauerat se omēs xpianos occisurū. Cū cum p̄dapiā intrare deberet. equ⁹ ei⁹ aī portā ciuitatis genua figens quātūcunq; calcarib⁹ vigeret surgere nō valebat. quōsq; ad monitōem cuiusdā xpiani rex iuramentū mutavit. Ad he diolanū ergo lōgobardi ingressi. totā pene ytaliam intra breue spaciū ipis subiugarunt p̄ter romā et romaniliā. Que romanilia ē vocata q̄si altera roma. ex eo scz q̄ romē sp̄ ad beliss. Cū igit rex albuin⁹ verone esset. et quōdā magnū p̄uiniū p̄passet. cypbiū suū quē d̄ capite regis fecerat afferri faciēs ex eo bibit. et uxore suā noīe rosimūdā de eo bibere fec̄ dicēs. Bibe cū patre tuo. Quōd cū rosimūda didicisset. odiū magnū p̄ regem p̄cepit. Erat autē regi dux quōdā qui quōdā domicellā regine carnalr p̄gnoscebat. At regina absente rege. quōdam nocte ancille sue cubiculū intrās p̄dicto duci ex p̄sona ipi⁹ ancille mādavit. ut ad se illa nocte deberet accedere. Qui cū venisset. regina p̄dicto duci vice ancille se supposuit. et postmodū dixit ei. Scis q̄ sum. Cui cū ille eē talē amicā suam diceret illa ait. Nequa q̄. s; sum rosimūda. Certe talē rem p̄petraisti hodie q̄ aut albuinū occides. aut albuini gladio interib⁹. Volo igit ut d̄ ipō viro meo q̄ p̄z meū occidit et de eius capite cupā sibi faciēs me i ea bibere fec̄. me debes vindicare. Cui ille nō acquiescens. aliū se inuenire p̄misit. q̄ h̄ negociū p̄petraret. Cū illa arma subtrahēs spatam illi⁹ q̄ erat ad lectuli caput ne tolli aut euaginari possz fortit colligauit. Buz ergo rex i stratu dormiret. homicida ei⁹ cubiclū intrare conat. Quōd rex sentiēs de stratu exiit. et spatā arripēs. s; extrahere n̄ valēs. cū scabello se virilr defendere cepit. Sed ille cū optime eēt armat⁹ i regē inualuit et occidit. Accipiēs igit uniuersos thesauros palatii cū rosimūda rauennā ut dicit̄ aufugit. Sed cū rosimūda quōdā iuuenē pulcerrimū prefectum scz rauēne vidissz. ipm in viz habere desiderans venenū viro in calice p̄pinauit. Cui⁹ amaritudinē ille p̄sentēs iubet uxore ut residuū bibat. Quōd cum recusaret ille euagiato eā bibere coegit. et sic abo ibid̄ pierit.

Incidentia.

Tandē rex quādam longobardoz nomine abalao baptizatus ē et fidem xp̄i suscepit. Sed et theudelina longobardoz regina christiana nissima et deuota apud madoeciam pulcherrimum oratoriu[m] constituit. Ad quam reginam Gregorius libros dyalogorum transmisit. Que viz suum nomine Agisulphū primo ducē theaurinensem. sed postmodū longobardoz regē ad fidem peruenit. et cū romāo impio et ecclia eū pacem habere fecit. Sicq[ue] in festo sc̄toꝝ Geruasij et Porbalij facta ē pax inter romanos et longobardos. Et ideo Gregorius in eodē festo cantari instituit in officio missę. Loquet̄ dñs pacem zc. In natiuitate q[ue] sancti Johis baptiste p̄dictozum pax et puerio amplius cōfirmata fuit. Theudelina uo in b̄tūm Jobem sp̄calem deuotionem hēbat. Cuius meritis gentis sue puerionē ascribēs. p̄dictū oratoriu[m] apud madoeciam fabricauit. eiusq[ue] gentis Jobez patronū et defensorē esse cuidā uiro sc̄to reuelatū fuit. **B** **A**postuo gregorio successit et sabinus. et sabino bonifaci⁹ tercius. et bonifacio tercō bonifaci⁹ quartus. Ad cui⁹ p̄ces Focas impator donauit ecclie xp̄i pantheon. circa annos dñi. dclx. Et ad p̄ces terci⁹ bonifacij p̄u⁹ statuit sedē romanaz eē caput omniū eccliaz. Nam ecclia constantinopolis se p̄mam omniū eccliaz scribebat. **H**uius bonifacij tempe mortuo Foca et regnate Eradio circa annū dñi. dclx. machometus pseudo p̄pha et etiā mag⁹. agarenos siue ysmaelitas. i. saracenos hoc mō decepit. sicut legit̄ in quādam historia ip̄ius et in quādam cronica. Clericus quādam valde famosus. cum in romana curia honorem quem cupiebat assequi nō potuisset. indignat⁹ ad partes ultramarinas confugiēs. sua simulatione innumerabiles ad se attraxit. Inueniensq[ue] Machometus dixit ei q[uo]d ipsum illi populo proficere uell̄. Nutriensq[ue] columbam grana et alia huiusmodi in aurib⁹ machometus ponebat. Columba autē super ei⁹umeros stans. de aurib⁹ eius cibū sibi sumebat. Sicq[ue] iam adeo assuefacta erat q[uo]d quib⁹docunq[ue] Machometus uidebat. pinus super b̄ueros eius p̄silens rostr̄ in eius aure

ponebat. **P**̄dictus igit̄ uir ip̄m uocās dixit se illum sibi uelle perficere quez sp̄s sanct⁹ in specie columbe monstraret. Statimq[ue] columbā secrete emisit. et illa super b̄ueros machometus q[ue] cū alijs astabat euolās rostr̄ in eius aure apposuit. Quōd ip̄s uideēs sp̄m sc̄tū esse credidit. Qui super eū descenderet ac in eius aure uerba dei inferret. Et sic machometus saracenos decepit. Qui sibi adherentes regnū p̄sidis ac orientalis imperij fines usq[ue] ad alexandriā inuasērunt. Hoc quidem uulgariter dicitur. Sed uerū est quod inferius habetur. **M**achometus igitur proprias leges confingens. ip̄sas a spiritu sancto in specie columbe que sepe uidente populo super eū uolabat. se recepisse mentiebat. In quib⁹ quēdā de utroq[ue] testamento inseruit. Nam cū in p̄meua etate mercimonia exercebat. et apud egiptū et palestina[m] cū camelis p̄geret. cum christianis et iudeis sepe conuersabat. a quibus tam nouum q[ue] uetus didicit testamētum. **U**nde sc̄dm ritum iudeoz circūcidūtur saraceni. carnes porcinas nō comedūt. Cui⁹ rationē cum uell̄ Machometus assignare dixit q[uo]d ex simo cameli porcus post diluuiū fuerit procreatus. et ideo tanq[ue]m immūdus a mundo populo est uitandus. Cum christianis autē conueniūt. quia credunt unū solū deum omnipotentē omnium creatore[m]. **A**sseruit etiā pseudo p̄pha uera quādam fallis immiscēs. q[uo]d **H**erodes fuit magnus p̄pheta. sed christus maior et summ⁹ p̄phetarū natus ex **M**aria uirgine uirtute dei. absq[ue] semine hominis. **A**lit quoq[ue] in suo alcorano. q[uo]d xp̄us dum adhuc puer esset. de limo terre uolucres procreauit. Sed uenenū immiscuit. quia christū non uere passum nec uerere surrexisse dixit. sed alium quēdam hominem sibi simile[m] h̄mōi egisse. uel passus eē docuit. **E** **Q**uēdā autē matrona nomine Cadu gan que p̄erat cuidā puente nomine Corocania uidens boiē iudeoz et saracenozum contubernio uallari. existimabat in illo maiestatem diuinā latere. Et cum esset uidua ipsum in maritum accepit. Et sic Machometus totius illi⁹ puente obtinuit p̄ncipatū.

Incidentia.

Ille aut̄ suis p̄stigijs nō solū p̄dictā dñam
sed etiā iudeos ⁊ saracenos demū adeo de
mentauit. vt se messīā in lege p̄missum pu
blice faterent̄. Post hoc vero machometus
cepit frequēter cadere epileptica passione.
Quod cadigan cernēs plurimū tristabat̄.
eo q̄ impurissimo homi ⁊ epileptico nupsit
set. Quā ille placere desiderans. talib⁹ eam
p̄monib⁹ demulcebat dicēs. Gabrielē archā
gelū frequēter mecū loq̄ntes contēploꝝ ⁊ nō
ferens splendorē vultus eius in me deficio
et tabesco. Qd̄ sic eē mulier ⁊ ceteri credide
runt. **¶** Alibi tñ legitur q̄ fuit quidā mōa
chus q̄ machometū instruxit noīe sergi⁹.
Qui in erroꝝ nestoꝝ incidēs dū a mona
chis fuisset expuls⁹. in arabīā venit ⁊ macho
metus adbesit. Licet alibi legat̄ q̄ fuit archi
diaconus in p̄tib⁹ antiochie degēs. ⁊ fuit vt
asserunt iacobita. qui circūcisiones p̄dicāt
christūq; nō deū s; hoīem tantū iustū ⁊ san
ctum de sp̄s sancto conceptū ⁊ de v̄gine na
tum affirmāt. Que oīa saraceni affirmant
et credunt. **¶** Predict⁹ igit̄ Sergius macho
metū de nouo ⁊ veteri testam̄to vt tra
dūt plura edocuit. Machomet⁹ enī vtro
q; pente oratus. sub patris sui cura pue
ricie annos agebat. multoq; tpe cū vniuer
sa gente sua arabū ydoloꝝ cultui defuuit
quēadmodū in alchorano suo testat̄ deus
sibi dixisse. **¶** Disbanus fuisti ⁊ suscepi te. in
erroꝝ ydolatrie diu mālisti. ⁊ inde eduxi te
pauperas ⁊ ego locupletavi te. **¶** Vniuersa
enī gens arabū cū machometus veneret p̄
dea colebat. et inde est q̄ abhuc sexta feria
apud saracenos in magna veneratōe hēt.
sicut apud iudeos sabbatū. et apud xp̄ianos
dies dñica colitur. Machomet⁹ igit̄ pre
dicte cadigan locupletat⁹ diuitijs. in tantā
p̄rupit mētis audaciā vt regnū arabū sibi
vsurpare cogitar̄. Sed cū videret se p̄ vio
lentiā hoc assequi nō valere. maxie cū a con
tribulibus suis q̄ eo maiores fuerant despi
ceret. p̄pham se fingere voluit. vt quos nō
poterat subiugare p̄ potentiā. saltē p̄ sancti
tatem attraheret simulatā. **¶** Predict⁹q; ser
gij viri valde prudentis cōsilijs adberebat.
Ip̄m enī abscondite manere faciebat. et ab

eo omnia requirebat. ⁊ populo referebat. ac
gabrielē archangelū eum nomiabat. Et sic
machomet⁹ totius gentis illius p̄phetas
se simulādo obtinuit p̄ncipatū. omnesq; si
sponte vel timore gladij crediderūt. Et ist⁹
verius est q̄ illud qd̄ sup̄dictus est de colū
ba. Et sic est tenendū. **¶** **¶** Predict⁹ igit̄
Sergius cui⁹ mōach⁹ eēt voluit vt saraceni
monachali bitu vterent̄. sc; cuculla sine ca
pucio. ⁊ vt instar monachoz multas ⁊ ordia
tas genuflectōnes facerēt. ⁊ ordinate valde
orarent. Et q̄ iud̄i versus occidentē. ⁊ chri
stiani vsus orientē orabāt. voluit vt sui ver
sus meridies orarent. Que omnia abhuc sa
raceni obfuant. **¶** Multas aut̄ leges macho
metus p̄mulgauit q̄s p̄dictus sergius eū
docuit. quarū multas de mosaica lege acce
pit. Sepe nāq; saraceni se lauāt ⁊ maxime
cū orare debent. **¶** Verenda sua manus bra
chia. facies ⁊ os ⁊ omnia mēbra corp̄is ablu
unt. vt mundi⁹ orare possint. **¶** Orantes autē
vnū confitent̄ deū qui nullū equalē vl̄ simi
lem h; eiusdēq; machometū p̄pham. In
anno quoq; integꝝ mensem ieiunant. **¶** Ieiu
nantes aut̄ nocturno tpe comedūt. diurno
vō ieiunāt. ita vt ab ea hora diei qua nigra
ab albo distinguere p̄nt vsq; ad solis occa
sum comedere vel bibere aut se vxoris p̄mi
xtione fedare nemo audeat. **¶** Post solis oc
cubitū vsq; ad seq̄ntis diei crepusculum sp̄
lic; eis cibo potu ⁊ p̄p̄ijs vxorib⁹ vti. **¶** Infir
mi aut̄ ad hoc non obligant̄. **¶** Semel autē p̄
singulos ānos cā recognitiōis ad domum
dei q̄ est i mecha ire p̄cipiunt. ⁊ ibi adorare
eamq; incōsulib⁹ tegumētis circūire. ⁊ la
pides p̄ media foramina p̄ dyabolo lapidan
do iactare. Quā domū dicūt Adam p̄stru
xisse. omib⁹q; filijs eius. ⁊ Abrahā ⁊ ys
mael locū oratiōis fuisse. demū machome
tū eā domū sibi cūctisq; gentibus suis
tradidisse affirmāt. **¶** Omēs carnes p̄ter por
cinas sanguinē ⁊ morticinū comedere p̄nt
Quattuor legitimas vxores isiml̄ habere
eis licet. ⁊ quālibet vsq; tercio repudiare et
rursus recipe. ita tñ vt quaternariū nume
rum nō transcendāt. **¶** Empticias vō atq; ca
ptiuas quot volunt habere licitū est. ⁊ eas

Incidentia.

vendere pnt cum velint. nisi eaz aliquā im-
pregnassent. Concedit eis de ppria cogna-
tione habere uxores vt sanguis proles ac-
crescat. et fortius in eos amicitie vinculu3
astringat. Circa possessiones repetēdas ob-
seruant. vt actor testib9 pber et reus iuramē-
to se comprobet innocentē. Cū adultera de-
prensus cū ea parit lapidat. Cū alia aut for-
nicat9 octoginta verberib9 plectit. Macho-
metb9 tñ dixit sibi a dño angelo gabaele nū-
ciantē fuisse concessum. qd ad aliorū uxores
accedere posset. vt viros p̄tū3 et pphas ge-
neraret. Quidā autē suus ei9 cū pulcrā
uxorē brēt et sibi ne cū dño suo loqrēt inter-
dixisset. qdam die ipam cū eo loqrēt inueit
et p̄tinus eā a se reiecit. Quā machometb9
recipiēs. inē alias suas uxores p̄numeravit
Timens vō ex h̄ murmur populi. cartā de
celo sibi delatam cōfinxit. in q̄ p̄tinebat qd si
aliquis uxorē repudiaret. ei9 ess9 vxor q̄ eaz
suscepisset. Qd saraceni vsq3 hodie p̄lege
obseruant. ¶ Fur p̄ma et sc̄da vice verberib9
plectitur. tertia manus ei p̄caditur. q̄rta pe-
dis truncatōe punit. a vino semp abstinere
iubentur. ¶ Seruanibus bec et alia
mandata p̄misit de9. vt asserūt paradisum
id est ortū deliciaz aq̄s p̄terfluētib9 irriga-
tum in q̄ sedes habebūt p̄petuas. nec frigo-
re aut estu aliq̄ affligent. omib9 ciboz gene-
ribus vescent. quidq̄ petierint p̄tinuo iue-
nient. sericis vestimētis omnicoioribus in-
duent. et v̄ginib9 speciosissimis p̄iungentur
in delicijs omnib9 accubabūt Quib9 ange-
li pincernaz more cū vasis aureis et argen-
teis. in aureis lac. in argenteis vinū afferen-
tes dicēt. Comedite et bibite i leticia. Tria
flumia sc̄z lactis mell9 et vini optimi aroma-
tici eos habere dixit machometb9 i paradiso.
et qd angelos pulcerrimos sunt visuri. et ad o-
magnos qd ab vno oculo angeli vsq3 ad aliū
sit spaciū vni9 diei. Non credentib9 vō deo
n̄ machometbo erit vt asserunt infernalis
pena sine fine. Quibuscūq3 aut peccatis q̄
libet obligatus fuerit. si in die mortis deo et
machometbo crediderit. in die iudicij ma-
chometbo inueniente vt asserūt salu9 erit.
Hunc pseudo p̄phetā saraceni tenebris in

uolunt sp̄m p̄phetie sup oēs habuisse affir-
mant. et decē angelos sibi fauētes et eum cu-
stodientes eū habuisse p̄dicant. Ad dūt q̄3
q̄ ante q̄3 de9 celū et terrā creasset. nomē ma-
chometbi in p̄spectu dei astabat. et nisi ipse
machometb9 futur9 fuiss9. nec celū n̄ terra
nec paradisu3 fuisset. Aduentūtur q̄3 de eo qd
luna ad eū accessit. quā ille in sinu recipiēs
in p̄tes duas diuisit. et itez p̄iunxit. Venenū
in sup in carne agnina sibi oblatū fuisse di-
cunt. Agnus aut ei locut9 ē dicēs. Cave ne
me sumas. quia in me habeo venenū. Et tñ
post plēs ānos veneno sibi dato interiit.

Sed iam nūc ad longobardoz historiā
p̄sequēdam stil9 se vertat. Longobardi igi-
romano impio plimū molesti erāt. licz fidē
xp̄i recepissent. Post h̄ aut Pipinus p̄nci-
pe3 maior regie dom9 francoz defunct9 ē.
Cui successit karol9 fili9 eius. q̄ cundes ap-
pellabatur. Qui mltas victorias faciens.
reliquit duos filios eiusdē aule regie p̄nci-
pes sc̄z karolum magnū et Pipinū Sed
karolus magn9 relicta seculi pompa casti-
nensis monach9 ē effectus. Pipinus aut
aulam regie strenue gubernabat. Sed cuz
Eildericus rex eēt inutilis et remissus. p̄-
luit pipinus Zachariā papam an ille debe-
ret eē rex qui solo nomie regio erat cōtēn9
Cui papa r̄ndit illū debere regem vocari. q̄
bene rem publicā gereret. Qua responsiōe
franci animati. Eildericū in mōasteriū re-
cluserunt. et pipinū regem creauerūt. circa
annos dñi. dccxl. Verum cū Arstulphus
rex longobardozū eccliam romanam suis
possessionib9 et dominio spoliass9. Stepha-
nus papa qui zacharie successerat. ad pipi-
num regē francie p̄ longobardos auxiliuz
petitur9 accessit. ¶ Pipin9 aut copio-
sum exercitū p̄gregans in ytaliā venit. et ar-
stulphū regē obsedit. A quo q̄draginta ob-
sides accepit. vt ecclie romane omia p̄dia q̄
abstulerat redderet. et ipaz ampli9 nō inq̄-
taret. s3 recedente pipino arstulph9 totū qd
p̄miserat irritū fecit. Qui tñ post modicuz
dum venatū p̄geret subito expirauit. et Desi-
derius eidē successit. ¶ Idem temp9
dñi theodoric9 rex gotboz iussu impatoris

ytaliam regeret. et arriana heresi deprauat⁹
 esset. et Boetius philosophus consularis patricius cum
 Symmacho patricio cuius generus erat. rem publi-
 cam illustraret. et auctoritatem romani senatus
 contra theodorici defensaret. idem theodoricus
 Boetium papie in exilium trulit. ubi librum de con-
 solatione composuit. et tandem eum extinxit. Et pro-
 Elpes nomine hymnum apostolorum Petri et pau-
 li qui sic incipit. Felix pro omnibus festum mundi car-
 dines. edidisse fertur. Epitaphium quoque suum ipse com-
 posuit ita dicens. Elpes dicta fui sicilie regio-
 nis alina. Quam procul a patria coniugis egit
 amor. In ortibus sacris iam nunc peregrina que-
 sco. Iudicis eterni testificata thronum. Theo-
 doricus autem subito defunctus. a quodam sancto
 heremita visus est a Iosepho presbytero et Symmacho.
 quos ipse occiderat. nudus et discalciatus in
 ollam vulcani demergi. sicut ait Gregorius in dia-
 logo. Circa annum domini. dclxxvij. Dagobertus
 rex francorum ut in quodam cronica beatus. qui longe
 ante pipinum regnauerat. a sui puericia sanctum
 dyonisiu in magis ueneratione habere cepit.
 Nam et quando lotbarij patris sui iram metuebat
 ad ecclesiam sancti dyonisiij fugiebat. Cum ergo
 factus iam rex mortuus esset. cuiusdam sancti viro in
 visione monstratum est. quod anima eius ad iudicium
 rapta fuit. et multi suarum ecclesiarum expoliatorum
 obiciebant eidem. Cum ergo mali angeli iam
 ad penas rape eam uellent. affuit beatus dioni-
 sius et eius interuentu liberatus est et penam eua-
 sit. Forte enim eius anima ad corpus rediit et ibi
 penam egit. Clodoueus rex corpus sancti dyo-
 nisiij minus religiose discoopiens. os brachij
 eius fregit. et cupide rapuit. Qui mox in ame-
 tiam uersus est. Circa annum domini. dclxxvij.
 Beda uenerabilis presbiter et monachus in an-
 glia claruit. qui licet in sanctorum catalogo repu-
 tetur. tamen ab ecclesia non sanctus sed uenerabilis appel-
 latur. Et hoc duplici de causa. Prima est. quod cum
 pro nimia senectute eius oculi caligassent. habebat
 ut aiunt quendam ductorem a quo per villas et ca-
 stella se duci faciebat. et ubique uerbis domini predi-
 cabat. Quodam uice dum per quendam ualle mag-
 nis lapidibus plenam transirent. eius discipulus
 derisionis causa eidem dixit. quod ibi esset magnus
 splendor congregatus que eius predicationem silenter
 et auide expectaret. Tunc ille feruenter predica-

re incipiens. cum in fine per omnia secula seculorum
 conclusisset. mox ut aiunt alta uoce lapides cla-
 mauerunt. Amem uenerabilis pater. Quia
 igitur uenerabile eum miraculose lapides uoca-
 uerunt. ideo uenerabilis pater appellatus. Uel ut
 alij asserunt et angeli responderunt. Non uenerabilis
 pater dixisti. Secunda causa est. quod post eius mortem
 quidam clericus sibi deuotus quondam uersum ede-
 re cupiebat. quem in eius tumulo facere scul-
 pi uolebat. ita incipiens. Hac sunt in fossa. uo-
 les uersum taliter terminare. bede sancti ossa. Sed
 quia tale finem uersus congruitas non patiebatur. et
 sedula mente reuolueret. nec congruum finem uide-
 ret. dum quadam nocte multum super hoc cogitans
 mane ad tumulum perisset. manibus ange-
 licis uersum taliter sculptum reperit et finitum.
 Hac sunt in fossa Bede uenerabilis ossa.

In die autem ascensionis cum morti appropin-
 quaret ad altare portari se faciens. antiphonam
 Rex glorie domine uirtutum. usque ad finem dixit de-
 uote. Qua finita in pace dormiuit. tantusque
 odor omnes perfudit ut in paradiso se esse existimarunt
 Eius corpus cum deuotione congrua colitur apud
 ianuam. In die idem tempus scilicet circa annum domini. dcc.
 Rachordus rex frisonum cum baptizari debe-
 ret. et iam unum pedem in lauacro intinxisset. alter
 retrahens interrogauit. Ubi nam plures maio-
 rum suorum essent. in inferno an in paradiso.
 Et audiens plures esse in inferno. intinctus pe-
 dem retrahens. sanctus est inquit plures quam pau-
 ciores sequi. Et ita ludificatus a demone pro-
 mittente quod tertia die ab hinc incompabilia do-
 na sibi daret. ipse quarta die subita et eterna mor-
 te perijt. In campania ytalie frumentum
 et ordei et legumina instar pluuie de celo ce-
 cidisse refertur. In die idem tempus scilicet circa annum
 domini. dccxl. cum corpus sancti Benedicti de mon-
 te cassino ad monasterium florentinense. et corpus
 sancte Scolastice sororis eius apud ceroma-
 nas fuisset translatum. Karolus magnus mo-
 nachus cassinensis corpus sancti Benedicti ad castrum
 cassinum transferre uolebat. Sed miraculis a
 deo ostentis et francis resistentibus prohibitus fuit

In eo tempore circa annum domini septingente-
 simum quadragesimum terremotus magnus fa-
 ctus est quod urbes alie sunt subuersae. alie a mora-
 nis ad subiecta caepetra cum muris et habi-

Incidentia.

tatorib⁹ suis. integre & salue vltra sex milia
ria vt dicitur trāsmigrarunt. ¶ Corpus sancte
Petronelle Petri apli filie trāssert. in cui⁹
sepulcro marmoreo ipi⁹ Petri manu scri
ptū legebat. Auree petronelle dilectissime fi
lie vt ait Sigibert⁹. ¶ Eo tpe Tyrj arme
niā infestāt. in q² patria cū olim pestilētia
fuisse. suasu xpianoz i modū crucis sua ca
pita toronderūt. & quia p hoc lignū sal⁹ red
dita est. hunc tondendi retinuerūt ritum.
¶ Adipino tandē post mltos triumphos
defuncto. karol⁹ magn⁹ eius fili⁹ eidē in re
gnū successit. cuius tempe in romana sede
adrian⁹ pontifex p̄sdebatur. Qui ad karolū
magnum legatos misit. postulās ab eo auxi
lium contra desiderū reges longobardoz
qui more prius sui Arstulphi eccliaz plimū
infestabat. Cui karol⁹ obediēs. magno cō
gregato exercitu p montē scnisū ytalīā in
trauit. & papiam ciuitatē regiā potentē obse
dit. & ibi Desiderū capiēs cū vxore filijs et
pncipib⁹ ad gallias in exiliū misit. & oīa iu
ra ecclie q̄ longobardi abstulerāt sibi resti
tuit. Erāt tūc in exercitu Karoli amicus et
amelius strenuissimi milites xpī. quoz mi
ri actus legunt. Qui ap̄ mortariā vbi lon
gobardos karolus supauit ceciderunt. Et
hic terminatū est regnū longobardozum.
¶ Hāc deinceps illū regē hēbant quē cesares
sibi dabāt. ¶ Adificiscente Karolo roma
papa sinodū. cluij. epoz pgregauit. In q̄ si
nodo papa ius eligēdi pontificē romanū
et ordinandi aplicam sedem karolo dedit.
Archiepiscopos q̄ & episcopos p singlas
puintas ante consecrationē ab ip̄o inuesti
turam accipe diffiniuit. Filij quoq; eius ro
me reges vngūt. scz Adipinus sup ytaliam.
Ludouic⁹ sup aquitaniā. Alcuin⁹ magi
ster karoli tūc flozebat. Adipin⁹ karoli fili⁹
de p̄iuratōe p̄ p̄em p̄uice⁹ in mōachū ton
suratur. Circa ānuz dñi. dccclxxx. tpe scz byre
ne impatrici. & fili sui noie Constantini bo
mo q̄dam in longis muris tracie fodiens.
sicut in quadā cronica legit. inuenit archā
lapideam. Quā cū expurgasset & reuelassz
viziacētē ibi repit. & lrās talr p̄tinētes. Xpc
nasce⁹ ex Maria v̄gine. & credo i eū. Sub

Constantino et byrene impatorib⁹ o sol ite
rum me videbis. ¶ Defuncto adriano leo
in romanā sedem sublimat⁹ ē. vir pomia
reuerend⁹. Cui⁹ sublimatōem ppinq̄ adu
ant egreferētes. cū letanias maiores agerz.
p̄ eū ip̄lo p̄citato oculos ei eruerūt. & linguaz
p̄ciderūt. S; de⁹ miraculose linguaz sibi et
visū restituit. Qui dū ad Karolū p̄fugisset
ip̄e eū i sede sua collocavit & reos puniuit.
¶ Romāi igit suadēte papa āno dñi. dccclx
xxiij. relicto impio p̄stātinopolitano. vno
oīm p̄selu impatorias laudes karolo accla
mant. eum q; p manū leonis impatores co
ronant. cesarē & augustū appellāt. ¶ Post cō
stantinū enī magnū impial⁹ sedes ap̄d con
stantinopolim hēbatur. p eo q̄ p̄dict⁹ Con
stantin⁹ romanā sedē vicarijs bñi Petri re
liq̄t. & ap̄d p̄dictam vrbez sedē sibi ordiavit.
¶ Verūtū pp̄i dignitates impatores romāi
nuncupati sunt vsq; ad illud ip̄s q̄ impiuz
romanū ad reges francoz trāsslatū est. ¶ Do
stea v̄o illi grecoz siue constantinopolitani
isti v̄o romanoz impatores vocati sunt.

Hoc aut de tanto impatore valde mirabi
le fuit. q̄ nullam filiarū suaz q̄diu vixit vo
luit coniugio copulare. Dicebat enī se eaz cō
tubernio nō posse carere. Et vt alcuin⁹ ei⁹
magister d̄ eo scribit. licet alias felix esset. in
hoc aduerse fortune malignitatez exp̄t⁹ est.
satis declarās qd sup hoc dicere vellet. Qd
tamen ita impator dissimulauit. ac si de eo
nulla suspitio haberet q̄ quis de hoc multū
fimo fieret. Vnd̄ & q̄cunq; ibat semper eas
secum ducebat. ¶ Huius karoli tpe
officium Ambrosianū maxime dimissuz ē
et gregorianū solēniter diuulgatū. impiali
autoritate ad hoc plurimū adiuuante. Am
brosi⁹ nanq; vt testat Augustin⁹ in li. p̄fe.
cum a Justina impatrice arriana p̄fidia d̄
p̄uata p̄secutōem pateret. et intra eccliaz
cuz plebe catholica insidijs v̄geret. institu
it hymnos & psalmos p̄m morē orientaliū
decantari. ne ip̄ius meroris tedio p̄tabesce
ret. Qd p omnes fuit postmodū ecclias de
riuatū. Vex gregori⁹ postmodū supueni
ens plura mutauit. addidit & detrunceuit
Sācti enim p̄res nō statim oīa ad decorez

officij pertinentia videre potuerunt sed diuer-
 si diuersa ordinauerunt. Nam et missa incep-
 tio tres varietates huius. Olim etiam a lectioe
 inchoabat. sicut adhuc i sabbato sancto fit.
 Postmodum celestinus papa psalmos ad
 introitum missae cantari instituit. Gregorius
 vero introitum missae cum cantu ordinauit. et unum
 versum de illo psalmo qui totus cantabat reti-
 nuit. Psalmos olim circa aram in modum co-
 rone circumstantes concorditer concinebant
 et inde chorus dicitur. Sed flavianus et theodo-
 rus. quia alternatim cantarent instituerunt.
 ab ignacio hoc habitus qui super hoc diuinitus fu-
 it edoctus. Hieronimus quoque epistolas euange-
 lia et ex magis parte officia diurna et noturna pro-
 ter cantum ordinauit. Ambrosius et Gelasius et
 Gregorius orationes et cantus addiderunt. et le-
 ctionibus et euangelij coaptauerunt. Gradualia
 tractus et alia Gelasius et Gregorius ad mis-
 sam cantari instituerunt. Hilarius. vel secundum
 quosdam Symachus papa. vel secundum alios The-
 lesphorus papa. addidit ad Gloria in excelsis
 laudamus te. et cetera quae sequuntur. Rocher
 abbas sancti Galli sequentias per neumis ip-
 sius alleluia primus proposuit. sed Nicolaus
 papa ad missas eas cantari concessit. Her-
 manus contractus theutonicus fecit Rex om-
 nipotens. Sancti spiritus assit nobis gratia. et Aue
 maria. et antiphona Alma redemptoris. et
 Symon bariona. Petrus vero de compositel-
 la episcopus fecit Salve regina. Sigibertus tamen
 dicit quod Robertus rex francorum fecit sequenti-
 am Sancti spiritus assit nobis gratia. Karo-
 lus ut refert Turpinus archiepiscopus. erat
 corpe decorus. sed visu ferus. statura eius pe-
 dum octo. et facies eius palmum. et dimiduum
 longitudine possidebat. barba vero eius pal-
 mum unum. frons erat unius pedis. Militem
 armatum super equum sedentem a vertice
 simul cum equo uno ictu cuius spatia scinde-
 bat. Quatuor ferraturas equorum simul fa-
 le manibus extendebat. Militem armatum recte
 stantem super manum suam a terra usque ad caput
 suum sola manu velociter eleuabat. Lepores
 integros aut duas gallinas vel anserem edebat
 Modicum vinum et limbatum bibebat. Tam-
 parcus in bibendo erat quod semper in cena raro

plus quam tres bibere solebat. Tenobia multa con-
 struxit et laudabilem vitam finiuit. et in finire
 rum suam christum heredem fecit. Cui in im-
 perium successit Ludouicus eius filius vir cle-
 mentissimus. circa annos domini. dccc. xv. Cuius
 tempe episcopi et clerici cingula auro texta. et ex-
 litas vestes et alia ornamenta secularia depo-
 suerunt. Theodolpbus aurelianensis epi-
 scopus falso apud imperatorem accusatus. ab
 eodem est custodie andegauis mancipatus.
 Cum autem ut in quadam cronica habetur in die
 palmarum processio iuxta domum in qua custo-
 diebatur transiret. ille apertam fenestram. factoque
 silentio. pulcherrimos illos versus a se editos.
 scilicet Gloria laus et bonorum tibi sit rex christe
 redemptor etc. prope imperatorem cantauit. Qui
 intantum imperatori placuerunt quod ipsum a vin-
 culis mox absoluit. et in suam sedem restituit.
 Regem Michaelis imperatoris constanti-
 nopolitani inter cetera munera. Deuilerunt
 ludouico filio Karoli magni libros Dionisij
 de gerarchia de greco in latinum transla-
 tos. Qui cum gaudio sunt recepti. et. xix. infir-
 mi in ipsa nocte in ecclesia eius sunt curati.
 Mortuo Ludouico Lotharius im-
 perium tenuit. Cui fratres eius. scilicet Karolus et
 Ludouicus bellum indicentes. tanta utrimque
 facta est strages. ut nulla etas meminerit tam
 aliquando fuisse in regno francorum. Tandem
 pacto inito Karolus regnat in francia. Ludouicus
 in germania. Lotharius in italia et parte francie.
 que ab ipso lotbaringia dicta est. Qui postmodum
 Ludouico eius filio imperium derelinquens
 habitum monachalem accepit. Huius tempe
 ut in alia quadam cronica dicitur erat papa
 Sergius natione romanus. qui primo os porci
 dictus est. sed mutato nomine vocatus est
 Sergius. Ab illo tempore ordinatum est ut
 omnes pape nomina mutent. tum quia dominus
 his quos in apostolatum elegit. nomen muta-
 uit. tum quod sic mutant in nomine. sic
 mutari debent in vite perfectione. tum ne
 ille qui ad tam decorum officium eligitur
 aliquo nomine in decoro turpetur.
 Huius ludouici tempe. scilicet anno domini
 dccclvi. ut in cronica quadam habetur. in paro-
 chia maguntina malignus spiritus parietes do-

Incidentia.

morum quasi malleis pulsando et manifeste loquendo. et discordias seminando. adeo homines infestabat. ut quocumque intrasset statim illa domus exurebatur. **I**desbiteris autem lernas a gentibus. et aquam benedictam spargentibus inimicus lapides iactabat. et multos cruentabat. Tandem aliquando quiescens pressus est se quoniam aquam spargebat sub capa eius sacerdotis qui familiaris sui latuisse. accusans eum quod cum filia procuratoris in peccatum lapsus fuerit.

Ideser idem tempus rex bulgarorum cum gente sua ad fidem conversus tante perfectionis fuit ut maiore filio in regnum ordinato ipse beatus monachale accepit. Sed cum eius filius iuueniliter agens ad gentilitatis cultum redire vellet. resumpta militia persecutus eum cepit effossisque oculis in carcerem trulit. et in regnum statuto filio iunioris beatum sacrum resumpsit.

In yralia apud baxiam tribus diebus et tribus noctibus sanguis de celo pluuisse narratur.

Ideser idem tempus locuste innumerabiles in gallia apparuerunt. senas habentes alas. sex pedes. duos dentes lapidibus duriores ut castrorum acies turmarum volantes spacium diurni itineris quatuor aut quinque milibus extendentes. omnia viridia in herbis et arboribus vastantes. quae usque ad mare britannicum pervenientes tandem flatu ventorum in profundo maris demerse sunt. Sed estu oceani ad litus reiecte ex putredine sua aerem corruerunt. unde mortalitas maxima et fames perniciosa est secuta ita ut fere tertia pars hominum interiret. **B**eneque primo Otto impavit. scilicet anno domini. dccc. cxx. xviii. **B**ene autem in paschali solennitate dictus otto principibus convivium preparasset. antequam sederent cuiusdam principis filius more puerili ferculum de mensa accepit. quem dapifer fuste prostravit. **Q**uod cernens pedagogus pueri ipsum dapiferum mori permisit. **Q**uod cum sine audientia cesar condemnare vellet. ille cesarem ad terram detexit. et suffocare cepit. **Q**ui cum de eius manibus vix eruitus fuisset. ipsum resuavari iussit. se culpabilem clamans quod festo bonorum non detulit. **U**nde ipsum libere abire permisit.

Ideser Ottoni primo successit Otto secundus. **H**ic dum ytalici pacem sepius violarent. romam venit. et omnibus precibus magnis et potestatis

amicibus apud gradum ecclesie conviviunt grande fecit. **Q**uibus epulantibus latenter omnes cingi fecit armatis. **D**einde de violata pace querimoniam movens iubet in scriptis culpabiles recitari. **Q**uos statim ibidem decollari fecit. alios vero epulari sagatebat. **H**uc successit otto tercius circa annum domini. dccc. lxxiii. **I**ste cognominabatur mirabilia mundi **H**ic ut in quadam cronica dicitur quandam uxorem habuit. que cuidam comiti se prostituere voluit. **S**ed cum ille nollet tantum facinus perpetrare. illa indignata predictum comitem apud imperatorem adeo infamavit. quod eum imperator sine audientia decollari fecit. **Q**ui antequam decollaret rogavit uxorem suam ut iudicio cadentis ferri post mortem eum comprobaret innocentem. **E**st dies in quo cesar pupillis et viduis se asserit iudicium facturum. **A**ffuit et vidua mariti sui caput secum suis portans in vlnis. **T**unc quesivit ab imperatore qua morte dignus esset qui iniuste aliquem occidisset. **Q**ui cum privatione capitis dignum eum assereret illa intulit dicens. **T**u es ille vir qui maritum meum ad suggestionem uxoris tue innocenter occidi mandasti. **E**t ut me verum dicere comprobabis hoc candentis ferri iudicio comprobabo. **Q**uod cesar videns obstupuit. et in manu femine puniendum se dedit. **I**nterventu tamen pontificum et procerum inducias decem dierum. **D**einde octo. tercio septem. quarto sex a vidua accepit. **T**unc imperator causa examinata et veritate cognita. uxorem vivam concremavit. et pro redemptione sui quatuor castra viduae dedit. **Q**ue castra sunt in episcopatu liuienti. et vocantur ab inducijs dierum. x. vii. vi. **P**ost hunc beatus **H**enricus qui fuit dux bavariae anno domini millesimo. secundo imperium suscepit. **Q**ui **S**tephano regi ungarie ad huc gentili uxorem suam nomine **G**alam in uxorem dedit. et tam ipsum regem quam totam eius gentem ad fidem christi convertit. **Q**ui **S**tephanus tante religionis fuit ut multorum miraculorum gloria deus ipsum illustrare redderet. **H**ic **h**enricus et uxor eius **k**unegundis virgines permanerunt. et celibem vitam ducetes in pace quieverunt.

Incidencia.

Huic successit Conradus quidam dux frā
corum qui neptē sancti Henrici duxit i pro
rem. Huius tpe visa est in celo trabs ignea
mire magnitudinis sup solem iam ad occa
sum vergentem currere ⁊ ad terram cadere
hic quosdam episcopos de ytaliam in vincula
coniecit. Et quia mediolanēsis archiepis
copus de vinculis fugit, suburbia mediolani
incendit. Die vero penthecostes cum impe
rator in pua ecclesia secus urbem coronare
tur ad missas tam graua tonitrua fulgura
qz fuerunt, vt aliqui mēte excederent, aliqui
spiritum exalarent. Bruno vero episcopus
qui missam cantabat, ⁊ secretarius impera
toris cū alijs dixerūt se inter missas solēnia
vidisse sanctū Ambrosiū imperatori comi
nantem. Huius Conradi tempe, scz anno
domini. M. CXXV. comes Lupoldus vt in q̄
daz cronica dicitur iram regis metuens cū
prore sua in siluā fugiēs in quodā tugurio
latitabat. In qua silua dū cesar venaret, no
cte supueniēte in eodem tugurio ipm opor
tuit hospitari. Cui hospita pgnās, vicinaqz
partui decenter vt potuit strauit, ⁊ necessa
ria ministraret. Eadem nocte filium peperit,
et vocem tercio ad se veniēte cesar audiuit
Conrade hic puer modopgenitus gener tu
us erit. Mane ille surgēs, duos armigeros
sibi secretarios ad se vocauit dicens. Ite et
puerulū illum d̄ manib⁹ matris violenter
auferte, ⁊ ipm per mediū scindentes cor ei⁹
michi portate. Conciti illi euntes de gremio
matris puerum rapuerunt. Quē videntes
elegantissime forme misericordia cōmon ip
sum sup q̄ndaz arborē ne a feris deuoraret
reposerūt, et leporē scindētes cor ei⁹ cesari
detulerūt. Eodē die dū quidā dux inde trāsi
ret ⁊ puezvagientē audiret, eū ad se ducifēc
Et dum filius nō hret proxi attulit, ⁊ nutrir
eum faciēs a se de prore sua genitū eē finxit,
et Henricū vocauit. Cū igit iā creuissz, erat
corpe pulcherim⁹, ore facundus, ⁊ omnibus
gratosus. Quē cesar tam decorū ⁊ pruden
tem videns a patre ipz petiit, ⁊ in curia sua
manere fecit. Sed cū videret pueruz omni
bus gratiosum, ⁊ ab omnibus cōmendari,
dubitare cepit, ne post se regnaret, et ne iste

lit ille quez occidi mādauerat. Volens igit
esse securus, lrās manib⁹ suis scriptas p eū,
proxi dirigit in hunc modū. Inquātum est
tibi cara vita tua mox vt lrās istas recepe
ris puerū hunc necabis. Dū igitur pgeni
quadam ecclesia hospitat⁹ fuissz, ⁊ fessus su
per bancum quiesceret, ⁊ bursa in qua erāt
littere dependeret, sacerdos curiositate du
ctus bursam aperuit, ⁊ litteras sigillo regis
munitas videns, ipsas soluo sigillo aperuit
⁊ legens scelus abhorruit. Et radens subtili
ter quod dicebatur, istum necabis, scripsit,
filiam nostrā isti in prorem dabis. Cūqz
regina litteras sigillo imperatoris munitas
videret, ⁊ de manu impatoris scriptas eē co
gnosceret, conuocatis principibus, celebra
uit nuptias, ⁊ filiā suam eidem in prorez de
dit. Que nuptie aquisgrani celebrate sunt.
Cum autē cesari a dicentibus narraretur,
qz solenniter fuissent filie sue nuptie celebra
te, ille obstupefactus a duobus armigeris ⁊
duce ⁊ sacerdote veritate comperta dei ordi
nationi non resistēdum eē vidit, ⁊ ideo p pu
ero mittens eum eē suum geneza probauit
et post se in imperio regnare instituit. In lo
co autē vbi puer Henricus natus fuit no
bile monasteriū edificatum est, quod vsqz
hodie Arsaniam nominatū est. **H**ic iste
Henricus oēs ioculatores a curia sua re
mouit, ⁊ que bis dari cōsueuerant pauperi
bus erogabat. Huius tempe tantuz scisma
in ecclesia fuit, vt tres in summos pōtices
electi essent. Al quodam tandem presbitero
nomine Gratiano magna illis data pecu
nia eidem cesserūt, ⁊ ipse papatum obtinuit.
At Henricus duz pro sedando scismate ro
mam pergeret Gratianus ei obuians aure
am coronā sibi obtulit vt propiciū sibi b̄ēt.
Ille autez cuncta dissimulās sinodo conuo
cato Gratianū de symonia conuicit, ⁊ aliū
subrogauit. In libro tamē bonizi quem mi
sit ad comitissam mechtildim dicitur, qz
predictus p̄sbyter simplicitate ductus ponti
ficatum sibi p pecuniam acquisierit vt scis
ma obuiaret, ipse postmodū errorem suuz
cognoscens seipsum suadente impatore de
posuit. **P**ost hunc Henricum tercius

beinricus imperat. Huius tempore Bruno
 in papam eligitur. et Leo vocatur. Qui dum
 ad capescendam sedem apostolicam romam
 pergeret. audiuit voces angelorum canentium
Dicit dominus. Ego cogito cogitationes
pacis etc. Hic de multis sanctis cantus com-
 positus. Hoc tempore per berengarium turbata
 fuit ecclesia qui assererat corpus et sanguinem
 christi non vere sed figuratiue esse in altari. Con-
 tra que scripsit egregie lanfrancus prior
 betensis. natione papientis. qui fuit magi-
 ster Anselmi cantuariensis. **Deinde quatuor-**
tus Henricus imperat anno domini. M.
lvij. Cuius tempore maxime floruit lanfran-
 cus. Ad cuius eximia doctrinam conuolauit
 de burgundia Anselmus vir postmodum
 multa virtute et sapientia adornatus. et ei in
 prioratu monasterii betensis successit. **Sub**
hoc tempore iherusalem a saracenis capta a
fidelibus recuperata est. Ossa beati Nicolai
apud barensem urbem translata sunt. De qua
inter cetera legitur quod dum in quadam ecclesia
que dicitur sancta crux subiecta sancte ma-
rie de charitate. non duobus beati Nicolai noua
historia cantaret. fratres priores ut eam sibi
cantare liceret instantius exorabant. Qui
nullatenus acquiescens dixit incongruum
esse morem presertim de nouitatibus immuta-
re. Cum adhuc fratres instarent. ille indigna-
tus respondit. Recedite fratres. nunquam a me
licentia concedetur ut noua cantica immo-
ioculatoria quedam in mea ecclesia decantentur.
Adueniente vero festiuitate eiusdem. fra-
tres cum quadam tristitia matutinarum vigili-
as peregerunt. Cuius omnes se in lectis re-
cepissent. ecce nicolaus visibiliter priori ap-
paruit terribilis. Quem per capillos a lecto
abstrahens dormitorij pavimento collisit.
Incipiensque antiphonam. o pastor eterne. per
singulas vocum diuitias virgis quas in ma-
nu tenebat grauissimos ictus super dorsum
prioris ingeminans per ordinem morose ca-
nendo antiphonam ad finem usque perduxit.
Qui cum omnes suis clamoribus excitasset
semiuuus ad lectum deportatur. Tandem ad
se rediens ait. Ite et historiam nouam sancti ny-
colai amodo decantate. Hoc tempore ex

molinensi cenobio. xxi. monachi cum ab-
 bate suo Roberto cistercij solitudinem aduen-
 tes ut ibi regule sue professionem districtius
 obseruarent. nouum ordinem ex veteri institu-
 runt. **Hildebrandus prior cluniacensis factus**
papa Gregorius est vocatus. Hic dum in mino-
ribus constitutus. legatione fungeretur apud
lugdunum archiepiscopum ebronensem de
simonia conuicit miraculose. Nam dum idem
archiepus omnes accusatores suos corru-
peret. et conuinci non possit. legatus ut gloria pa-
tri et filio et spiritui sancto diceret imperauit. Et
legatus patri et filio expedite dicebat. Spiritui
sancto vero dicere non poterat. quippe quod in
spiritum sanctum peccauerat. Qui peccatum su-
um confitens mox ut depositus est clara vo-
ce spiritum sanctum nominauit. Hoc miracu-
lum recitat Bonizo in libro ad comitissam
mechuldin. De mortuo beinrico quatuor-
to Spire. et cum alijs regibus sepulto. in eius
epitaphio versus iste fuit inscriptus. Filius
hic. pater hic. auus hic. proauus iacet istic.
Huius successit Henricus quintus anno domini
M. cvij. Qui papam cum cardinalibus cepit.
et eos dimittens inuestituram episcoporum et
abbatum panulum et baculum pastoralem accepit.
Sub hoc tempore Bernardus cum fratribus suis
cistercium ingreditur. In parochia legiensis
porca porcellum faciem hominis habentem enixa
est. Nullus galline quadrupes natus est.
Rothebarius successit beinrico. Cuius tem-
pore mulier quidam in hispania monstrum bis-
gemini corporis enixa est. auersis vultibus
et corporibus sibi coherens. An quidem effigies
erat hominis integro corporis membrorumque or-
dine distincta. retro vero facies canis. corpo-
ris et membrorum proprietate integra. Post hunc
regnavit Conradus anno domini. M. cxxvij.
Et eo tempore Hugo de sancto victore doctor
excellens. et in omni scientia summus
et religione deuotus obiit. De quo referunt
quod cum infirmitate ultima laboraret. et nul-
lum cibum retinere posset. corpus tamen do-
minicum sibi dari cum multa instantia po-
stulabat. Tunc fratres eius turbationem se-
dare volentes simplicem hostiam in statum cor-
poris dominici sibi detulerunt. Quod ille

per spūm recognoscēs ait. Misereat vestri
 dñs frēs. Cur me deludere voluistis. Iste
 enim nō est domin⁹ meus quē deportastis
 Ad illi stupefacti cucurrerūt. ⁊ sibi corp⁹
 dñicū detulerunt. S; ille videns q̄ recipe
 re non valeret. eleuatis in celū manibus sic
 orauit. Ascendat filius ad patrē. ⁊ spūs ad
 deū suū qui fecit illū. Et inter hec v̄ba spūs
 exalauit. ⁊ corp⁹ dñi ibidē dispuit. **E**uge
 nius abbas sancti Anastasi papa stituit
 Qui ab vrbe expulsus. eo q̄ senatores alius
 creauerūt gallias p̄it. ⁊ bernardū a n̄se mi
 sit. q̄ viā dñi p̄dicabat. ⁊ mlt̄a mirac̄a facie
 bat. Gilbert⁹ porretan⁹ florebat. **F**ride
 ricus nepos Conradi imperauit anno dñi
 M. cluij. **E**o tempore floruit magister Pe
 trus lombardus epus parisiens̄ q̄ librum
 sententiarū. glosas psalterij ⁊ ept̄az Pauli
 vtiliter compilauit. **E**o tempore
 tres lune in celo vise sunt. ⁊ in medio signū
 crucis. nec multo post visi sunt tres soles.
 Tunc alexander in papa canonice elect⁹.
 Cōtra quem Octavian⁹ Iohannes cremē
 sis tituli sancti Calixti. ⁊ Iohānes strumēf
 successiue in papam eligunt. ⁊ fauore impe
 ratoris fulciunt. Burauit hoc scisma ānis
 decem octo. Intra quod tempus reutboni
 ci qui apud tbusculanū pro impatore mo
 rabant romanos apud montē portū inua
 dunt. ⁊ tot a nona vsq; ad vesp̄as occide
 runt. vt nunq̄m ex romāis tot milia sint oc
 cisa. Licet tempore banibalis tot occisi sint vt
 tres copinos anuloz quos de digitis pro
 cerum occisorū idem banibal extrahi fecit
 cartaginē destinauerit. Quorūz mlti ap̄
 sanctū Stephanū ⁊ sc̄tū Laurentium se
 puli sunt. Et habēt hoc epitaphium. **M**il
 le decem decies sex decies q̄q; seni. **I**mp̄e
 rator Fridericus dū terram sc̄tām visitass̄
 et in flumine quodam lauare. ibidēz ne ca
 tus perijt. Vel vt alij asserunt equo suo im
 pingente in aquā cecidit ibiq; interijt.
Huc successit beinricus filius eius anno
 domini. M. cxc. **E**o tempore tāte pluuie cū
 tonitruis ⁊ fulminibus ⁊ tempestatib⁹ fac
 te sunt. quātas nulla meminit hominū an
 tiquitas. Lapides enī in q̄ntitate ouorum

quadranguli mixti cū pluuia de celo cadent
 tes. arbores. vineas ⁊ segetes destruxerunt
 et multos homines occiderūt. Corui quoq;
 et q̄ plures aues paera in hac tempestate
 volātes visi sunt carbonēs viuos i rostris
 portare ⁊ domos incendere. **C**ontra ro
 manā eccliam semp tyrannidēz **H**einric⁹
 exercuit. ⁊ ideo eo mortuo Innocenti⁹ terci
 us. ne frater eius **P**hilippus pmoueret se
 opposuit ⁊ **O**toni filio ducis saxonie adbe
 sit. et eū aquisgrani i regē alemanie corona
 ri fecit. **E**o tempore dum plures barones
 francie pro liberatiōe terre sancte vltra ma
 re p̄gerent constantinopolim ceperunt.
His tempibus ordines p̄dicatorū ⁊ mi
 norum frat̄z orti sunt. **I**nnocētius quart⁹
 legatos ad **P**hilippū regem francoz misit
 vt terrā albigensū inuaderet ⁊ hereticos de
 leret. Qui omēs capiens concremari fecit.
Beniq; innocētius **O**tonem impatorem
 coronauit. ⁊ vt iura ecclesie saluaret. ab eo
 iuramētum exegit. Qui statim ip̄o die con
 tra iuramētum fecit. ⁊ romipetas expolia
 ri iussit. **U**nde papa eum excomunicauit.
 et ab imperio deposuit. **E**o tpe fuit san
 cta **E**lyzabeth filia regis vngarie. que fuit
 proz lantgrauij thuringie. **Q**ue inter alia
 innumera miracula plures. id est. xvi. mor
 tuos vt scribitur suscitauit. ⁊ cecum natum
 illuminauit. **D**e cuius corpore vsq; hodie
 oleum fluere perhibetur. **O**tone depo
 sito **F**ridericus **H**einrici filius eligitur. ⁊ ab
Honorio coronatur. **L**eges optimas pro
 libertate ecclesie et contra hereticos edidit.
Hic super omnes diuitijs et gloria abund
 auit. sed eis in superbia abusus fuit. **H**az
 tyrannidem contra ecclesiam exercuit. du
 os cardinales vinculauit. prelatos quos
Gregorius non⁹ ad concilium puocauerat
 capi fecit. ⁊ ideo ab ip̄o excomunicatur. **B**e
 niq; **G**regorius multis tribulatōibus pres
 sus mortur. et **I**nnocenti⁹ quartus natiōe
 ianuenf concilium apud lugdunū conuo
 cans ip̄m imperatorē deposuit. **Q**uo dpo
 sito ⁊ defuncto sedes imperij vsq; hodie va
 cat.

De dedicatione templi.

CLXXVII

A

De dedicatione templi.

Dedicatio ecclesie inter alias festiuitates ab ecclesia celebratur. Et quonia duplex est ecclesia siue templū. scz materiale et spirituale. ideo de huius templi duplicis dedicatione hic breuiter est agendū. Circa dedicatōez autē templi materialis tria videnda sunt. Primo quare dedicat siue consecrat. secundo qualiter cōsecratur. tercio per quos probanatur. Et quia in templo duo sunt que consecranī. scz altare. et ipm templū. ideo primo videndū est quare consecrat altare. secundo quare templū. Altare autē consecrat ad tria. Primo ad sacramētum domini offerendum Genes. viij. Edificauit noe altare domino. et tollēs de cūctis volucribus et pecoribus mundis obtulit sup altare. Hoc autem sacramētū est corpus et sanguis christi. que in memoriā passionis dominice immolamus. iuxta quod nobis precepit dicens Hoc facite in meaz commemoratōem. Habemus enī triplex memoriale dominice passionis. Anum in scripto. scilicet passio christi imaginibus figurata. Et hoc habet fieri quātum ad visum. Ipa enim crucifixi ymago et alie imagines in ecclesia fiunt propter rememorationem excitandā deuotiōem et instructionem. quia sunt quasi libri laicorum. Secundum in verbo scilicet passio christi predicata. Et hoc habet fieri quātum ad auditū. Tercium in sacramēto. scz passio in hoc sacramento tam signanter expressa. in quo corp⁹ et sanguis christi veraciter continetur et nobis offertur. et hoc memoriale habz fieri quātum ad gustū. Si ergo affectum nostruz accendit passio christi dscripta et amplius predicata. multo fortius inflamare debz in hoc sacramento tam signanter expressa. Secundo ad nomē domini inuocandū. Gene. xij. Edificauit Abraham altare domino qui apparuit ei. et inuocauit ibi nomen domini. Hec autē inuocatō s̄m apostolū. i. Timo. ij. habet fieri. aut per obsecratōes que fiūt cum adiuratione pro malis remouendis.

aut per oratōes que fiunt pro bonis impetrandis. aut p postulatōes que fiunt pro bonis cumulandis. aut per gratiarū actiones que fiunt pro bonis habitis consuandis. Inuocatio autē que fit super altare proprie dicit missa. eo q̄ celestis missus. scilicet christus a patre mittitur. qui ipam hostiam cōsecrat. et per eundem a nobis patri mittitur ut probis intercedat. Unde Hugo. Ipa hostia sacra missa vocari potest. quia transmissa est. primo a patre nobis per incarnatōez. secundo a nobis patri per passionē. Similiter in sacramēto primo a patre nobis per sanctificationē qua nobiscum eē incipit. postea a nobis patri per oblatōem qua p nobis intercedit. Et nota q̄ in missa tribus linguis canitur. scz greca hebraica et latina. ad repñtandum titulum domice passionis qui scriptus erat grece hebraice et latine. Itē ad notandū q̄ omnis lingua debet deū laudare. que per hāc triplicem linguā intelligitur. latina autē sunt euangelia. epistole. orationes et cantus. Greca aut sunt Kyribeleyson. X̄pebeleyson. que nouem vicibus cantantur ut ad societatem nouē ordinuz angeloz perueniam⁹. Hebraica sunt alia. amen. sabaoth: et osanna. Tercio ad cantandum Ecclesiastici. xlvij. Bedit illi contra inimicos potentiam. Et stare fecit cōtra altare cantores. et in sono eorum fecit dulces modulos. Et dicit modulos in plurali. quia s̄m Hugonem b̄ sancto victore. tres sunt species sonorum qui faciunt tres modulos. fit enim sonus. pulsu flatu et cantu. Ad cytharam pertinet pulsus. ad organū flatus. ad vocē cantus. Assignari p̄t h̄ sonantia sonoz p̄cordie moy. si referat ad pulsū cythare manuū opatio. ad flatū organi mētis deuotio. ad cantū vocis s̄mōis exhortatō. Et infra. Quid prodest dulcedo oris s̄m dulcedie cordis. Frangis vocē frāge et volūtate Serual sonantia vocū. sua p̄cordia moy. ut p̄ exemplū cōcordes primo. p̄ volūtate dño. p̄ obediētiā magistro. Hoc igiū triplex gen⁹ musicorū referē ad triplicem dñitiam officij eccle. sicut dicitur in mitrali de officio. Itāz ipm officij ecclesie consistit in psalmis in cātu et in lectōib⁹.

De dedicatione templi.

Primum igitur genus musicorum est quod fit pul-
su digitorum, ut in psalterio et similibus. Et ad
illud pertinet psalmodia. Psal. Laudate eum
in psalterio et cythara. Secundum est quod fit can-
tu sicut in voce. Et ad istud pertinent lectioes.
Psal. Psallite ei in vociferatione. Tercium quod
fit flatu sicut in tuba. Et ad istud pertinet can-
tus psal. Laudate eum in sono tube. **¶**
¶ Templum autem seu ecclesia consecratur triplici
ratione. Primo ut inde diabolus et eius prae-
expellatur, ut refert Gregorius in dyabolus, quod cum quidam
ecclesia arrianorum fidelibus reddita consecraretur et
reliquae sancti Sebastiani et beati Agathe il-
luc delate fuissent, ipsius ibidem congregatio por-
cum subito intra suos pedes huc illucque dis-
currere senserunt. Qui fores ecclesiae repetens a-
nullo videri potuit, omnesque in admirationem
commouit. Quod idcirco dominus ostendit ut
cunctis patefieret, quod de loco eodem immu-
dus bitator exiret. Sequenti autem nocte ma-
gnus in eiusdem ecclesiae tectis strepitus factus
ac si in hoc aliquis errando discurrens. Secunda
nocte iterum quidam sonus increpuit. Tanto ve-
ro terrore tertia insonuit, ac si omnis illa ec-
clesia a fundamentis fuisset euersa. Statim
que recessit, nec amplius illa antiqui hostis in-
quietudo apparuit. Sed per terrorem sonitum que
fecit innotuit, a loco quem diu tenuerat que co-
actus exibat. Hec Gregorius. **¶** Secundo
consecratur ut ad eam fugientes saluentur. Unde
aliquae ecclesiae post dedicationem a principibus
privilegiantur, ut quae ad eam confugerint saluentur.
Unde dicitur Canon. Reos sanguis defendit
ecclesiam ne vitam perdant et membra. Et ob hoc
Joab in tabernaculum fugit, et cornu altaris ap-
prehendit. **¶** Tercio consecratur ut ibidem ora-
tiones exaudiantur. Quod signatum est, iij. Regum
vii, ubi salomon dedicato templo ait, Qui-
cumque rogauerit in loco isto exaudies in lo-
co habitaculi tui in celo, et cum exaudieris pro-
picius eris. **¶** Adoramus autem in ipsis eccle-
siis ad orientem. Quod fit triplici ratione secundum da-
mascenum libro iij. c. v. Primo ut patriam no-
stram nos requirere ostendamus. Secundo ut
ad christum crucifixum respiciamus. Tercio
ut venientem iudicem nos expectare mostre-
mus. Sic enim sic. Deus paradysus in eden

ad orientem plantavit. Unde hominem transgressum
exilem fecit, et ante paradysum ex occidente
habitare fecit. Antiquam igitur patriam exqui-
rentes, et ad ipsam aspicientes, deum ad orien-
tem adoramus. Sed et dominus crucifixus ad oc-
cidentem respiciebat, et ita adoramus ad ipsum
respicientes. Et assumptus ad orientem sursum
ferebatur, et ita ad ipsum apostoli adorauerunt. Et
ita veniet quomodo viderunt eum euntem in celum.
Ipsam igitur expectantes ad orientem adoramus
Hec damascenus. **¶** Quarto consecratur ut
ibidem laudes deo soluantur. Quod quidem fit
in septem horis canonicis, scilicet matutinis prima
tertia, sexta, nona, vespera et completorio. Et licet
in qualibet hora diei deus esse laudandus
tamen quia ad hoc infirmitas nostra non suffi-
cit, ordinatum est ut his horis specialiter deum lau-
demus, eo quod hee horae ab alijs privilegiatae sunt
in aliquibus. Nam in nocte media quam matutinae
celebrantur christus natus est captus, et illusus a
iudeis fuit. In hac itaque hora infernum spolia-
uit. Dicitur enim in mitrali, quod in media nocte
infernum spoliauit large accipiendo, scilicet ante
lucem mane surrexit, hora prima apparuit
mariae magdalene. In media etiam nocte ad
iudicium venturus assertus. Unde Hieronimus,
Reorum in qua traditionem apostolicam permansisse
ut die vigiliae pasche ante noctis medium
dimittere non liceat populos expectantes ad-
uentum christi. Et postquam aduenerit illis tempus
securitate presumpta festum cunctos agere
diem. In hac igitur hora laudes deo canta-
mus, ut ei de eius natiuitate, captione, et patriam
liberatione gratias agamus et eius aduentum
solicite expectemus. Adducent etiam matutinae
laudes, quia in mane egyptios in mare
submersit, mundum creauit et surrexit. In hac
ergo hora laudes deo reddimus ne in mari-
bus mundi cum egyptijs demergamur ut pro
nostra creatione et eius resurrectione gratias
deo reddamus. In hora prima christus ad tem-
plum maxime conueniebat, et populus ibidem
ad eum manebat, id est ad eum mane festinabat,
ut dicitur Lu. xxi. Psylato praesentatus fuit. In hac
etiam hora resurgens mulieribus primo apparuit.
Hec est etiam prima hora diei. Ideo ergo
in hac hora in ecclesia deo laudes exoluimus.

De dedicatione templi.

ut xpm imitemur. et sibi resurgenti et ipse are
ti gratias agamus. et ut deo tanquam omnium principi
pio ipsius diei primitias soluamus. In hora
tertia xpus lingua iudeorum crucifixus est.
a Pilato ad columnam flagellatus est. et adhuc
ut dicitur in historiis columna ubi ligatus fuit. ve
stigia cruoris ostendit. et hac eadem hora spissis
et missus est. In sexta in cruce clavis confi
xus est. tenebre per universum mundum facte sunt
ut in morte domini sui sol lugens se vestibus nigris
protegeret. et ne dominum crucifigentibus lumen pro
beret. et in hac hora in die ascensionis cum di
scipulis discubuit. In nona hora xpus spiritum
emisit. miles latere eius aperuit. ceteris apostolorum ad
orandum convenire consuevit. et christus in ce
lum ascendit. Propter has prerogativas de
um in his horis laudamus. In vespera xpus
in cena sacramentum corporis et sanguinis in
stituit. pedes discipulorum lauit. de cruce depo
situs in sepulcro collocatus fuit. discipulis
in habitu peregrini se manifestavit. Propter his
omnibus in hac hora ecclesia christo gratias
agit. In completorio xpus sanguineas gut
tas sudavit. monumento eius custodia depu
tata fuit. et ibidem quievit. resurgens pace disci
pulis nuntiavit. Ex his gratias deo reddi
mus. Has autem laudes qualiter deo exolvere
debeamus. dicit Bernardus. Fratres mei immola
tes hostiam laudis iungamus vobis sensus
sensui affectum. affectui exultationem. exultatio
ni maturitatem. maturitati humilitatem. humili
tati libertatem. Quinto secretum ut ibidem
sacramenta ecclesiastica ministrantur. Unde ipsa
ecclesia efficitur quasi taberna dei. in qua sacra
menta continentur et ministrantur. Quaedam enim
ministrantur et dantur intransibilibus ut bap
tismus. quedam exeuntibus. scilicet extrema unctio.
quedam commorantibus. et horum quedam sunt mi
nistrantes. his datur ordo. Quidam pugnares
et horum quedam pugne succumbunt. his da
tur penitentia. Quidam insistent. et his datur au
dacia animi ut roborentur. et per confirmationem.
datur cibum ut sustententur. et hoc per eucharistie su
ptionem. sit remotio impedimenti ne deiciantur
et hoc per matrimonii coniunctionem. Secundo
videndum est qualiter secretatur. Scilicet primo de alta
ri. secundo de ecclesia. Et ad secretationes

autem altaris plura concurrunt. Primum enim quod
tuorum crucis de aqua benedicta in quatuor cornibus
altaris configurantur. Secundo ipsum septies
circumitur. Tercio aqua benedicta cum yso
po septies aspergitur. Quarto incensum in ipso cre
matur. Quinto chrismate ungitur. Sexto
mundis pannis opitur. Nec autem repugnant
ea quod debent habere illi qui ad altare accedunt.
Debent eis primo bene charitatem quadrupli
cem per crucem acquisitam. ut scilicet diligant deum
seipos. amicos. et inimicos. Et hec signant
quatuor crucis in quatuor cornibus altaris
facte. Et dicitur bis quatuor cornibus charitatis
dicitur in Genesi. xxviii. Dilataberis ad orien
tem et occidentem. septentrionem et meridiem. Vel
ideo quatuor crucis in quatuor cornibus sunt
ad significandum quod xpc per crucem quatuor mundi
partes salvavit. Vel ideo ad significandum
quod crucem domini quatuor modis debemus portare
scilicet in corde per meditationes. in ore per confessionem
in corpore per mortificationem. in facie per passivam
impressionem. Secundo debent habere cu
ram et vigilantiam. quod significat per circumitum
Unde tunc cantatur. Invenit me vigilans etc.
Debent eis sollicite vigilare super gregem su
am. Unde negligentiam prelati ponit Gilbertus
in ridiculosa dicitur. Ridiculosa an ma
gis periculosa res est speculator cecus. percur
sor claudens. negligens prelati. doctor nescius
percommittitur. Vel per septem circumitus circa alta
re significatur septem meditationes et considera
tiones quas circa septem virtutes humi
littatis christi habere debemus. et per ipsas
frequenter circumire. Prima virtus est quod cum
dives esset factus est pauper. Secunda quod in
presepio positus. Tercia quod per pentibus subditus
Quarta quod sub manu sui caput inclinavit.
Quinta quod discipulum suum furum et perditorem sustinuit
Sexta quod animi quum iudicem assuetum tacuit
Septima quod per crucifixorum clementer oravit
Vel per septem illos circumitus significant septem
vires christi. Prima fuit de celo in vterum. secunda
de vtero in presepium. tertia de presepio in mundum
quarta de mundo in patibulum. quinta de pa
tibulo in sepulchrum. sexta de sepulchro in limbum.
septima de limbo resurgens in celum.
Tercio debent habere domice passionis

De dedicatione templi.

memoria, quod significat per aspersionem aquae.
Septem enim aquae aspersiones sunt septem sanguinis christi effusiones. Quae prima fluxit in circumcissione, secunda in oratione, tertia in corporis flagellatione, quarta in capitis coronatione, quinta in manuum perforatione, sexta in pedum affixione, septima in lateris apertione. Haec autem sanguinis aspersiones factae fuerunt cum ysope humilitatis, et inestimabilis caritatis. Ysopus enim est herba humilis et calida. Vnde et septies aspergitur, ad significandum quod in baptismo septem dona sancti spiritus dantur. Quarto debent habere orationem ferventem et deuotam, quod significatur per concremationem thuris. Turis enim habet virtutem ascendendi ex summi leuitate solidandi ex sua qualitate, restringendi ex coagulatositate, confortandi ex aromaticitate. Sic oratio ascendit in dei memoriam, animam consolidat quantum ad culpam praeteritam impetrando medelam, restringit quantum ad futuram impetrando cautelam, confortat quantum ad presentem impetrando tutelam. Vnde potest dici quod deuota oratio per thuris significatur, quia habet ad deum ascendere. Ecclesiasticus xxxv. Oratio humilitatis se nubes penetrat. Odorem deo reddere. Apocalypsis v. Habentes singuli cybaras et phialas aureas plenas odoramentorum. Ex corde inflamato procedere. Apocalypsis vii. Data sunt illi incensa multa. Et infra. Accepit angelus thuribulum et impleuit illud de igne altaris. Quinto debent habere nitorem scientie, et odores bonae fame, quod significat per chrisma quod conficitur ex oleo et balsamo. Debent enim habere puram scientiam ut possint dicere cum apostolo. Gloria nostra haec est testimonium scientie nostrae. Bonae famae. Uti. i. Timotheo. iij. Optet illud testimonium bonorum ab his qui foris sunt. Crisostomus. Clerici nullatenus debent habere maculam nec in verbo nec in cogitatu, nec in facto nec in opinione, quia ipsi sunt pulchritudo et virtus ecclesiae, et si mali fuerint totam deturpant ecclesiam. Sexto debent habere mundiciam operationis bonae, quod significat per panes albos et mundos quibus altare operitur. Usus eius vestimentorum inuenitur et ad tegendum, calefaciendum et ornandum. Sic bona opera tegunt ani-

me nuditatem. Apocalypsis. iij. Vestimentis albis induaris, ut non appareat confusio nuditatis tuae. Dominant animam ad honestatem. Roma. xij. Induamur arma lucis. Calefaciunt inflammando ad caritatem. Job. xxxvij. Nonne vestimenta tua calida sunt. Adhuc dicitur enim valeret accedenti ad altare si haberet dignitatem summam et vitam infamam. Bernardus. Monstruosa res est sedes prima et vna ima, gradus supremus et status infimus, vultus grauis, actus leuis, sermo multus, fructus nullus, ingens auctoritas, et animi instabilitas. Secundo videndum est quomodo ecclesia consecratur, et ad hoc plura procedunt. Episcopus enim ipsam ecclesiam ter circumit, et qualibet vice veniens ad ianuam percussit baculo pastorali dicens. Aperite portas principes vestras. Interioris et exterioris aqua benedicta ipsa ecclesia irrigatur, in pavimento fit crux de cinere et sabulo ex transuerso angulo orientis usque ad angulum occidentis, et ibi litteris grecis et latinis scribitur alphabetum. In parietibus ecclesiae cruces depinguntur, et ipse cruces illuminantur et chrismate unguuntur. Primum ergo sanctus circumitus signat triplicem circumitus quem fecit christus propter ipsius ecclesiae sanctificationem. Primum fuit quod de celo venit in mundum, secundum quod de mundo descendit ad limbus, tertium quod de limbo rediens, et resurgens ascendit in celum. Vnde triplex circumitus fit ad ostendendum quomodo ecclesia consecratur ad honorem trinitatis. Vnde triplex circumitus signat triplicem statum saluandorum de ecclesia, qui sunt virgines, continentium et coniugatum. Haec etiam designantur in dispositione materialis ecclesiae, sicut ostendit Richardus de sancto victore. Nam sanctuarium signat ordinem virginum, chorus ordinem continentium, corpus ordinem coniugatorum. Strictum est sanctuarium quod chorus, et chorus quod corpus, quia pauciores sunt virgines quam continentium, et continentium quam coniugatum. Sanctior est etiam locus sanctuarii quam chorus, et chorus quam corpus, quia dignior est ordo virginum quam continentium, et continentium quam coniugatorum. haec Richardus. Secundum sanctus trinitatis ad ostium percussio, signat triplicem ius quod habet christus in ecclesia quare sibi debet aperiri. Est enim sua creatio, redemptio et glorificatio.

De dedicatione templi.

tionis pmissioe. De triplici iure dicit Anselmus. Certe dñe qz me fecisti debeo amo-
ri tuo meipz totū. qz me redemisti debeo amo-
ri tuo meipz totū. qz tāta pmissio debeo me
ipm totū. imo tantū debeo amo-ri tuo pl⁹
qz meipm. qntum tu es maior meipō. p q
dedisti teipm z cui pmissio teipz. Trina at
pclamatio. Et tollite poz. pn. vras. significat
trinā eius potentia. s. in celo in mdo. z in in-
ferno. ¶ Tercio interi⁹ z exteri⁹ aq bñdicta
aspergit. qd fit triplici de causa. Primo ppe
demonis expulsionē. Aqua eni bñdicta bz
ppriam vtutē expellendi ipm diabolū. Vñ
i exorcismo aque dicit. Et sis aq exorcisata ad
effugandā oēm pstatem inimici z ipz inimi-
cum eradicare zc. Ista aut aq bñdicta fit
ex qttuor reb⁹. s. ex aqua. vino. sale z cinere.
quia vtz qttuor sunt q maxime inimicū ex-
pellunt. scz lacrimaz effusio q paquam. spi-
ritualis exultatio q p vinū. matura discre-
tio que p sal. z pfunda bñliatio q p cinerē
designatur. Secundo ppter ipius ecclie ex-
piationē. Omnia eni terrena bec ppter pec-
catū corrupta sunt z fedata. z ideo loc⁹ ipse
aqua bñdicta aspergit. vt ab omni feditate et
immūdia liberet purget z expietur. Hinc
est etiā q in lege omia pene paqm munda-
bantur. Tercio propter omnē remouendā
maledictiōem. Terra eni a pncipio cuz fru-
ctu suo maledictiōem accepit. ex eo q ex ei⁹
fructu deceptō facta fuit. aqua vō nulli ma-
ledictiōi subiacuit. hinc est q dñs comedit
piscem sed nō legitur comedisse carnem no-
minatim. nisi forte de agno pascale ppe pre-
ceptum legis in exemplū. scz abstinendi ali-
quando a licitis. z aliquādo eadem come-
dendi. Et ergo omis maledictiō remoueat
et bñdictio introducat. ideo aqua bñdicta
aspergitur. ¶ Quarto in pavimēto alpha-
betum scribit. qd quidē representat iūctio-
nem vtriusqz populi. scz gentilis z iudei. vñ
paginā vtriusqz testamēti. vel articulos no-
stre fidei. Illud eiz alphabetū ex lris grecis
et latinis in cruce factis repñtat vnionem
in fide populi gentilis z iudei p crucez xpi
factam. Vñ z illa crux ex transuerso angu-
lo orientis vsqz ad angulū occidentis ducit

ad significandū q ille qui prius erat dexter
factus est sinister. z q erat in capite fact⁹ est
in cauda. z ecōuerso. Secundo repñtat pa-
ginam vtriusqz testamēti. qd p crucez xpi
adiadimpletū est. Vñ moriens dixit sum-
matū est. Et crux ex transuerso ducit qz vnū
testamentū in alio pñteit. Quia rota erat
in rota. Tercio repñtat articulos fidei. Ec-
clesie eniz pavimentū est nostre fidei funda-
mentū Elementa que inscribuntur sunt arti-
culi fidei. quib⁹ rudes z neophici de vtro qz
populo in ecclesia erudiunt. qui se puluerē
et cinerē reputare debent. iuxta illud qd di-
xit Abraham Gen. xvij. Loquar ad dñm
meū cū sim puluis z cinis. ¶ Quarto crucez
in ecclia depingunt. qd si qd fit triplici ra-
tione. Primo ppter demonū terrore. vt scz
demonēs qui inde expulsi sunt. videntes si-
gnum crucis terreant. z illuc ingredi nō p-
sumant. Timēt eni valde signū crucis. Vñ
Crisostom⁹. Ubicunqz demōēs signū do-
minicū viderint. fugiūt timentes baculū q
plagam acceperūt. Secdo ppter triumphi
ostensionē. Cruces eni sunt vexilla cristi z
signa ei⁹ triumphi. Vñ vt oñdat q loc⁹ ille
xpi dominio subiugatus est. ideo ibidē cru-
ces depingunt. Nam et apud impiale ma-
gnificentia obfuitur. vt quando aliq ciui-
tas ei traditur. impiale vexillū in ea erigit.
In hui⁹ figuratōe dicit Gen. xxvij. q iacob
lapidez que supposuerat capiti suo erexit in
titulū. vtz in titulū preconiale memorialē
et triumphalē. Tercio ppter aploz repñta-
tionē. Nam illa duodeci luminaria añ cru-
ces posita. significat duodecim aplos qui
per fidem crucifixi totum mūdum illumina-
uerunt. He igitur cruces illuminantur et
cristimate inūgnit. quoniā z apostoli fide
passionis cristi totū mūdum illuminaue-
runt ad cognitōz. inflāmauerunt ad amo-
rem. vnserunt ad cōscientie nitorē. quod p
oleum z ad bone vite odorē qd p balsamū
intelligit. ¶ De tercio scz p quos pro-
phanatur sciendū. q ipam domum dei per-
tres prophanatā legimus scz p Zeroboam
p nabuzardan. z p antiochū. Zeroboā eniz
sicut legitur. iij. Reg. xij. duos vitulos fecit.

De dedicatione templi.

ponens unum in Bethan. et alium in Bethel. quod dicitur domus dei. et propter avariciam fecit. ne scilicet regnum ad Roboam rediret. Per hoc significat quod avaricia clericorum multum ecclesiam dei contaminat quam in ipsis clericis multum regnat. Hieronimus. viii. El mimo usque ad maximum omnis avariciam sequitur. Bernus. Que dabis mihi de numero platourum que non magis inuigilet subditorum euacuandis marisupis quam vicis extirpandis. Tituli sunt nepotuli. quos in Bethel. id est in domo dei ponunt. Ecclesia etiam per ieroboam profanata si ex avaricia usurariorum vel raptorum edificata. Unde legitur quod cum quidam usurarius ecclesiam quandam de rapinis et usuris construxisset. episcopus ad eius dedicationem multis precibus inuitavit. Cum igitur episcopus cum suo clero officium consecrationis ageret. vidit post altare dyabolum stantem in cathedra in habitu episcopali. Qui dixit episcopo. Quare ecclesiam meam consecras. cessa iam. quia ad me iurisdictio eius pertinet. quia de usuris et rapinis edificata est. Tum ergo episcopus inde cum clericis territus fugeret. dyabolo continuo ipsam ecclesiam cum grandi strepitu destruxit. Nabuzardan sic legitur. iiii. Regum. xv. domum dei profulit. Nabuzardan autem princeps coquorum significat illos qui gula et luxurie dediti sunt. qui de ventre suo deum suum fecerunt. secundum quod dicit apostolus. Quorum deus venter est etc. Qualiter autem venter deus dicatur. ostendit Hugo de sancto victore in suo claustrali dicens. Solent diis templa construi. altaria erigi. ministri ad faciendum ordinari. immolari pecudes. ibura concremari. Deo siquidem ventri templum est coquina. altare mensa. ministri coqui. immolate pecudes carnes cocte. fumus incensorum odor saporum. Rex antiochus qui fuit superbus et ambitiosus domum dei polluit. et profanavit. sicut legitur. i. Machab. i. Per quem significat quod superbia et ambitio que vigent in clericis qui non appetunt prodesse sed preesse. multum ecclesiam dei contaminant. De quorum superba ambitione sic dicit bernardus. Honorati incedunt de bonis domini. cui tamen domino honorem non deferunt. Inde is quem quotidie vides meretricius nitor. histrionicus habitus. regius apparatus

Inde aurum in frenis et sellis et calcaribus et plus calcaria quam altaria fulgent. Et sicut per tres profanata extitit. ita per alios tres dedicata et consecrata fuit. Dedicationem enim primo fecit Moyses. secundo salomon. tercio iudas machabeus. Per quod insinuat quod in dedicatione ecclesie demeretur inutilitas que fuit in Moysese. sapientiam et discretorem que fuerunt in salomone. vere fidei professionem que fuit in iuda. **S**ecundo videndum est de consecratione siue dedicatione templi spiritualis quod templum sumus nos. id est aggregatio omnium fidelium quod construitur ex lapidibus viuis. id est Petri. ii. Tanquam lapides viui superedificati etc. Ex lapidibus politis. Unde cantat. Tensionibus pressuris expoliti lapides etc. Ex lapidibus quod dicitur Quattuor enim latera lapidis spiritualis. sunt fides spes charitas et operatio. que equalia sunt. quia ut dicit Gregorius. quantum credis tantum speras. quantum credis et speras. tantum diligis. quantum credis speras et diligis. tantum operaris. In hoc quidem templo altare est cor nostrum. super quod altare tria debent deo offerri. Primum est ignis dilectionis perpetue. Levitici. vi. Ignis scilicet dilectionis erit perpetuus. et nunquam deficiet in altari scilicet cordis. Secundum est incensum orationis odorifere. id est Paralip. vi. Aaron et filii eius adolebunt incensum super altare olocausumatis et thimiamatis. Tercium est sacrificium iusticie. quod sacrificium consistit in oblatione penitentie et in olocausum dilectionis perfecte et in vitulo carnis mortificate. De his presertim. Tunc acceptabis sacrificium iusticie oblationem. et olo. tunc imponent super altare tuum vitulos **T**emplum autem spirituale quod sumus nos ad similitudinem templi materialis consecratur. **P**rimo enim summus pontifex scilicet christus ostium cordis clausum inueniens ter circumiit dum peccatum oris et cordis et operis ad memoriam eius reducit. De triplici circumiitu dicitur Esa. xlii. Sume cibam que ad primum. circumiitum cordis. id est quo ad secundum. meretricis oblivioni tradita. que ad tertium. **S**ecundo ipsum ostium cordis clausum ter percutit ut sibi aperiat. Percutit enim ipsum cor ictu beneficii consilii et flagelli.

De dedicatione templi.

De qua triplici percussione dicitur Proverbia .i. quatum a malos. Extendi manum meam etc. Et quantum ad collata beneficia. Desperistis omne consilium meum. Et quantum ad inspirata consilia. Et increpationes meas neglexistis. hoc quantum ad illata flagella. vel ter percutit dum rationalem monet ad peccati cognitionem. occupabile ad dolorem. irascibile ad peccati vindictam et detestationem. Tercio ipsum templum spirituale ter aqua interius et extra debet irrigari. Hec autem trina irrigatio est trina lacrimarum interiorum vel aliquando exteriorum effusio. Mens enim sancti viri ut dicit Gregorius. dolore afficit. Considerando ubi fuit. ubi erit. ubi est et ubi non est. Ubi fuit in quantum in peccato. ubi erit in iudicio. ubi est in miseria. ubi non est in gloria. Quia ergo interiores vel exteriores lacrimas fundit considerando. scilicet quia fuit in peccato et de ipso rationem reddet in iudicio. tunc istud templum iam semel aqua aspergitur. Quia autem per miseria in qua est. ad fletum aspergitur. tunc secundo aqua irrigatur. Quia per gloria in qua non est lacrimas fundit. tunc tertia aqua aspergitur. Huic autem aque admiscetur vinum salis et cineres. quia cum his lacrimis demus habere vinum spiritualis exultationis. sal mature discretionis et cineres profunde humilitatis. Vel per vinum limbatum intelligitur humilitas christi quia humilitas carnis susceptione. Vinum enim limbatum est verbum humanatum. Per sal intelligitur sanctitas sue vite. quae est omnium fundamentum religionis. Per cinerem intelligitur eius passio. His igitur tribus cor nostrum demus aspergere scilicet beneficio incarnationis per quod provocemur ad humilitatem. exemplo sue conversationis per quod informemur ad sanctitatem. et memoria passionis per quod incitemur ad charitatem. Quarto scribitur in hoc templo cordis spirituale alphabetum siue spiritualis scriptura. Hec autem scriptura quae ibi scribitur triplex est. scilicet dictamina facientium. testimonia divinarum beneficiorum. accusatio priorum delictorum. De his tribus Romanorum .ii. Cum enim gentes quae legem non habent. naturaliter ea quae legis sunt faciunt eiusmodi leges non habentes. ipsi sibi sunt lex qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. Ecce primum Testimonium reddente illis scientia ipsorum ecce secundum. Et in se invicem cogitationum accu-

lantium vel etiam defendentium. Ecce tertium. Quarto debent pingi cruces. id est assumi penitentie austeritates. Quae quidem debent inungi et igne illustrari. quia non solum ferende sunt patienter sed etiam libenter. quod significat perunctionem. et ardentem quod significat pignem. Unde Bernardus. Qui moratur in timore. crucem christi portat patienter. Qui proficit in spe portat libenter. Sed qui presumatur in charitate amplectitur iam ardentem. Item. Multi vident cruces nostras. sed non vident unctiones nostras. Qui ergo in se habebit vere templum ad honorem dei dedicatum erit. dignus plane in quo christus habitet per gratiam ut tandem in eo habitare dignetur per gloriam. Quod ipse nobis prestare dignetur qui vivit et regnat deus per omnia secula seculorum amen.

Explicit legenda lombardica Jacobi de voragine ordinis predicatorum episcopi ianensis. Impressa Argentine. Anno domini. M. cccc. lxxxv. Finita die sancti Floriani martiris. Cuius legenda reperitur in additionibus huius voluminis in legenda. cxcv.

Sequuntur additiones.



Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

8624 ?



le
o
p
s
m
y
z
R
s
a
s
r
f
le
R
t
e
p
v
r
p
f
v
n
R
n
o
o
m
e
z
ta
re
e
e
n
b
p
m

De uisitatione beate uirgis ad elizabeth.

Sequuntur quedam
legende a quibusdam alijs super ad
dite. Et primo de decessu milibus mar
tyrum.

CLXXVIII.

Dissio et memoria
Decem milium martyrum venerat et colit
decimo kal. iulij. q. oēs vna die p. xpi. nomie
passi sūt sub adriano impatore alijsq. sex re
gibus qui ei venerūt in adiutoriu. Hi facti
martyres cū ab impatore ad sacrificandum
ydolis cōpellerent dixerūt. Sacrificiū viuū
et immaculatu offerim⁹ nosmetipsos dño no
stro iesu xpo. q. pro humano genere nasci di
gnat⁹ est. et descendere de celis. multis malis
affligi. et ad vltimū voluit etiā p. nob. crucifi
gi. quez tu miser ignoras. Tūc iratus impe
rator iussit eos diu torq. et ad vltimū cruci
figi. Et oia tormēta que passus est dñs nosē
iesu xps. fortitudo et fide firmissima p. dño su
stinuerūt. Hoc igit. vbi passi sunt beati mar
tyres mōs est magn⁹ et vocat ararat. et distat
ab alexandria ciuitate q. n. gētis q. li. stadijs. Et
quib⁹ autē passi sūt fuerūt exercit⁹ regū q. illi
venerāt in adiutoriu triginta milia. Hora ve
ro sexta illi⁹ diei terremot⁹ fact⁹ est magnus
petre scisse sunt. sol obscuratus est. et omnia
signa que in passione dñi visa fuerūt etiā ibi
visa sunt. Tūc sancti martyres fundētes orō
nem ad dñm dixerūt. Dñe de⁹ memēto no
stri in h. patibulo crucis. et suscipe petitionē
nostram. et ea que a te exposcim⁹ nobis p. ce
dere digneris. vt q. cūq. memoriā nostri cor
de et ore cū ieiunio et deuotione celebrauerūt
mereant a te assequi fructuosā mercedē tibi
endo eis sanitatē corporis. medicamē anime
et in domib⁹ eorū int⁹ et foris bonorū oim v. b.
tatē p. cede. Et si in prelio fuerint. nō eis noce
re p. ualeāt inimici visibiles et inuisibiles. te p.
eis p. uante. s. sicut placet tibi armis tuis
eos p. tege. Diesq. vn⁹ ieiunij nostre passio
nis vnū penitētiā lē. annū cōpleat obfuantibus
se deuoto corde. Et hoc dñator dñe a te
poscim⁹. Dissipa omnē occupationē et omnē
immūdu spūm omnēq. infirmitatē eorū ex

pelle. q. glosūm et laudabile ē nomē tuū per
oia scia scloz. Et rñdentib⁹ oibus amē. facta
est vox de celo dicēs. Que petistis dilectissi
mi mei scitote vos impetrasse. Gaudete q. z
letamini. q. orationes vestre corā xpo et im
mortali rege v. aciter sunt exaudite. Et his di
ctis in p. fessione emisērūt spūm. veracit⁹ p. ce
pturi premia regni celozum amē.

CLXXIX.

De uisitatione beate virginis ma
rie ad elizabeth.

Beatissima uirgo
dei a suis p. moribus deo p. secrata
p. p. ter beneficia ei⁹ inaudita exhi
bita poplo inuocati. oēs in necessitate p. stitu
ti ad eā p. fugiūt. tanq. ad singlāre remediū
vbi humanū subsidiū non sufficit requisitū
Disposuit nāq. oia inferiora. sua sapientia
prouidentia industria et grā p. pulsata. Ubi
gubnatricē seculi et terrene potētie. in maria.
Ubi mat. misericordie et ipetrat. x. venie. in maria.
Ubi mat. militatis ecclie i maria. Ubi aduo
cata seculi in maria. Hui⁹ rei p. sideratione.
vrbano roman⁹ p. onifer sext⁹. dure ferēs ma
teriā scismatis occurrētē. p. p. edēsq. aīo p. spi
caci q. beata v. go sit peritissima aduocata d.
linquētū viatorū. reparat. x. sagacissima di
screpantiū aīoz. et visitat. x. diligētissima er
rantium singulorū. Hui⁹ grā extincōnis scis
matis impetrāda pie statuit. q. licet festū vi
sitationis marie ad elizabet. illo tpe p. annū
ciationē dñicā debuerit celebrari. quo ipsa z
elizabeth uisitauit p. p. ter maximas v. tutes i
ibi operatas. q. a tñ ecclia illo tpe circa offici
um q. dragelimalē aut passionē xpi specialit⁹
occupat. ne tāta officij solēnitas p. termittat
ad laudē et glām v. ginis gliose idē vrbano se
xtus pie statuit uisitationis p. refati festi me
moriā. i. crastinū octauarū beati iohis bap
tiste. cū octauis sequētib⁹ de festo uisitatio
nis marie a cūctis fidelib⁹ celebrari. vt autē z
omnis fidelū mltitudo ad memoriā p. refa
te uisitatiois marie ad elizabet. arti⁹ et deu
oti⁹ excitet. voluit idē vrbano vt oib⁹ vere con
fess. et p. tritis dictū festū uisitationis marie
celebrantib⁹ cū octauis. loco distributionū

De uisitatione beate ma. uirgis ad elizabeth

materialiū. in ecclijs fieri cōsuetis. De thesau
ro spiritali. v̄e indulgētie. sicut in festo corpo
ris xpi futuris tēpib⁹ effectualiter largirent.
Cū igit̄ angel⁹ nūciauit marie q̄ inuenit gr̄i
am ap̄ dñm. ⁊ q̄ de ea p̄cipetur fili⁹ dei ad
salutem oīm poplōz q̄ cito ip̄a credidit sta
tim p̄cepit in vtero v̄bū dei. Et post gratias
exhibitas de tanto beneficio sibi facto ex ma
gna caritate ⁊ pietate studuit suā cognatas
elizabeth. iā sex mētib⁹ grauidatas in bierl̄m
salutare. ⁊ sibi cōpati ac p̄uire. Unde d̄ d̄ ea
dem. Exurgēs maria abiit in montana cuz
festinatione in ciuitatē iude. et intrauit do
mū zacharie ⁊ salutauit elizabeth. Abijt igit̄
maria in montana cū festinatione. q̄ ab an
gelo in itinere faciliē ductata fuit. spū sancti
inflammatione p̄ obrupta montiū ducebat q̄
eiusdē spūs motione suauit̄ fuit agitata. Be
ata igit̄ maria in dño confidens bilariē trās
miguīt super cacumina mōtiū sicut passer.
In asperitate itineris p̄gaudebat p̄ viaz sua
uitatem colloq̄oz aspernabatur. bona mēti
um in bierl̄m collaudabat. bierl̄ez in monta
nis celerime cupiebat. Noluit ibi inueniri
in publico vel videri. s̄ abijt festinanti. Abijt
cū festinatione in ciuitatē iude vt ioh̄es pre
cursor dñi statim sanctificaret in vtero. vt xpi i
carnatio in ciuitate magis publica p̄adere
tur. ⁊ vt de illo loco ad fines terre tantoꝝ my
sterioꝝ declaratio vltim⁹ p̄adretur. Et intra
uit domū zacharie. ⁊ salutauit elizabeth. Ec
ce quō intrauit sup̄ior ad minorem. dñā ad
seruam. regina celi et terre ad famulā et ācil
lam. vt sic laudādo laudib⁹ elizabeth visita
ret. et laus ei⁹ laudes reciprocas resonaret.

Tenor bulle per bonifaciū papam
ix. transmissē ad diuersas mundi par
tes super festo uisitationis beate ma
rie uirginis ad elizabeth.

Bonifaci⁹ ep̄s p̄u⁹ p̄uoz dei. ad p̄petuas
rei memoriā. Sup̄ni benignitas p̄ditoris hu
manā naturā ad similitudinē suā creatas misē
ricordi pietate respiciens. ⁊ collapsas fore p̄i
mi parēns lapsu cōsiderās. illas miro decre
uit p̄silio releuare. vt. s. verbū sup̄ernū quod
erat in p̄ncipio eaz a mortis nexibus libera
ret. Noluit igit̄ p̄ij patris q̄ nos dilexit cari

tas. tpe venientis plenitudinis v̄bū ip̄m sup
nū sub forma serui. carnez nostre mortalita
tis assumere. vt tādē mortē nostrā morien
do destrueret. ac dānationis sniam simul et
maculā quā p̄reatū p̄mi boīs generis hūa
ni posteritas incurrisse noscebat. clemēs v̄bi
eterni bonitas aboleret. Quap̄pter de clara
stirpe regia dauidicā p̄elegit uirginē in cuius
vtero mystico spiramine verbū ip̄m carnez
susciperet vt egredderetur iuxta verbū p̄p̄e
ticum v̄ga de radice iesse. ⁊ flos de radice ei⁹
ascenderet et req̄scceret spūs dñi super eum
Prouectā reginā inclitā in matrē eligens q̄
tanto regi digna fuit corp̄is t̄balamū p̄p̄a
rare. de quo tanq̄ sponus p̄ filijs boīm p̄ce
deret speciosus. locū in nazareth. que flos si
ue sanctitas d̄ ad suā p̄ceptionem elegit In
quo per angelica salutationis eloq̄a ip̄i in
carnati v̄bi mysteria mira q̄ fuerūt solēnia
celebrata. Ibi eniz nostre sup̄sim⁹ exordia re
redēptionis. ibiq̄ p̄mū dies sanctificatiōis
illuxit. qui nobis de salute sp̄e intulit. ⁊ de ei
nitate letitiā. In h̄ etenit̄ tante fecūditatis lo
co virgo regio venustissima a dño p̄secrata
flos castitatis. vas celestis gr̄e mūdissimuz
omniū v̄tutū flozib⁹ redimita. c⁹ pulcritudi
nem sol et luna mirant̄. redēptorē gentium
v̄go concepit. datura lucez gentib⁹ sub mor
tis caligine p̄stutis. Hanc ipsa regina celo
rū in cuius se clausit viscera dei fili⁹ fact⁹ bō
ex tanti honoris fastigio sibi p̄ angeluz nun
ciato neq̄q̄ elationis assūpsit spūm. sed tāq̄
ancilla humilis q̄z uis affecta mat̄ dñi. humi
litas sue quā respexit dñs exequēs officū
exurgēs maria abiit in mōtana cū festinatō
ne. Et quēadmod̄ ab āgelo humillime salu
tationis suscepit oraculū. sic etiaz elizabeth
humiliē salutauit. Elizabeth vero vt saluta
tionē audiuit v̄ginis gloriose. repleta spūsā
cto. et incarnati v̄bi mysteriū i vtero sentiēs
virginali. voce magna exclamauit ⁊ dixit.
Benedicta tu iter mulieris ⁊ b̄ndict⁹ fruct⁹
ventris tui. Et vñ hoc mihi vt veniat mater
dñi mei ad me. Ecce enī vt facta est vox salu
tationis tue in aurib⁹ meis. exultauit p̄ gau
dio infans in vtero meo. Et beata q̄ credidi
sti. q̄niā p̄ficiēnt̄ in te. que dicta sūt tibi a dño

trauit sup̄ior
ad minorem

De uisitatione beate uirgis ad elizabeth.

Ad que uirgo ueneranda in humilitatis spiri-
tu rñdens. illud mirabile canticū decantauit
Magnificat aia mea dñm. Et exultauit spi-
ritus meus in deo salutari meo. Quia respexit
humilitatē ancille sue. Ecce enī ex hoc beatā
me dicēt oēs generatōnes. Quia fecit mihi
magna q̄ potēs est. et sc̄tūm nomē ei⁹. Et mi-
sericordia ei⁹ a p̄genie in p̄genies timētib⁹
eū. O magnū mysteriū. o admirabile cōmez-
itiū. o ineffabile sacramentū ut matres de pi-
gnorib⁹ q̄ gestabāt in uteris in spū p̄ntarēt.
et etiā p̄betarēt. Et ut sacri euāgelij pandit
hystoria. celi regina gūda partu p̄secranda
diuino. p̄būilitatis āptiori signaclo p̄curso-
ris sui quē gestabat filij genitrici gūde hūa-
nitatis impendit obsequiū. Quo impenso cō-
pletorq; h̄mōi uisitationis quasi triū mēsiū
tpe in domū suā est reuerſa. Hec est enī illa
de qua sacra canūt eulogia Sole amicta lu-
nā h̄ns sub pedib⁹ stell' coronari meruit du-
odenis. Hec est illa q̄ in suis castis uiscerib⁹
celi terre q; gestauit opificē. Et sola cunctas
beres intemit. Et p̄ xp̄iano ip̄lo ut aduoca-
ta strenua et exoratrix pugil ad regē quē ge-
nuit incedit. Igit̄ felix recordatiōis urba-
n⁹ papa. vi. dignū reputās et debitū ut festū
uisitationis ip̄ius beate marie uirginis q̄n ut
p̄fertur uisitauit elizabeth. in dei ecclia cele-
braret. q̄niā testimonio sancti suffultū euan-
gelij hūanis neq̄t rōnib⁹ detractari. Accattē-
dens q̄ laudes tāte uirginis hūana lingua
nō sufficit exp̄mere. Nec etiā sacri et iusti eā
in c̄ille quē celi cape nō poterāt. se contulit
aula uirginali. dignis laudū p̄conijs ad ple-
nū efferre potuerūt. Et considerās dic⁹ pa-
pa q̄ ex q̄ dñm in sanctis suis laudam⁹. quā-
tomaḡ in ueneratione b̄te marie uirginis ma-
tris ip̄i⁹ exultātib⁹ animis collaudare et ei⁹
laudū augendo titulos grānas inferre quē
genuit filio debeam⁹. Que etiā exaltata sup
sidera. stellato p̄sidet sui solio genitoris. Nec
etiā diuine uisus fuisse et resistere uolūtati q̄
tā sibi q; alijs uiris deuotis ad h̄mōi sanctā
festiuitatē celebrandā ut pie idēz papa credi-
dit. dignata fuit mentē inspirare. Delibera-
tione etiāz sup hoc matura p̄habita. De fra-
trū suorū sacre romane ecclie cardinaliū cō-

filio ad exaltationē fidei catholice. Digne et
rōnabiliter. uidelz sexto id⁹ ap̄lis p̄nificat⁹
sui āno. xi. statuit ut festū p̄fati uidelz uisita-
tōnis b̄te marie uirgis q̄n ut p̄fert̄ uisitauit eli-
zabeth. sexto nonas iulij ānis singul' in di ec-
clesia cū laudū cātico. leticie iubilo. cordisq; tri-
pudio sub duplici officio p̄ orbē uniuersū
solēniter celebraret. Suasit etiā et consuluit
idē urban⁹ sextus. ut ip̄i⁹ festi uigilia ut uigi-
lia natiuitatis et assūptionis p̄dicte uirginis
festiuitatū. etiāz in obseruatione ieiunij deuo-
tius obseruaret. Et mandauit q̄ simile nō tñ
duplex officiū absq; alic⁹ sc̄ti cōmemoratio-
ne. exceptis primis uesperis ante octauam
ap̄loz petri et pauli. et officio totius diei octa-
ue. cū cōmemoratione tñ eiusdē noui festi. p̄
septē sequētes dies in dei ecclia cū celebra-
te debita cātaret. Et etiā uolēs idē urbanus
papa xp̄i fideles ad colendū tāte festū uirgis
et etiā celebrandū. donis spūalibus animare.
ip̄osq; mysticis de thesauris militāti ecclie
sie benedictionū muneribus cupiens p̄ueni-
re. Omnib⁹ uē penitētib⁹ et cōfessib⁹. Qui ma-
tutinali officio festi eiusdē in ecclia q̄ idē cele-
braret interessent centū. Qui uero misse tot-
idem. Qui autē p̄mis ip̄i⁹ festi uesperis. sicut
centū. Qui autē secundis. totidē. Illi uo q̄ p̄-
me tertie sexte none ac cōpletorij officijs in-
essent pro qualibet horarū ipsaz q̄draginta
dies. Illis autē q̄ per octauas festi p̄dicti ma-
tutinalibus uesperoz misse ac predictaz ho-
rarū officijs interessent centū dies singul' octa-
uarū ipsarū diebus. De omnipotētis dei mi-
sericordia et beatorū petri et pauli ap̄lozum
e⁹ autoritate p̄suis. De iniūctis sibi peniten-
tias misericorditer relaxauit. Ne autem pro
eo q̄ ipsius urbani p̄decessoris nostri sup
ueniente obitu uere apostolice sup p̄missis
confecte nō extiterint. h̄mōi p̄stitutio dicti p̄-
decessoris frustraret̄ effectu. uolentes et au-
toritate ap̄lica decernētes q̄ h̄mōi p̄stitutio
a dicto die uidelz. vi. id⁹ ap̄lis p̄inde sortia-
tur effectū ac si sup ea dicti p̄decessoris lrē s̄
ip̄i⁹ diei data p̄fecte fuissent p̄t supi⁹ enar-
ratur. Qd̄q; p̄ntes lrē ad p̄bandū plene con-
stitutionē h̄mōi ubiq; sufficiāt. Neq; ad id
p̄bationis aliud adminiculū requirat. An̄

De uisitatione beate ma. uirgis ad elizabeth.

uersos igitur patriarchas archiepos epōs
et alios ecclesiarum prelatos monem⁹ et hortamur
dño paplica eis scripta in uirtute sancte obediē-
tie dillicite precipiendo mandantes .et in remissi-
onem peccaminū iniungētes. Quaten⁹ tam
gloriosum festū et celebre ānis singulis. vij. No-
uas iulij ut pferat. deuote ac solēniē celebrent
ac ieiuniū bñdōi uigilie suadeāt in augmētuz
meriti obsequari. Et faciāt p̄ uersas eccle-
sias suarū ciuitatū et dyocesiū celebrari ac of-
ficiū peragi supradictū. ut pia eiusdē uirgis
intercessione. ipsi xp̄i fideles h̄a noxijs p̄tegi.
et in futuro sēp̄iterna cōsequā gaudia mereātur.
Nulli ergo oīno boīm liceat hanc paginā no-
stre voluntatis. constitutionis. munitionis
hortationis. et mandati infringere uel ei au-
su temerario contraire. Si quis autem hoc
attemperare presumpserit. indignationem
om̄ipotentis dei. et bñdōi petri et pauli ap̄toze
senouerit incursum. Datū rome ap̄d sc̄tūz
petrū. v. idus nouēbris pontificat⁹ nostri an-
no p̄mo. uidelz sub anno dñi. m. ccc. lxxix.

Ex sermone venerabilis bede.

Beata dei genitrix uirgo semp̄ maria tēplum
dñi sacrariū sp̄i sancti. cū ab āgelo salutata fu-
isset. seq̄z ple gūidā cognosceret p̄festiz i mō-
tana p̄rexit portāsa q̄ portabat. Et apte p̄-
uisionē angeli beatā dei genitrix i mōtana s̄bit
q̄ gustata suauitate supnoy ciuiū. bñlitate
gressib⁹ ad alta uirtutū se trāstulit. Intra i gū-
domū zacharie atqz elizabz. quā p̄uū et p̄cur-
sorē dñi pariturā nouerat. Salutatio nō qua-
si dubia de oraculo qd̄ acceperat. sed ut gr̄ula-
tura de dono qd̄ p̄seruā accepisse didicerat
Itē ut uerbum angeli mulieris attestatōne pro-
baret. s̄z mulieri p̄uecte etatis uirgo iuuecula
ministerium sedula ip̄ederet. At autē audiuit
salutationē marie elizabeth. exultauit infās
in p̄to e⁹ et repleta ē. s̄. s̄. elizabeth. Et exclama-
uit uoce magna. Recte uoce maḡqz di dona
cognouit. Recte uoce magna. q̄a illū quem
ubi qz p̄sentē nouerat etiā corpaliē ad eē sē-
tiebat. Magna etenim uoce nō clamosa qz de-
uota intelligendū est. Itē qz enī modice uo-
cis deuotione dñm laudare uoluit. q̄ sp̄i sc̄o
plena flagrabat. q̄ et illū in utero gestabat. q̄
in natis mulierū maior nemo est. Eū etenim

aduenisse gaudebat. q̄ p̄ceptus ex carne ma-
tris uirginis fili⁹ altissimi uocaretur et eēt. Ex-
clamauit autē uoce magna elizabeth. et dixit
Benedicta tu inter mulieres. **B** uere bñdī-
cta inter mulieres. que sine exēplo mulieb̄s
cōditionis cū decore uirginitatis gauisa es
bonore parētis. Et bñdīct⁹ fruct⁹ uētris tui.
Itē qz tu bñdīcta. ideo bñdīct⁹ fruct⁹ uētris
tui. s̄z qz te p̄uenit in bñdīctionib⁹ dulcedinis
ideo tu bñdīcta. Bñdīcta tu inquit in muli-
eres que illā generalē maledictionē euasisti
q̄ dictū est. In tristitia paries filios. Et nihil
omin⁹ illā que secuta est. **M**aledicta sterilis
in israel. **A**c singularē consecuta es bñdīctō-
nē. ut nec sterilis maneat. nec cū dolore par-
turias. Et bñdīctus fruct⁹ uētris tui. **R**ec-
ipse generali sanctorū more bñdīctus. sed sic
ait ap̄l̄s. quoy patres ex q̄bul xp̄s fm carnē
q̄ est sup̄ oīa de⁹ bñdīctus in seclā. **D**e huius
ortu fruct⁹ psalmista mystico p̄mone testat⁹
dicēs. Etenim dñs dabit benignitātē. et terra nr̄a
dabit fructū suū. **D**edit q̄ppe dñs benignitātē
qz gen⁹ hūanus a reatu p̄uaricationis p̄ uiri-
genitū suūz liberare disposuit. **D**edit benigni-
tātē. qz ei⁹ ingressu uirginali uteri tēplū sc̄i sp̄i-
ritus gr̄a p̄secrauit. **E**t terra nostra dedit fru-
ctū suū. **Q**uia eadē uirgo q̄ de terra corp⁹ ba-
buerat. filiū genuit. diuinitate qd̄ de deo patri
coequalē. sed sibi carnis uirtute p̄substantialē
De hoc et esaias tēplū hūane redēptionis i-
tuēs ait. In illa die erit germē dñi in maḡfi-
centia et gl̄a. et fruct⁹ terre sublimis. **G**ermē
nāqz dñi fuit in magnificētia et gl̄a qm̄ super-
nus dei fili⁹ in carne t̄pali apparēs magni-
tudie uirtutū celestium mūdo clar⁹ effulsi. **F**ru-
ctus qz terre sublimis effect⁹ est. qm̄ carnem
quā de nostra natura mortalē de⁹ suscepit
uirtute uisitationis imortalē iam redditā ad ce-
los subleuauit. **R**ecte ergo d̄. Bñdīcta tu i-
ter mulieres. et bñdīct⁹ fruct⁹ uētris tui. **B**ñ-
dīcta est incōpabiliter. que et diuini germis
gl̄am suscepit et coronā integritatis p̄uauit.
Bñdīctus fructus uētris illi⁹. p̄ quā et semē
in corruptionis superne hereditatis quā p̄-
didim⁹ in adā fractū recipimus. **E**t uere ac
singulariter bñdīctus. q̄ non nr̄o more p̄-
qz nat⁹ est gratiā bñdīctionis a dño p̄cepit.

De uisitatione beate uirgis ad elizabeth.

sed et ipse ad saluandū mūdū bñdict⁹ venit ī
noīe dñi. Et vnde β mibi vt veniat mat̄ dñi
mei ad me. Quāta in ppbetisse mēte bñli
tas. q̄z ver⁹ p̄mo dei quē dixit. Sup quē re q̄
escit spūs nisi sup bñilem et q̄tū ac tremētē
v̄ba mea. Adatrē q̄dē dñi. que ad se venerat
mor vt vidit eē cognouit. Sed nihil in se tal̄
meritū reperiēs q̄ digna fieret a tanta hospi
te visitari. vnde hoc mibi iquit. vt veniat ma
ter dñi mei ad me. Qui nimirū spūscit⁹ q̄
ei donū ppbetie cōtulit. mun⁹ pariter bñli
tatis prestitit. Propbetico repleta spū geni
tricē ad se aduētasse saluatoris intelligit. Et
humilitatis spū circūspecta. min⁹ dignaz se
ei⁹ aduētū deprehendit. Ecce enī vt facta est
vox salutationis tue ī auribus meis exulta
uit in gaudio infans ī vtero meo. Intellexit
elizabeth eodē quo impleta erat spū reuelā
te q̄d exultatio illa sui significasset ifātis. hoc
est illi⁹ venisse matrē c⁹ ipse p̄cursor ac demō
strator eē futur⁹. Et q̄z mirāda. q̄z cita sci⁹ spi
rit⁹ operatio. Nulla q̄ppe in discēdo mora ē
vbi spūscit⁹ doctor adest. En vno eodēqz
momēto cū voce salutāis gaudiū nascit̄ in
fantis. q̄a dñi vox ad aures puenit corpales
virtus spiritalis cor intravit audiēti. nec so
lū genitricē sed et sobolē amore dñi adueniē
tis accendit. Vnde mox eadē p̄cursoris do
mini genitrix ea que in occulto cognouerat
bis qui simul aderāt et audiebāt palā euan
gelizare curauit. Itaqz subdit. Et beata q̄ cre
didit. q̄nā p̄ficiēt ea que dicta sunt ei a do
mino. Itā ex hoc q̄z p̄ spūm didicit elizabeth
que āgelus ad mariā v̄ba ptulit. q̄ illa mox
euāgelizanti credidit. q̄ bec diuina operāte
potentia absqz vlla eēt dubietate cōplēda.
Adirūqz in modū idē spūs eā cū impleuit
presentiū simul p̄teritorū et futuroz sciētia
instruxit. De p̄ntibus nāqz se edoctaz mon
strauit. cū beatā mariā matrē dñi sui vocā
q̄a redēptorē humani generis in vtero gesta
ret indicauit. Vnde etiā fructū ventris eius
singulariter bñdictū eē p̄fessa est. P̄tereri
torū se noticiā accepisse signauit. que et v̄ba
angeli ad mariā et p̄sensū marie credentis si
bi innotuisse prodidit. Sed et futuroz sciam
sibi nō negatā intimaui. cū perficiēda a do

mino q̄ ei dicta eēt. aperuit. Quis aut̄ fra
tres mei dicere q̄s estimare sufficiat que tūc
gratia spūs dei genitricem repleuit. cū tāta ī
matre p̄cursoris lux doni celestis emicuit
Verū audiamus verba que dixit. si forte ex
his aliquātulum valeam⁹ dinoscere q̄d in
tus habuerit. Audita ergo respōsione eliza
beth. qua eam beatam inter mulieres p̄edi
cauit. matrem domini sui cognominauit. si
dem forte laudauit. ad cui⁹ ingressū se ip̄az
cum filio spūs sancto repletā eē signauit. non
amplius tacere potuit dona que p̄ceperat.
sed q̄ sēp animo gerebat vbi aptum tēp⁹ in
uenit. etiam deuota oris p̄fessione patefecit.
Itamqz vt virginalem decebat pudorē. ac
ceptum diuini⁹ oraculum aliquādiu silen
tio tegebat archanum mysterij celestis ī sui
pectoris abdito venerabat occultuz expecta
bat reuerenti donec ip̄e donozū distributor
quid sibi doni specialis tribuisset. quid secre
ti reuelasset. quando cūqz vellet ostenderet.
Et postqz eadem que sibi erant charismata
prestita. per alios spiritu reuelante esse pate
facta cernebat. mox etiam ip̄a thesaurū celi
quē in corde suabat aperuit. Et ergo Magnificat
anima mea dominum. et exultauit
spūs meus in deo salutari meo. zc. Quib⁹ p̄
mo dona sibi specialiter concessa confitetur
Beinde generalia dei beneficia q̄bus gene
ri humano in eternum consulere nō desistit
enumerat. Eius autē anima dñm magnifi
cat. qui omnes interioris hoīs sui affect⁹ di
uinis laudibus ac seruitijs mancipat. q̄ ob
seruantia p̄ceptorum dei semp eius potē
tiam maiestatis se cogitare demonstrat Et
spūs in deo salutari suo exultat. quem nihil
in terrenis libet. nulla caducarū rerū affluē
tia mollit. nulla aduersitas frāgit. sed sola il
lius quo salus speratur eterni sui p̄ditoris
memoria delectat. Que cū oībus perfectis
verba recte p̄ueniāt. maxime tñ ea beatā ge
nitricem p̄ferre decebat. q̄ meritū p̄uilegio si
gularis spiritali ipsi⁹ dilectiōe flagrabat. c⁹
corpali cōceptione gaudebat. Que iure in ie
su. idē in salutari suo speciali p̄ ceteris factis
gaudio potuit exultare. qz quē p̄petuū salu
tis autorē nouerat hūc ip̄m spūali oru d̄ sua

De sancto Arbogasto

carne nasciturū eē sciebat. quaten⁹ i vna ea
dēq; psona vaciū su⁹ fili⁹ eēt ⁊ dñs

CLXXX.

De sancto Arbogasto.

Sanctissimi sacer

Sdotis xpi arbogasti exortū vī cō
uersationē e⁹ a puero ad puectō
nez vsq; pōtificat⁹. seu ātiquitas obliteraue
rit vel sc̄ptoz raritas nō declarauerit. q; scri
ptio nō docet incertū habet. At vero tanti
patris insignia q̄b⁹ in dieb⁹ suis miraculis
choruscātib⁹ claruit nō ex toto sūt silētio op
p̄ssa. que paures fidelū transeūdo. postea
narzātib⁹ aurib⁹ nostris sūt infusa. Tradūt
nāq; eū in t̄pib⁹ dagobti regis. cū sc̄tā ecclia
lōge lateq; flores doctrine catholice suaue
redolētē diffūderet ⁊ verbū dī vsq; q; pspe
cureret. De aq̄tania pgressū. diuino nutu ar
gentinenē ecclie cathedrā cōsedisse. susceptū
q; culmē regimīs felici gub̄natōne diu rexī
se. Hicbtūs xpi sacerdos p̄fato regi amica
familiaritate a deo est innexus vt eo intra re
galē aulā ascito illi⁹ alloq̄o delectaret. p̄silio
vteret. Qua iocūditate cū vterq; suo. rex in
regno. ep̄s in ep̄atu pspe se agerēt. hostil bu
mani generis iuidia res leta v̄tē in p̄traria.
Nā cū quadā die venatores regis more so
lito ap̄tū insequerētur in saltu. regis etiā fili
us qui erat ei vnic⁹ parit cū eis i eodē discuz
su festinauit. Bū aut illi p̄ deuia queq; ⁊ di
uersos anfract⁹ cū canib⁹ oberzarēt. sol⁹ reli
ctus singulari occurrit incaut⁹. Quoviso so
nipes in q̄ sedit pauefact⁹. cursū rezoquens
in fugā v̄titur. Iduer vero cū eū freno retine
re conaret. ⁊ in alterā p̄tē babenā stricū tra
beret. beu nimiū p̄n⁹ a sella est plapsus. Ad
buc autē babena quā in manu tenebat ibe
rēs p̄ terram tract⁹. calcib⁹ equi miserabiliē
est p̄ritus. Quē sui pedisseq; diu quesitum
⁊ ita inueniētes attritū. nō sine maximo me
roze tollētes. ⁊ in eq̄s leuātes. funere lugubri
domū sunt reuersi. Cū autē in palatio regis
q̄d factū fuit p̄sonaret. quāt⁹ v̄ndiq; p̄ curs⁹
viroz ac mulierū. quāt⁹ plāct⁹. q̄nt⁹ eiulat⁹
regales edes. vicos. cāpos. v̄bicūq; auditus
est impleuerit. nemo valz explicare. Interea

puer in lecto collocatus. altera die vita p̄fē
ti est exutus. Quid igitur huiusmodi p̄cus
sionis facto opus sit. ⁊ quomodo regis dol
lorem mitigarent. cū secum quererēt. tandē
consilio inuento vt episcopus inuitetur. re
gi suggerunt. Qd ille deuotissime ample
ctens. mox sine dilatione legatis directis. vt
ad se episcop⁹ omni festinātia fatigare se di
gnet⁹ exposcit. Nec mora. iussa faciūt. ep̄um
adeūt. causā inuitationis nō sine luctu expo
nūt. Ille v̄o audito casu amicitot⁹ spū conf
batus. flēs mltūq; gemēs. statī p̄perare nō
distulit. Nec minus in tea rex ad aduentum
pontificis impatiens egressus. senex eminū
festinantem conspiciat⁹. fuis lacrimis. ve
lato capite. multis comitātib⁹ atq; lacrimā
tib⁹ stipat⁹ occurrit. Qui cū se inuicē solito
salutare pararet. p̄ nimio cordis dolore vox
belit in gutture. Quantū lacrimaz ex vtra
q; p̄te fluxerit. nulli cognitū eē poterit. Tan
dem luctu satiati. cū nox aduenisset. ⁊ omēs
sopor grauissim⁹ oppressisset. ad orationē p
cessit episcopus. Quomodo aut quib⁹ verb⁹
orauerit non patet. q̄d autem impetrauerit
non latet. Finita autem oratione accessit ad
feretrū. eiectisq; omnib⁹ ad exequias vigilā
tibus. flexis genibus cōmittit se beate marie
patrocinijs. vt illa que vitam mundo genu
it. vitam puero impetraret a filio. In eō orādū
puer surrexit. exutusq; funerib⁹ indumētis. q̄
bus ante vsus est episcop⁹ iussit indui rega
libus. Igitur qui huic officio aderāt clamo
rem gaudij diutius cobibere non poterant
q̄n libere eruptum atrium omnēq; aulā re
gis vociferatu maximo implebāt. Quo oēs
a somno excussi buc illucq; discurrebāt. cau
sam tanti sonitus ignorantes. Nec non rex
ipse qui tunc p̄mum parum somni carpe
bat exterritus. nā nimiū tristis tota nocte ia
cebat in somnis. cubiculū vbi tantus fragor
exortus est festin⁹ erupit. Quanta leticia cor
eius pulsauerit. fuisse p̄re gaudio lacrimis te
stantur. cū reuiuiscere vidit. p̄ quo si eū reci
peret ipse mori cōcupiuit. Vocata mater ad
sancti viri pedes festinat. q̄a cor eius triste si
lius viuus mulcebat. Nec non omnes q̄ ad
fun⁹ deflendū p̄fluxerant gaudio repleti. ad

De sancto Adolpho

ammiraciones resurgētis pueri. q̄q̄ p̄ alijs
ire festinabāt. Rex ergo ne morā faceret. epi
scopo domū ne laudaret a pp̄lo festināt. cō
siliū cū regina duxit quō sc̄m remunerar̄
q̄ eis tanta b̄nficia a deo p̄stitisset. Aurū ar
gentū quecūq̄ cōcupiscibilia ⁊ regio dono
honorabiliora in thesauris inuenire potant
gr̄ssime p̄cepit offerri. humiliter de p̄cans. vt
accipe digret. Que sc̄us vir accipe deuitas
ait. Si aliqd̄ p̄ ḡuarū actōe deo offerre te de
lectat. ad agēdū dei p̄uitiū in ecc̄ia beate ma
tris xp̄i. cuius meritis filiū viuū recepisti
terminos eius quia angusti sunt ad tantū
p̄uitiū dilatare aliqua parte regni tui. vt sit
in usufructuario. ibi p̄uentib̄ deo. Si ita re
gie maiestati placet. poteris. q̄a h̄ firmi⁹ ac
stabilis est ad beatitudinē tuā. tuorq̄ ⁊ p̄
cedētū patrū ⁊ sequētū posterorū p̄merēdā
q̄ aurū qd̄ oculos cū videt̄ delectat. ⁊ cor cū
perditū fuerit contristat. Quā p̄positione
p̄ncipis rex ḡtulanē aplectēs. vbi inq̄t inue
nire poterim⁹ locū talē q̄ p̄gruat ad p̄uēdū
matri celestis regis. c̄ sūt vniuersa in celis ⁊
in terris. Cūq̄ bec seculū volueret. mētēq̄ per
omnē alsaciā sparger̄ sic vbi forte talis loc⁹
inueniret̄ q̄ tāte d̄natiōi apt⁹ haberet occur
rit aīo rubiacbū opidū cūctis vsib̄. i. agris.
vineis. cāpis ac siluis. aq̄s edificijs. pp̄lis. opu
lentissimū. sūme regine in dotē p̄uenire. H̄c
distulit rex. voto tandē inuēto. corā optima
nb̄ suis assēsū. tā bono p̄silio p̄bētib̄ testa
mentū facit. vt rubiacbū cū oībus app̄dicijs
cōsinibusq̄ ad se pertinentib̄. etiā ⁊ cū vill
torū ⁊ integrū a modo ⁊ deinceps sit sub do
minio sancte argentinens̄ ecclesie. seruentis
genitrici dei marie. stabili ⁊ inextricabili sti
pulatione subnixum. Hoc nobili donatio
ditatus. valedicens regi. ad prop̄a remeavit
ep̄s. conuocatoq̄ clero. militūq̄ cetū. poplī
quoq̄ conuentu. cunctis astantibus ⁊ aspi
ciētib̄ testamentū acceptū posuit super
altare consecratum in honore sancte marie
Postea vero multis annis vixit. pollēs vir
tutibus sanctis. Ex quibus vnū miraculū fi
delibus valde p̄ficuum. huic operi dignū
duxim⁹ inserendū. Ferunt nāq̄ eū circa flu
men quod d̄ saltu volagi. nomine brauscha

mixtum cum alsa fluuio. qui alueo per alsa
ciam eo vsq̄ decurrit oratorium ligneū par
uum sibi fieri iussisse. quo nocturno silentō
fluuium transiens veniret. vt ibi secret⁹ in
oratione noctaret. mentem quoq̄ in diui
na contemplatione latius extenderet. Sub
inde vero cū nauigiū non inuenit. siccis pe
dibus fluuium trāsiuit. completaq̄ orōne
rursus super vndam ambulans repedauit.
Ita ergo religiosam vitam ducēs. diuersis
morbis oppressos curauit. demōes ab obse
sis corporib̄ fugauit. discordātes p̄cordare
fecit. q̄bus p̄m modū necessitatis cōmodus
extitit moderator. Cū aut̄ sentiret imminere si
bi diem extremū in mōticulo vbi vicino ex
tra ciuitatem vbi sancti michaelis est ecc̄ia
p̄stituta sepulturā sibi fieri p̄cepit. ⁊ eo se fer
ri ac sepeliri. imitās saluatores xp̄m. q̄ extra
portā elegit sibi sepulcrū. **CLXXXI**

De sancto Adolpho.

Beatissimi Adolphi me
tensis epi. celebrat̄ natalis. q̄ decim⁹
m⁹ a beato clemēte q̄ p̄m⁹ eandē
sedem regendā a beato petro susceperat gu
bernavit. Huius pater felix nomine de aqui
tania ortus extitit. mat̄ beatrix de nobili bur
gundiorū genere originē duxit. Huic iō
no angelus dei apparens q̄ filium paritura
esset annunciauit. ⁊ cuius nominis quāteq̄
virutis ⁊ meriti succedēte tēpe foret intima
uit. H̄atus ergo beatus adelfus ⁊ ablactat⁹
ecclesie disciplinis imbuendus tradit̄. in qui
bus ita p̄fecit vt nulli videretur esse secūdus
Ad p̄fectū igit̄ erudit⁹ beato rufo auūculo
suo metensi ep̄o traditur vt eius bonis acti
bus probisq̄ moribus ad bene viuēdū iōz
maret̄. H̄c aut̄ rufo vice imo octauo ep̄at⁹
sui anno defuncto. sanctus adelfus concor
di voto cleri ⁊ populi ep̄us eligit̄. ⁊ licet relu
ctante pastor metensi ecclesie consecrat̄. Ad
ep̄o autē episcopatu. q̄ largus in elemosy
nis. q̄ p̄nox in orationib̄ ⁊ vigilijs. q̄m assi
duus in ieiunijs fuerit. nullus lingua ad liq̄
dum enarrare poterit. Cum autem eandem
sedem decem ⁊ septē ānos in omni sanctita
te rexisset. De hoc seculo ad celestia regna m̄

De sancto Adelpho

grauit et iuxta beatum rufum auunculum suum in ecclesia sancti felicitis martyris sepultus est. Et quanti meriti apud Deum uterque fuerit miracula ostendunt. Idem multa uero annorum curricula anno uidelicet dominice incarnationis. dcccxi. sub ludouico imperatore. drugone venerabili episcopo metense regente sedente. petitione laetfridi coepi ipsius ecclesie. et totius congregacionis monasterii quod dicitur nouum uilere. clero quoque et populo assacie puicie id summa deuotione fieri poscuntibus. ad supra nominatum cenobium uenerabile corpus sancti adelphi translatum est. eo quod idem locus metense ecclesie subiectus sit. Cum autem sacratissimum corpus de tumulo leuaretur. odore immense suauitatis astantes perfusi sunt. et huiusmodi quo ad destinatum locum peruenit est a naribus committantium non recessit. Silua etiam uolagi que ferebat pingua. se ob honorem sacri corporis quasi salutando inclinauit. Cum autem de uillis et agris omnibusque locis ad dei uiri corpus deducendum multitudo populi concurreret. quodammodo in agro occupatus cum ceteris occurrere noluit. insuper etiam sancto dei puicia ingessit dicens. quod non uere dei sanctus esset sed propter pecuniam congreganda eius corpus in feretro deduceret. Statim ergo ut blasphemie uerba ore protulit ira febribus colligatus est. ut ad propriam domum nisi aliorum manibus deportatus redire non posset. Utrum autem ab hac infirmitate ualuerit. uel in sua infidelitate defecerit. nobis manet incognitum. Alii quoque multo tempore in magna infirmitate depressus accessit ad feretrum. et se ad deportandum submitit et statim sanitatem quam desiderabat accepit. At autem ad locum sepe iam nominatum peruenit. maxima cleri et populi turba excipitur. et cum magna gloria in ecclesia sancti iohannis baptiste collocatur. ibique quod cum christo regnet manifestis signorumque indicibus comprobatur. **CLXXXII.**

De sancto Iodoco.

Beatus iodocus fuit iudabelis regis britonum filius. Habuitque fratrem maiorem natu beatum uidelicet iudabelum. qui successit patri in regno. Isti duo fratres imo due gemme celestes prepotanter fuerunt reges francoꝝ dagoberthi. cum quo post graues inimicicias ad iui

ce pacificatus est ipse rex britonum iudabelus et magnis ab ipso muneribus honoratus. Regressus itaque in britanniam. cogitauit regnum terrenum pro celesti regno relinquere. et vitam monachicam ducere fratrem suum iodocum iuniorē coram se perueniri fecit suscipiendo regni gubernaculo ut suum posset adimplere propositum. et frui comobitatione monachorum. Beatus autem iodocus non minus seruens in dei dilectione deliberandi inducias octo dierum. uix a fratre impetrauit. Interim die noctuque anxie cogitare cepit. quomodo posset effugere regnum suum et patriam et fratres sui circa se studium declinare. Ipso igitur in monasterio quodam ubi litteras didicerat commorante. et orationi frequenter incubente. contigit undecim illuc peregrinos venire. que causa deuotionis limina apostolorum petri et pauli visitare desiderabant. His secreto associatus parisiis uenit cum eis. ac utrum ulterius cum eis de procederet dubitauit. Consilium tandem a spiritu sancto persecutus que gressus eius in omnibus dirigebat. ab hoc itinere et a sociis itineris declinauit. Et ad pontinij confinia que antiquis plena nemoribus erant. et feris ac animalibus solum habitabilia festinauit. Belectus itaque loci illius uasta solitudine dispositus in habitationem ibi facere super fluminem alzeiam. Sed a duce theymone illius terre domino per septem annos ab hoc proposito retardatus est. inter quos annos litteras magis didicit. et sacros ordines suscepit. Tandem sacerdos effectus. iam dicti ducis filium qui eum in maxima ueneratione habebat de sacro fonte suscepit. Elapso septennio. ad vitam solitariam transiens in loco alzei fluminis riuulis undique circumdato ibidem ecclesiam et domunculam edificauit. Preter plura que per eum dominus operatus est miracula. hic est considerandum quod uolucres et pisces diuersi generis ad sacram eius manum palpabiles receptis ab eo alimentis ueniebant et recedebant quasi domestici. Quadam uero die dum ad victum quotidianum non haberet nisi panem modicum. sibi et discipulo suo dominus in specie pauperis aduenit elemosinam petens. Tur dei iodocus panem diuidi iussit in quattuor partes. et pauperi petenti unam partem de quattuor erogari. Uix regressus

De sancto Jodoco

erat. et ecce dominus reuertit in forma egeni defici-
entis inedia. et secundo panis quod ante satiffa-
ctus est ei petitioni. Nec mora regressus tertio
quasi esuriens et deficiens fame. donata est etiam
ei pars panis tertia. Consequenter visus est
dominus in altera pauperis effigie rogatus ele-
mosinam sicut iam tertio fecerat ante necerat
unde reficeretur nisi de residuo panis quod ante
te. Viro itaque domini Jodoco et hunc erogare iu-
bente ait eius minister. Vis ne aliquid no-
bis remaneat. Volo inquit sanctus totum tri-
bui esurienti. quia potes est dominus etiam hodie ne-
quidere necessitati. Vix recessit dominus. et inter-
dum consolaretur verus dei amicus discipulus de
panis erogatione commotus ecce per fenestram
vise sunt et inuente in alveo fluminis quattu-
or nauicule onuste victualibus. De quibus quibus
eas adduxerit. vel quo ille deuenierint post-
quam fuerunt victualibus exonerate. usque in ho-
diernum dies ignorat. Nec et alia que per eum
dominus ibidem miracula demonstrare dignatus est
longe lateque patriam ad eius visitationem ad-
petenda eius suffragia commouerunt. Cumque ibidem
vix. annis elapsis. populi frequentiam nequere sustine-
re. ad vltimum deus domino duce processit. Constru-
ctioque ibi oratorio in honore beati martini et
mansuetudo ibidem plimas ab hoste antiquo pas-
sus est insidias per. xiiij. annos quibus illic est commo-
rat. Eo in loco signo crucis facto propria manu
aquila de sublimi prostravit. quod gallum suum abstul-
lit. et. xj. gallinas singillatim gallumque suum inco-
lumem suscepit. Non longe post dyabolus in horribi-
lem mutat colubum qui ipsum momordit in
pede. Qua lesione per spiritum sanctum edoctus ut
ad alium locum transiret adiuncto sibi duce bey-
mone vastam circumibat heremum ut inueniret
habitationis locum. Inquirendo autem cum ibidem
vixit dux torqueretur sine iopia. pro lassitudine et li-
ti obdormiuit. Interim spiritus dei Jodocus orationi
incubuit. surgensque baculo quod iniebat terre in-
tro sicut alii moyses aquam produxit et fontes inde
largiter effluentes. Quo exultanti dux et eius fa-
milia sue sitis extinuerunt ardorem. et transiens
ibidem ad bucaquam administrat sufficientes.
Postgressus inde versus mare in umbrosa val-
le cliui ascendit paruum. Quo delectatus. Hec est
quod cathedra. Hec est reges mea in scilicet. Duce ita

que reuerso ad propria. vir dei propria manu duo
ibidem prostravit oratoria. Vnum petro apostolorum
principi. alterum paulo gentium doctori. Post-
fectus est etiam postmodum romam voca-
tus a beatissimo martino tunc romane sedis
antistite. qui a multo tempore concupierat
videre eum. et a sanctissimo eius colloquio
satiari. Receptus est ab eo cum honore de-
bito et tractatus. Ibidem a spiritu sancto do-
ctus est. quem in omnibus custodem et ma-
gistrum habuit ut ad heremum suum reuer-
teretur. quam in terris sibi elegit habitatio-
nem. inde in brevi exiturus a corpore. et trans-
migraturus ad consortium angelorum. et per-
petuam diuine maiestatis contemplationem
Post sacra et multa de eternitate colloquia.
et mutua orationum suffragia inter ipsum et
summum pontificem habita. preciosissimis
a domino papa sibi collatis sanctorum reli-
quiis. reuersus est cum totius patrie gaudio
ad pontinij confinia. Vbi in monte habita-
tionis sue in qua modo requiescit corpus san-
cti Jodoci proprio parentum consilio. addu-
cta est sibi puella absque oculis nata. que sicut
docta fuerat in visione faciem et loca ubi oculi
debeant esse lauit de aqua illa qua vir san-
ctus manus abluerat. Et mox receptis oculis
clare cepit videre. Duce itaque heymone
presente cum innumera dei plebisque turba
in occursum beati Jodoci congregata san-
ctissimis quas attulerat reliquiis cum omni
qua decuit veneratione repositis in noua be-
ati Martini ecclesia. in qua nunc sacrum
corpus eius requiescit. tunc de nouo facta la-
pidea a prefato duce. ipse vir beatus prepa-
rauit se ad diuina misteria celebranda casu-
la indutus ad modum niuis alba. Qui cum
astaret altari tertio Jous iunij et ministra-
ret cum deuotione maxima. diuina manus
apparuit super eum visibiliter inter sacrosan-
cta missarum solennia. suumque sacerdotem
et locum illum assignauit et confirmauit be-
nedictione perpetua cum promissione tali.
et voce mirabili celitus subsecuta. Quia con-
templasti diuitias terrenas. et refutasti pa-
terni regni culmina. et elegisti pauper esse. et
latere abiectus in terra ista. de terra et iuis. pro

De sancto Othmaro

raui tibi coronam inter agmina angelorum. eroque loci huius in quo resolveris defensor ac iugis custodia. vniuersique hunc locum visitaturi in perpetuum cum deuotione et pura cordis intentione pro tui nominis memoria. Diuina in terris gratia non defraudabuntur. et postmodum ad gaudia peruenient sempiterna. Sequenti itaque tempore beatus Jodocus in carne preter carnem viuendo non homo sed angelus videbatur. Jodocus decembris obdormiuit in domino ipso domino presentem. et angelorum obsequijs. Domini presentiam ostendit intolerabilis claritas splendoris et incomparabilis dulcedo diuini odoris. Corpus etiam eius. quia virgo fuerat. et immunita carnalis commixtionis contagio. ita sanum permansit et integrum usque ad annos quadraginta in tumulto ac si spiritus vite foret in eo. Et a custodibus corporis sibi ungues manuum et ungues pedum. et capilli capitis et barbe quasi videret ex crescentes. incidebantur et radebantur omni sabbato. quoad usque successores ducis Heymonis minus reuerenter et presumptuose immemor scripture dicentis. non temptabis dominum. sacrarium violenter irrupit cum satellitibus suis. et intrauit vbi repositum erat corpus sanctissimum. Et ille quoque miraculo statim cecitate percussus et peruersus est in amentiam. et exclamans. ba. ba. sancte Jodoce. surdus permansit et mutus quoad usque diem clausit extremum. Idcirco libertatem autem miraculorum que per ipsum dominum exhibere dignatus est suis fidelibus in nostris temporibus videmus. sicut de pluribus a morte resuscitatis vel suspendio vel alio mortis genere defunctis. siue in aqua suffocatis. seu etiam ipsius beneficia quo ad multiplicationem bonorum temporalium. nec calamo scribere nec sermone enarrare sufficimus. Cuiusdam deuoti sibi filium in cunabulis iacentem cum esset incendium vndique in domo circa puerum. beatus Jodocus miraculose conseruauit. pannis quibus inuolutus fuit et ipse cunabulis cum puer leuatus esset in fauillam et cinerem penitus resolutis. ut omnibus pateat quod edacitas flame que lignorum ac lapidum potuit duriciam consumere tenerum infan-

tem Beati Jodoci custodie traditum non licuit ledere. Qui postmodum filius in monasterio sancti Jodoci monachus factus est. Quot surdos claudos paraliticos et alios infirmos curauit non est numero colligere. Unde est quod regio fastigio sibi voluit post mortem retinere. ne in loco vbi sacrum eius corpus requiescit aliquid ardeat liquor nisi liquere. Quod infortunio suo experti sunt tres monachi. Qui in ecclesia vbi corpus eius fuit delatum de sepo lucernas temptauerunt accendere nec aliquatenus potuerunt. Contigit autem in signum temeritatis sue duos ipsorum in continenti decedere. tertium vero oris attractione puniri. ac ita permansit omnibus diebus vite sue. Sunt autem befestiuitates beati Jodoci. Idcirco videlicet in die beati barnabe quando infra missarum solennia manus domini super eum apparuit. Quod etiam miraculum sepius pro alios sanctos oris eius. ut diuina ad veritatem illius veri et sanctissimi sacrificii comprobanda in cordibus fragilium misericorditer demonstrauit. Secunda est in die sancti Jacobi apostoli fratris sancti iohannis euangeliste. de inuentione sancti corporis eius. Tertia est de morte eius in die sancte Lucie virginis.

CEXXXIII

De sancto Othmaro.

Othmarus in prouincia alemanie natus atque nutritus est. Vnde esset puer a fratre suo chunna producit et literis inuicem. virtutibus tamen plus quam ut sciam studuit. iuxta illud sapientie. Que in iuuentute non congregasti quando iuenies ea in senectute. Victori comiti eiusdem regionis. factus adolescens fuit. Ipse cum prudentia ac dilectione integra ad ipsos quod vidit in eo indolentem ad sacerdotium promouere titulo sancti florini. Cogente prefato comite placatus ibi positus est propter suam religionem sciam et famam volentem de mundicia vite sue. vultamque ex iure hereditario dominus fuit huiusmodi in qua beatus gallus cellam sibi construxerat. obtinuit a prefato comite ut othmarus posset illi celle in omnibus que ad ipsos pertinere videbantur. Insuper duxit eum ad pipinum regem. ut auctoritate regia procedente. ipse de loco abbatem confirmaret. Et petitioni tanquam

240

De factō Othmaro.

iust⁹ rex p̄selum p̄buit. Et p̄manū regis othmaro p̄firmato in abbatē p̄altrām⁹ oīa bona sua seu possessiones libere ⁊ integralit̄ resignavit. **M**ādauit itaq; rex ac p̄po ore iustitibidē vitā instituire reglarē. **R**ediēs igit̄ othmar⁹ locū reformavit. ⁊ infra ānos paucos tā in possessionib⁹ q̄ in religione valde diues effect⁹ est. ⁊ in edificijs plurib⁹ p̄firmatus. **B**eat⁹ igit̄ othmar⁹ abbas cum vidisset possessiones tpales suo mōasterio ex diuinitate accrescere in imensū. timēs sue p̄sonē v̄tutū incrementa d̄crescere. a seip̄o icēpit. ⁊ p̄simonie vebemētī⁹ insistebat. ita vt etiā in p̄cipuis ieiuniorū dieb⁹ de p̄suetudine biduo abstinentiā p̄tinuaret. **P**auptatis et b̄uilitatis amator p̄cipu⁹ ⁊ cū bis elemosinator magnus fuit. **P**auptatē ei⁹ illd̄ oñdit q̄ crebra⁹ sine tunica sola tantū cappa induit⁹ ad mōasteriū remeavit exēplo xp̄i q̄ vilib⁹ p̄anis in sua natitate obuolut⁹ fuit. Et postea creuit in oib⁹ ei⁹ pauptas vt nos sup̄ instāti pecunia mīme p̄fidam⁹. **I**n necessitate monasterij sua fello p̄ eq̄ frequētī⁹ v̄tebat. **I**n misericordia et elemosina nulli ser⁹ fuit. **A**nde et paupib⁹ in p̄p̄a p̄sona f̄uivit. **R**ep̄tis nō lōge a mōasterio habitaculū fecit. **C**apita pauperū ⁊ pedes ī p̄p̄a p̄sona lauit. **A**n̄ et pater pauperū a pl̄ib⁹ est appellat⁹. **H**occe eos v̄sitauit. ⁊ eis dē vt dictū est diligēt̄ obsecutus est. **H**ospitale in sup̄ struxit vbi ceci pauperes recipiebant. **Q**uorū curas a deo solite gessit. vt etiā de nocte monasteriū egrediens infirmitati eorū multo obseq̄o d̄f̄uaret. **I**n h̄ varin⁹ ⁊ rutbard⁹ q̄ tunc ton⁹ alemannie curā āministrabāt. dyabolo suadente īmanissimo morbo auaricie p̄uenti. res eccliarū sub sua pt̄ate litarū p̄ vim sibi iuste v̄dicabāt. **Q**ue mala loco sancti galli s̄l̄ inferebāt. **S**up̄ q̄b⁹ iniurijs beat⁹ othmar⁹ pipino regi de ipsis querimoniam mouit. dicēs se grauissima incursum si eis dissimulando consentiret. **Q**uibus rex gratiam suam interdixit. si illi monasterio nō restituerēt omnia iniuste ablata. **I**lli vero auaricia victi regis p̄ceptum nullatenus obseruarunt. sed in sup̄ beatū othmar⁹ dum reuerteretur a rege captiuantes. mis̄ ob hoc militibus. vin-

ctū ad se duci fecerūt. ⁊ lampertum falsū fratrem cenobij ipsi⁹ othmari. qui ab ip̄s inductus fuit vt abbatem suum falso ⁊ mendaciter de crimine accusaret ⁊ nequiter infamaret. conduxerūt. **Q**uā p̄ditionē p̄tra inocentem neq; ille monach⁹ cōmittere nullaten⁹ formidauit. **I**taq; cōcilio iniq̄ p̄uocato corā multis ip̄e lāptus beatū othmarū de femia accusauit. **A**nde ad penam exilij ipsum cōdēnauerunt. ī insulam reni miserabiliter relegantes. **U**bi post multas quas patiēt̄ sustinuit miseras in confessione xp̄i. xvj. kal. d̄cembus bono sine quieuit. **H**uius autez lāparti iniquas machinationē qua suū p̄latū innocenter inuoluit. deus iust⁹ iudex sic puniuit. q̄ ip̄m monachum febriis a deo grauif arripuit vt resolutō vigoze mēbrozū caput ip̄ius ad terrā frequentius v̄teretur. ⁊ more quadrupedū cogeret ambulare. **A**n̄ etiā coact⁹ diuino iudicio eū purgente vt se peccasse in sanctum dei publice fateretur. **Q**ui elcitate inquit sancta synod⁹ nicena. ⁊ nolite p̄sequi eos q̄ recte deo famulant̄. ⁊ sincera voluntate sup̄na dei mādata custodiūt. ⁊ vestris legibus subiugāt. quia nō decet vt carnales sp̄uales p̄sequant̄. **A**nd̄ etiā greḡ. ait. **Q**ui calūniam illaram nō p̄bat penā incurzere debet quā si p̄basset re⁹ v̄tiq; sustineret. **C**ōciliū autē illud nequiter inchoatum neq; ē finitum. **S**epultus autē beat⁹ othmar⁹ ī exilio vbi hodie in insula capella ostendit̄ annis decem ibidem corpus suū incorruptus permāsit. **P**ost. x. vero annos visum est discipulis ipsi⁹ vt corpus sui abbatis ad sancti galli monasteriū. cui s̄m voluntatem dei p̄fuit in sp̄ualib⁹ et tp̄alib⁹. deferre modis omnibus deberent. **P**ergentes itaq; ad locū corpus tollentes nauī imposuerunt. **Q**uorū deuotionem ⁊ corporis ip̄i⁹ sanctitatē miracula crebra ⁊ plura consequūt̄. **T**ēpestas enim multa ventoz et p̄cellarū q̄ p̄ rotū lacū cōstantiensem tūc t̄pis visa fuit. in omnia illa nulli eorū impedimento fuit. **V**asculū etiā modicū vino plenū qd̄ secū tulerant ip̄s monachis ad refectionem p̄sidentibus q̄tiēscūq; exbaustū fuit liquor vini nullū sensu detrimētū. **B**eat⁹ igit̄ othmari corpus ad

De festo presentationis marie ad tem. i hierlm

monasteriū beati galli delatū. m̄ris ibidē p̄cedētib⁹ ⁊ p̄sequētibus miraculis feliciter ⁊ bonouifice requieuit.

CLXXXIII

De festo presentationis marie ad tēplum in hierusalem.

Sul⁹ ep̄s seruus

Seruoꝝ dei ad futurā rei memoriā. Rationi p̄gruit ⁊ p̄uenit bonestati. ut ea que de romani p̄tificis gr̄a p̄cesserūt. licet eius sup̄ueniente obitu lite apli ce d̄ sup̄ p̄fecte nō fuerint. suū p̄sequant̄ effectū. Sane felicitis recordationis pio pape secūdo p̄decessori nostro p̄p̄te dilecti filij nobilis viri wilbelmi ducis saxonie dudū exposito q̄ ip̄e dux ex special̄ deuotōis affectu quē ad inclitā p̄pugnatricē nr̄am gl̄osissimā virginē mariā seruētī aīo gerebat. ab intimis p̄pterea desiderabat festū p̄ntationis eiusdē beatissime v̄ginis marie. q̄d. xxi. die mē̄s nouēbris ānis singul̄ in teris ⁊ dñijs suis de p̄suetudine celebrat̄ etiā ex special̄ sedis apostolice decreto et statuto annis singul̄ p̄petuis t̄p̄ibus dicta die solēnit̄ venerari. idē p̄decessor̄ sincere deuotionis affectu ⁊ quē p̄fatus dux ad ip̄m ⁊ romanā eccliam gerere cōprobat̄ attēdens. ⁊ pie p̄siderās q̄ merita beatissime v̄ginis p̄dicte erga gen̄ humanū tantis bonoꝝ cōp̄sari neq̄bāt. q̄n illa maiorib⁹ indies ⁊ illustriorib⁹ dignissima censeret̄. p̄fati q̄ ducis in ea p̄te supplicationib⁹ inclinatus videlz sub dato die iherosol. iunij. p̄ntificatus sui āno. vi. auctoritate apostolica sua p̄petua ⁊ irrefragabili sanctione suā sup̄ hoc p̄fecte fuissent literarū tenore statuit decreuit ⁊ ordinauit q̄ festū p̄ntationis h̄ modo sicuti assūptionis uisitatiōis ⁊ alia festa beate marie memorate. in teris ⁊ dñijs p̄fati ducis dicta die annis singul̄ p̄petuis futuris t̄p̄ibus de mādato sedis aplice deinceps a cūctis xp̄ifidelib⁹ solēnit̄ celebraret̄. Adandam⁹ nihilomin⁹ statutū ⁊ decretū sua hui⁹ mōi de celebrādo festū p̄dictū p̄ platos ⁊ alias ecclesiasticas p̄sonas in dñijs et teris p̄dictis solēnit̄ publicari. Itē aut̄ de statuto decreto et mandato p̄dictis p̄ eo q̄ sup̄ illis

ipsi⁹ pij p̄decessoris nr̄i e⁹ sup̄ueniente obitu lite aplice p̄fecte non extiterūt possit q̄mo dolibet hesitari volum⁹ ⁊ dicta aplica auctoritate decernim⁹ q̄ p̄ntes litere ad p̄bandū p̄le statutū decretū ⁊ mandatu⁹ pij p̄decessoris h̄mōi ubiq̄ sufficiant. nec ad id p̄batōnis alteri⁹ amiculum req̄rat̄. Nulli ergo oīno hoīm liceat hāc paginā nostre volūtatis ⁊ p̄cessionis infringere vel ei ausu temerario p̄traire. Si q̄s autem h̄ attemptare p̄sumpserit indignationē omnipotētis dei ⁊ b̄tōrum petri ⁊ pauli apostolorū eius se nouerit incursum. Datum rome apud sc̄tūm petz anno incarnationis dñice. M̄. cccclxiiij. xvi kal. octobris p̄ntificatus nostri anno primo

¶ Sequit̄ bulla indulgētiarū p̄fati festi

¶ Paul⁹ ep̄s suus suoz dei. Uniuersis xp̄ifidelib⁹ presentes lr̄as inspecturis. salutē ⁊ apostolicam b̄ndictionē. Ad id maxime versatur nostra intentio ut xp̄ifideles ad maiore deuotionē ⁊ frequentiore p̄enerationē p̄celle dei genitricis v̄ginis marie que velut auroꝝa consurgēs. pulcra ut luna. electa ut sol. terribilis ut castrorū acies ordinata. uerū soles ip̄stine redēptōrem nostrum iesum xp̄m qui illuminat abscondita tenebrarū i mūdo potestatis tenebrose sp̄s sancto coopante p̄duxit. q̄ nec est uisa p̄mam similem nec habere sequētē. modis cōgruentib⁹ excitemus. ut ex inde fideles ip̄i deuotionē ⁊ orationib⁹ p̄p̄is. ac ipsi⁹ v̄ginis intercessionē adiuti. nostrisq̄ inducti excitationib⁹ reddāt̄ur diuine gratie aptiores. Sane dudū felicitis recordationis pio pape sc̄do p̄decessori nostro p̄p̄te dilecti filij nobil̄ viri wilbelmi ducis saxonie exposito. q̄ ip̄e dux ex special̄ deuotionis affectu ab intimis desiderabat festū p̄ntationis eiusdē virginis q̄d. xxi. die mē̄s nouēbris ānis singul̄ in teris ⁊ dñijs suis de cōsuetudine celebratur. etiā ex special̄ sedis apostolice decreto ⁊ statuto p̄petuis t̄p̄ibus dicta die solēnit̄ venerari. idē p̄decessor̄ p̄fati ducis supplicationib⁹ inclinatus auctoritate aplica statuit decreuit ⁊ ordinauit q̄ festū p̄ntationis h̄mōi sicuti assūptionis uisitatiōis et alia festa beate marie memorate. in teris p̄fatis p̄petuis futuris t̄p̄ibus

De festo presentationis marie ad templum in hierusalem.

eadem die de mandato sedis aplice ab ipis fide lib⁹ solēniter celebraret. put in nriscū dict⁹ pi⁹ pdecessor ante q³ sue supbia lrē pficerent. re b⁹ fuerit bñanis exēpt⁹. in d⁹ pfectis lrīs ple ni⁹ p⁹ tinet. Nos igit cupiētes q³ festū pdictū in debita veneratōne babeat. et ad illū colē dū eidē q³ v⁹gini famulādū fideles ipi eo libē n⁹ animent q³ ex b⁹ dono celestis gr̄ie vberius p⁹ spexerint se refectos de oipotētis dei mise ricordia et b⁹toz petri et pauli ap⁹toze⁹ autori tate p⁹ fili oib⁹ vere penitētib⁹ et p⁹ fess⁹ q³ die p⁹ dicta ad laudē et bonorē ipi⁹ v⁹ginis in siglis ecclis mōasterijs et alijs locis eccliaisticis in fra dicta dñia existētib⁹. in q³ officium eiusd⁹ v⁹ginis celebrari p⁹ tingerit diuini interfuerit. vel i⁹ vigilia eiusdē festi ieiunauerit ānuatū. c. dies de iniūctis eis penitētijs misericorditer i dño relaxam⁹ p⁹ntibus p⁹petuis tēpibus duratu ris. Adolum⁹ aut⁹ q³ si alias in vigilijs ieiunan tib⁹ vel diuinis b⁹mōi intēssentib⁹ aliq³ alia indulgentia i⁹ p⁹petuū vel ad certū tēp⁹ nōdū elapsū duratura p⁹ nos concessa fuerit. p⁹ sentes lrē nullius existāt roboris vel momē ti. Datū rome apud sanctū petrū anno icar nationis dñice. m. cccclxiiij. xij. kal. february pontificatus nostri anno primo. **¶** Sequit⁹ institutio hui⁹ festi per archiep⁹m maguntinē sem. **¶** Adolfus dei gr̄ia sancte maguntine sedis archiep⁹s. sacri romani imperij per ger mania archicācellari⁹ ac p⁹nceps electoz. ad futuram rei memoriā. Ex specialis deuotio nis affectu quā ad inclitam ppugnatricem nostrā gloriosissimā semp⁹ v⁹ginē maria³ dei genitricem feruenti animo gerim⁹. ab inti mis p⁹pterea desiderātes q³ festū p⁹sentatōis eiusdē beatissime virginis q³ vicesima p⁹ma die mens⁹ nouēbris annis singulis celebrat⁹ de consuetudine. Deinceps annis singulis p⁹petuis tēpibus dicta die solēniter veneret. ea p⁹ p⁹ter attēdētes et pie considerantes q³ merita beatissime virginis predicte erga genus hu manum tantis bonoribus repensari neque unt q³ illa maioribus i⁹ dies. et illustriorib⁹ dignissima censeat. hac nostra irrefragabili sanctiōe statuum⁹ et decernim⁹ ac ordinam⁹ q³ festum presentatōis b⁹mōi sicuti festum p⁹ceptionis beate v⁹ginis marie memorate p

nostras ciuitates et dyoceses dicta die ānis singul⁹ p⁹petuis futuris tēporibus Deinceps a cūctis xp̄ifidelibus solēniter celebratur cū ppria historia de eodem festo presentatōis et vbi ppria de illo non habetur historia. tūc historia de natiuitate eiusdem gloriosissime et itemerate virginis recipiatur. sic q³ vbi na tiuitas habetur presentatio inseratur. Et in super vt xp̄ifideles ad maiorem deuotionē et frequentiozem venerationem dicte p⁹celse dei genitricis que velut auroa consurgens pulcra vt luna. electa vt sol. terribil⁹ vt castro rum acies ordinata. verum solem iustitie re demptorem nostrum iesum xp̄m q³ illuminat abscondita tenebrarū in mūdo potestatis te nebrose spū sancto cooperante p⁹duxit. q³ nec visa est primam similem nec habere sequē tem. modis p⁹gruentibus excitem⁹ vt exind⁹ fideles ipi deuotionib⁹ et orōnibus proprijs ac ipsius v⁹ginis intercessionibus adiuti. nr̄is q³ inducū excitationibus reddantur diuie gratie aptiores necnon ad p⁹refatum colēdū festum virginis intacte eo libentius animē tur quo ex hoc dono celestis gratie vberius conspexerint se refectos. De omnipotentis di misericordia ac beatorz petri et pauli ap⁹toz eius. necnon sancti marini p⁹fessoris patro ni nostri autoritate et meritis p⁹ fili omnib⁹ vere penitentibus ac p⁹fess⁹ qui die p⁹dicta ad laudem et bonorem ipsius v⁹ginis in singulis ecclesijs monasterijs et alijs locis ecclesi asticis p⁹refataz nostraz ciuitatū et dyocesiū in quibus officium eiusdē virginis celebra ri p⁹ tingerit. diuinis interfuerint. v⁹l in vigilia eiusdē festi ieiunauerint annuatim. xl. dies de iniūctis eis penitētijs misericorditer in domino relaxamus. presentibus perpetuis tēporibus duraturis. In cuius rei testimōi um secretum nostrum presentibus est appē lum. Datū in ciuitate nostra maguntina die penultima mens⁹ augusti. Anno domi. M. cccclxiiij.

De eodem festo.

¶ Que est illa puella mater et virgo sp⁹ ma ria fratres karissimi. que nūc mūdo ostēsa est. q³ndecim gradus ascendēs bodie in tem plo a parentibus deo presentatur. **¶** Un⁹ p⁹ces

De festo p̄sentatiois marie ad templū i hierl̄.

lit quo ascendit. et quante virtutis existat videam⁹. Quid autē putas qualis oliz fuerit vel nūc sit ista persona. que sanctis oib⁹ spectanda pponitur et imitanda. Hoc autē i primis instruere p̄bas est q̄aia ei⁹ et caro quā elegit et habitaculum sibi fecit sapiētia di patris ab omni malicia et immūdia fuerit purissima. q̄n̄ in ea et de ea v̄bum extitit caro factum dicente sc̄ptura. In maliuolam aiam non introibit sapientia. nec habitabit in corpore subdito peccatis. Inter omnes itaqz sanctos huius beatissime virginis memoria eo frequēti⁹ agitur. quo maiorem apud deum gr̄iam inuenisse creditur. Hec quidem v̄go maria priusqz nasceretur diuinis est oraculis denunciata. et miraculis designata. Tandem vero nata a p̄gente diuinitus ordinata. Hanc siquidē est ut legim⁹ nazareno patre bethleemita matre. quas v̄bes ipsius natiuitati vel conuersationi destinatas eē nō tacuerūt p̄pbete. Descendit autē de radice illius fide preclara abrae. cui superne p̄missa fuerat omnis benedictio gentium in suo semine. Descendit a stirpe dauid. quē deus p̄pter notam sibi p̄bitatem sublimauit dicēs. Inueni virum s̄m cor meū. De regali nāqz tribu simul et sacerdotali duxit originē que summū erat paritura regem atqz pontificē. Quoddam itaqz siderium micat in marie generatione videlicet q̄ longe ante patribus diuersimode celit⁹ est rep̄missa q̄ ex abrae semine et ex regibus orta. q̄ etiam illi generationi ob singulare p̄uilegium sanctitas diuinitus agnoscitur concessa. Hanc enim inter figuras ut dictum est mysticas sacerdotalis virga. dum sine radice floruit. Hanc gedonius vellus dum in medio aree sicce maduit. Hanc in visione ezechielis orientalis porta q̄ nulli vnqz patuit. p̄signabat. Hanc etia; in epropbetas p̄ ceteris esayas nunc ex radice yesse virgam oraturam. nunc euidenti⁹ virgam parituram p̄mittēbat. De his autē de quibus certi sumus meritorum prerogatiuis paulisper loquamur. ad edificationē nostrā. ac diuini nominis laudē ut p̄ famulatu religio conseruetur. et pro affectu deuotio augeatur. Quis igitur nisi hec v̄go que

sola vniuersam prauitatem Beticā infemē. sola p̄ter deum sit que nos in omni v̄tute confirmet suisqz meritis cōmendet et auxilietur precibus. ut et ipsi digni inueniamur in eius laudibus. a quibus siquidem humana mortalitas non debet cessare. s; de illi⁹ gl̄ia nec silere patitur deuotō. nec dignū aliquid potest p̄cipere cogitatio. v̄t in erudita parturire locutio. Hec est que totius mundi reparationem obtinuit. salutem oim impetrauit. Quis tandē o benedicta misericordie longitudinem et latitudinem. sublimitatem. et p̄funditatem inuestigare possit. Longitudo enī ipsius vsqz in diem nouissimū subuenit vniuersis eam inuocantibus. latitudo ei⁹ replet orbem terrarū. ut quoqz sua misericordia plena sit omnis terra. Sublimitas eius ciuitatis superne ruinas restaurauit. p̄osūdital quoqz sedentibus in tenebris et v̄mbra mortis redemptionē obtinuit. Sic ergo tue pietatis o maria ipsam quam apud deum gr̄iam inuenisti. notam facis mundo. sanctis precibus tuis obtinendo reis veniam. egris medelam. pusillis corde robur. afflictis consolationem. periclitantibus adiutorium et liberationem. Qualis nāqz fuerit vita hui⁹ virginis marie expectantis in templo redēptionem generis humani dicat Ambrosius. Sic itaqz vobis tanqz in imagine descripta virginitas marie. ex qua velut in speculo refulget species castitatis et forma v̄tutis. Virgo erat mente et corpore. corde humilis. v̄bil grauis. animo prudens. loquendi peritior. legendi studiosior. intenta operi. verecūda sermone. non in incerto diuitiarum. sed in p̄cepto pauperis spem reponēs. arbitrum mentis deum non hominem querens. Nullus ledere. cūctis bene velle. maioribus assurgere. equalibus nō inuidere. iactantiā fugere. Quando illa lesit parētes. Quando fastidit humilem. Quando derisit debilem. Quando vitauit inopem. Hibil toruum in oculis. Hibil p̄car in v̄bis. Hibil in actu inuerecūdiū. Hibil gestus fractior. Hibil incessus solutior. Hibil vox petulantior. ut ipsa spēs corporis fieret simulacrū mentis. et figura p̄bitantis. Ipsa nāqz est illa que celis gl̄iam dedit. terris

De festo presentationis marie ad templum in hierusalem.

Deum pacemque refudit, gentibus fidem, vicij finem, vite ordinem, moribus disciplinam. **D** plena granarum, non solum puero abrae, sed et camelis potum tribuens de superaffluenti ydria tua, quia tu es vera puella preelecta, et altissimi filio preparata. **O**fferentur inquit propheta virginis regi, sed post eam. **I**ta primatum ipsa sola vendicat sibi. Et licet ad dignitatem digne collaudandam nemo inueniatur ydoneus, tamen votis omnibus non debet cessare quilibet etiam peccator a laudibus, quia in laudibus saluatoris est iter salutis nostre. **I**n honore igitur sancte genitricis eius a laudibus nolite cessare. **I**psa namque est virgo maria que a nullo virtutum genere vacabat, cui gratie plenitudinem inesse dei nuncius assererat. **Q**uis enim cum admiratione iocunda non speculetur, ipsius adolescentis nature fortitudinem et prudentiam ac fidem in angelico colloquio ubi tam constanter loquitur, tam prudenter interrogat, tam facile credit. **Q**uis non iustitiam miratur, quoniam sic universa precepta diuine legis adimplere satagebat, ut nec ad se pertinentia quedam velut purificationem legale inexacta relinqueret. **I**psius quoque temperantia satis emicuit, que virginis lili in humilitatis valle produxit. **D**e promebant itaque virtutes in cogitatione et affectu cordis eius ineffabilem armoniam quam ipsa creatrix et inhabitatrix eius dei sapientia delectabat audire, choruscabant foris quoque in superficie firmos et actus unde possent homines glorificare deum et salutis exempla accipere. **A**ltius igitur in tuemini fratres karissimi et considerate quanto deuotionis affectu mariam a nobis honorari voluit, quam totius boni plenitudinem in ea posuit, ut proinde siquid in nobis est spei, siquid gratie vel salutis ab ea nouerimus redundare, quam ascendit deliciis affluens, ortus plenus deliciarum, quem non solum afflauerit, sed perflauerit superueniens ille auster diuinus ut undique fluant aromata illius. **T**otis ergo medullis cordium et votis omnibus veneremur mariam quia sic est voluntas eius, qui totum nos habere voluit per illam. **I**psa est apud deum aduocata nostra, que non potest sustinere repulsam, quia apud deum inuenit gratiam. **P**rovi-

dens quippe erat, non sapientiam ut salomon, non diuitias, non honores querebat, sed gratiam requirebat. **S**ola nimirum est gratia qua saluamur. **S**ola gratia indigemus. **Q**uid aliud concupiscimus? **Q**ueramus igitur gratiam, sed per inuentricem gratie mariam, quia quam querit inuenit, et frustrari non valet. **C**eterum quod quid illud est quod offerre paras deo, marie commendare memento, et quod offerre desideras, gratissimis illis et omni acceptione dignissimis marie manibus offerendum trade si non vis repulsam sustinere. **N**ec formides ad mariam accedere, quia tanta gratia est repleta, et spiritu sancto perfusa, ut fieret celum sublimior fastigijs pulchrior, sanctitate gratiosior. **B**enique si diligenter intedas in maria singulas virtutes, in ea prosumus iuuenies singulares que videbantur esse communes. **Q**ue etenim vel angelica puritas illi audeat virginitati comparari, que digna fuit fieri sacrarium spiritus sancti et habitaculum filij dei. **S**i rerum precia pensamus de raritate, super omnes est illa, que prima proposuit angelicam in terrena vitam ducere, et propositum virginis imobile seruare, quia nec aliquatenus turbauit angelo filium promittente. **A**scensiones namque in corde suo disposuit conuersatione partiter et oratione. **A**scendit denique in montanum festinatione. **D**icamus pie ascendit pro in templum ut tibi presentaretur et pro redemptione generis humani patrem suum abscondito et cubiculo cordis oraret. **S**eruebat siquidem in querenda gratia caritas, splendebat in carne virginitas, in obsequio eminebat humilitas. **M**erito proinde cantor ille diuinus in eius admiratione precinebat. **Q**ue est ista que ascendit plane super homines, ipsa etiam angelos transcendit. **N**imirum super angelos aquam viuam necesse est bauriat quam hominibus refundat. **B**enedicta iuuenit gratie genitrix vite mater salutis fac ut per te suscipiat nos, qui per te datus est nobis. **F**ac benedicta per gratiam quam inuenisti, ut qui mediante te fieri dignus est particeps infirmitatis et miserie nostre, te quoque intercedente particeps nos faciat glorie et beatitudinis sue, christe filius tuus dominus noster, qui est super omnia benedictus deus in secula amen.

De sancto Conrado

CXXXV.

De sancto Conrado.

Sanctus Conradus de nobilibus parietibus in Alemania genitus et educatus est. Hic quia vir multe bone statur et bonorum morum fuit aduocatus a notbingo ecclesie constantiensis episcopo totius episcopatus auditor proficitur causarum. Succedente autem tempore in prepositum maioris ecclesie eligitur. Notbingo autem episcopo viam vniuersae carnis ingresso vocatur sanctus vdalricus ecclesie augustensis episcopus et ab ipso corpus defuncti episcopi sepelitur. Qui clero et populo triduanum indixit ieiunium ut benignitas dei illi ecclesie daret placet sibi antistitem. Statuto igitur die quo ad electionem vel potius communem inspirationem de episcopo procedendum fuit. sanctus vdalricus describit ipsum prepositum beatum conradum tale esse sicut ait apostolus ad romanos et tyrum. Oportet episcopum esse irreprehensibilem. vnius uxoris virum. sobrium. ornatum. prudentem. pudicum. hospitalem. doctorem. non vinolentum. non percussorem sed modestum non litigiosum. non cupidum. sue domui bene prepositum. filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis domui sue preesse nescit. quomodo ecclesie dei diligentiam habebit. Non ne opibicum. non in superbia elatum. ne in iudicium decidat dyaboli. Oportet autem et testimonium habere bonum ab his qui foris sunt. ut in opprobrium non incidat et in laqueum dyaboli. Item ad thimum sic ait. Oportet enim episcopum sine crimine esse sicut dei dispensator. non superbum. non iracundum. non vinolentum. non percussorem. non turpis lucri cupidum. sed hospitalem benignum. prudentem. sobrium. iustum. sanctum. continentem. amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelis sermonem ut potest sit exhortatione in doctrina sana. et eos qui contradicunt arguere. His omnibus coram multitudine a sancto vdalrico de ipso recitatis. omnes ibidem consenserunt. Unde ibidem rapitur trahitur et quous plurimum renitens episcopus instituitur. Cathedrali ergo infula sublimatus sanctus conradus principaliter sancte dei matris ecclesiam ditavit reliquijs preciosis et ornatu maximo. Insuper tres construxit ecclesias. vnam in ciuitate constantiensi. duas extra

In quarum vna. scilicet in ecclesia beati mauricii sepulcrum domini nostri iesu christi simillimum illi quod est in bierlm cum multa diligentia constructum procurauit. Ubi etiam. xij. prebendas clericis ibidem christo famulantibus in perpetuum instituit. Fluxit nihilominus canonicorum numerus maioris ecclesie cum alodio proprii patrimonij. Cupiens etiam idem vir sanctus cum apostolo corpus suum efficaciter castigare. tribus vicibus transfretans bierlm ciuitatem sanctam adiit in quo loco passionis christi et sepulture et resurrectionis simul et ascensionis in deuotione maxima visitauit. Postmodum autem apud castrum loufem cum sancto vdalrico existens. cum vidisset in ipsa turbine aque percellis bincinde spumantibus duas aues introeuntes mergi et exeuntes intellexit vir sanctus in spiritu duas animas fore sub specie illarum auium que ibidem ob scelerum suorum aliquam commissorum multitudinem suum purgatorium sustinerent. Itaque ambo visceribus misericordie moti vdalricus primas missas pro defunctis celebrare non distulit. Conradus autem ipsa die secundam missam similiter pro defunctis complere non pigritatus est. Et sic in eorum deitione et solenni altaris oblatione illarum auium species amplius non viderunt. Gebbarde optimo adolescenti qui casu super episcopi sedem prederat prebetat conradus dicens. Prema ture sedem meam gebbarde occupasti. mihi succedet qui pro te in hac cathedra sedebit videlicet gamelon. Sanctus etiam conradus infra missarum solennia pro consecratione corporis et sanguinis domini nostri iesu christi in die sancto pasce araneam lapsam in calicem cum sanguine domini fiducialiter suscipit. Cumque terminatis rite missarum solennijs put dignissimum est. ipsa die ad prandium prederat. attenuatus corpore pro sanctam quaedam dragelima non comedit. Interrogatus a suis cur non comederet ait. Expecto hospitem in primo venientem. Et inclinato capite super mensam exitum aranee prebet apertum. Quanta de tali aduentu quam potius miraculo in cunctos ibidem existentes fuerit leticia. nullus sane mentis ignorat. Obijt autem beatus conradus episcopus pro multarum exercitia virtutum. vi. kalendas decembris. anno domini. nonagesimo. lxxvi. episcopus vero. xlii. senex et plenius dierum

De sancto hilarione

CLXXXVI.

De sancto hilarione

Hilarion sc̄tus monachus fuit. cuius vitæ virtutibus plenam scripsit hieronim⁹. Huius parietes ydolis dediti ipse vt dicitur rosa d̄ spinis floruit. Alexandriam missus et ibi grammaticam discens. ibidem etiam baptizatus est. Totaq; illi voluntas in ecclesie congregatiõibus fuit. Audiens nomen anthonii i egiptum perrexit ad videndum eum. Quæ vt vidit statim habitum mutauit. et duob⁹ mēlibus vix cum eo mansit. Contemplatus est enim ordinem vite sue. grauitatem morum q̄ creber in orationibus. q̄ humilis in suscipiendis fratribus. q̄ seuerus in corripiendis alacer in exhortandis. Talem etiam habuit continentiam vt cibi eius asperitate nulla vnq; eius infirmitas frangeret. His virtutib⁹ Hilarion instructus rediit ad patriam cū q̄busdam mōachis. Parentibus suis iam defunctis. partem substantie fratribus. partem etiam pauperibus dedit. sibi nihil omnino reseruans. Erat autem annorū quindecim et solitudinem egressus est. sacco tantum coopertus et sagū rusticū qd̄ beat⁹ anthonius ei dedit cum ab eo discessit secum tulit. Tantum q̄ndecim caricas post solis occasum comedens hoc cibo cōtentus fuit a. xv. vsq; ad. xx. etatis sue annū. Estus et pluuias breui tugurio qd̄ iunco et caricibus texerat declinauit. Deinde breuem cellam parauit latitudine pedū quattuor. longitudine vero pedū quinq; vt sepulcrū poti⁹ q̄ domū crederes. Capillos sel̄ in āno videlz die pasche torōdit. Super nudas terrā in stratu iūceo vsq; ad mortē cubauit. Saccū q̄ semel fuit induit⁹ nunq; lauās nec mutās altero. nisi cū p̄mo scissus eēt. Sc̄pturas sc̄tas quasi memoriter tenēs post orationē psalmos quasi deo p̄sente cecinit. El. xxi. anno vsq; ad. xxvi. tribus ānis primis dimidie lēis sextariū madefactū aqua frigida comedit. alijs trib⁹ sequētib⁹ panem aridū cū sale et aq̄ sūpsit. El. xxvij. vsq; ad. xxx. herb⁹ agrestib⁹ et virgultorū radicib⁹ crudis sustentatus est. El. xxx. vncias panis et coctus

modicū ol⁹ absq; oleo comedit. Sētens autem caligare oculos. et totū corp⁹ in impetiginem verti et punicea scabedine strabi. ad superiorē cibū adiecit parū olei. et vsq; ad. lxiij. annū vite sue tali cucurrit ḡdu. nihil gustās pomorū aut leguminū aut cuiusq; alterius delectabilis rei. Hic dum se videret corpore fatigatum et exitum crederet imminere. El. lxiij. vsq; ad. lxx. pane abstinuit incredibili feruore mentis. vt eo tpe q̄si nou⁹ accederet ad seruitutē dei. quo ceteri solent remissi⁹ viuere. Fiebat autē ei sorbiciuncula de farina et cum minimo oleo cibo eius et potu vix quinq; vncias appendentib⁹. Sicq; cōpleuit ordinem vite sue. Nunq; ante solis occasum. nec in diebus festis nec in grauissima inualitudine vnq; soluit ieiunium. Igitur potētissimus in miraculis. sanctitate incomparabilis. lxxx. etatis sue anno cum absens eēt elicius. qui eum semper familiaris dilexerat. q̄ si i testimonium testamenti breuem cartam manu p̄pria scripsit literatim omnes diuitias ei derelinquens quas habuit. videlz tunicam de sacco. cucullam et palliolum. Jamq; modicus calor in pectore erat. et quasi iam vix vivebat apertis oculis h̄ loquebatur. Egredere qd̄ times. egredere qd̄ dubitas. lxxx. fere annis xp̄o fuisti. et mortem times. Inter hec verba exalauit sp̄m. Statimq; corpus ei⁹ bumatum et obrutum est. Sicq; et ipse oēs qui ad egrotantē venerāt rogauit. ne quidē punctum hore post mortem eius corpus e⁹ seruaretur. Postmodum elicius vir sc̄t⁹ cum periculo vite post. x. fere menses corp⁹ eius furatus est. et in palestina deferēs mōachis crebris prosequētib⁹ laudibus monasterio condidit cum tunica cuculla et pallio. toto corpore quasi adhuc viueret integro. et multo fragrante odore quasi optimis delibutum eēt vnguentis. in testimonium eius sanctissime vite ad laudem et insupabilem ipius dei gloriam. q̄ uiuit et regnat zc. Festū autem ipsius recolitur. xij. kal. nouēbris. q̄ videlicet die. xi. milium virginū et beate vrsule festum celebratur.

CLXXXVII.

De historia karoli magni

Historia karoli magni

Archipiscopus socius Karoli. xiiij
annis cum hispaniam et galiciam a potesta
te paganorum liberasset que vidit scribit Leo
prando decano aquisgranii. Idem quo sanctus
iacobus apostolus apparuit karolo rogans ut lo
cum sepulture sue purgaret. et viam ad locum
sui sepulcri prepararet. ut multitudo peregrinorum
ibi peccata deleteret. Idem promisit etiam se
sibi fore adiutorem in omnibus et cum hoc
vitam eternam in premio. Conuersi enim fue
rant multi per predicationem discipulorum iacobi
sed reciduum passi sunt. et fides christi ibi deleta
erat usque ad tempus Karoli. qui hispaniam et
galiciam christianam fecit per christum. Prima urbs
quam obsedit fuit pampilonia. tribus men
sibus nequiuit eam capere. quia inexpugnabi
les erant muri. Oravit ergo. Domine iesu christe per
cuius fide huc uenida mihi hanc urbem sancte
iacobe si uerum est quod mihi apparuisti da mi
hi capere eam. Tunc muri collapsi funditus
cecidere. Saracenos qui baptizari uoluerunt
uiuere permisit. alios omnes occidit. Quo
audito. alie ciuitates miserunt ei tributum et
se ei subiecerunt. Et facta est tota illa terra sub
tributo. Visitato sarchophago beati iacobi
uenit petronus et ibi infixit lanceam in mare di
cens gratias. Et addidit. Hucusque nunquam
si nunc uenire potui. Tunc subiugauit sibi om
nem galiciam et hispaniam a mari usque ad ma
re. Item ciuitatem unam obtinuit. in qua erant
xc. turres Item lucernam ciuitatem quatuor
mensibus obsedit. Quam capere non ualens
deum et sanctum iacobum inuocauit. Tunc cecidit
muri eius. Et est deserta usque nunc cum alijs
tribus ciuitatibus quas ipse dominus anathema
tizauit ut olim hiericho. Omnia ydola dele
uit preter unum. quod ut dicunt saraceni macho
meis quem ipsi colunt cum uiueret in suo no
mine fabricauit. et demonum legiones arte
magica ibi alligauit. que tanta fortitudine il
lus seruant quod nullo unquam frangi potuit. Cum
enim aliquis christianus ad illud appropinquet.
statim periclitatur. Sed paganus cum orandi
causa uenerit. illesus abit. Quis que super illud
sederit. statim moritur. Est igitur in maris mar

gine lapis altus quantum potest coruus uolare
sursus. infra latus et quadratus. supra strictus
super quem est imago de auricalco optimo
effigie bovis fusa. super pedes suos erecta. fa
ciem habens uersus meridiem. in manu dextra ha
bens clauem magnam que cadet de manu eius
anno quo rex in gallia natus fuit qui totam
hispaniam christianam faciet. Quos qui uiderint
clauem lapsam. gavis suis in terram positis
omnes fugient. Ex auro quod reges et principes
dabant karolo similiter quoque pagani
ipse karolus fecit templum sancto iacobo. et
ornamenta multa et canonicos instituit. Si
militer aquisgranii de illo edificauit. et multas
alias ecclesias. Reuerso karolo paganus rex
africanus hispaniam sibi subiugauit. christianos
multos occidit. quos karolus rex terre custo
des posuerat. Quo audito karolus rediit cum
multis exercitibus et uenit batonam urbem uasco
rum ubi romanicus moris cuidam sanguineo
eius suum equum. et cetera sacerdotibus et paupe
ribus distribuenda commisit. qui super se audi
uit demones quasi rugitus leonum luporum et
uitulorum. raptus per dietas. iiii. ductus ab
exercitu karoli est inuentus. Karolo in cra
stinum pugnaturo cum argolando qui hispa
niam reacquererat. in sero parat se milites ka
roli ut mane sint ad bellum prompti et bastas
suas ante tentoria in pratibus fixerunt in terra
quas mane iuenerunt in cornibus et frondibus deco
ratis et iraradicatas abscedere eas prope eas
et radicibus postea creuit magna silua. Horum
baste floruerunt qui ipso die occidendi erant.
et sanctorum martirum numero inferendi. Sunt
autem tunc occisi. xl. et dux milo pater ro
tholandi et equus Karoli Tunc stetit Karolus
cum duobus tantum militibus et spata quam dicitur gaudio
sa milites paganos occidit. In sero uerique re
deunt in castra. Crastino uenerunt quatuor nobi
les cum quatuor milibus pugnatore. An pagani
fugiunt et Karolus in galliam rediit. Postea re
diens iterum cum quatuor milibus militum Karolus
et horum baste floruerunt. Qui leni et primi pugne
runt. et paganos innumerabiles occiderunt. et pro
prii occisi sunt. et equus Karoli. Ubi sanctus mul
tos occidit donec fugerent pagani. Item ma
dauit argolandum Karolo bellum. prius Karolus

Historia karoli magni

venit cū. cxxxiij. milib⁹. Tūc argolā⁹ & ka-
rolus multa simul locuti sunt de causa belli
& fide. Int̄ que dicit argolā⁹. **I**dugnem⁹ p
fide. Si vincar baptizabo. **V**adūt ergo. xx.
xpiani. & xx. paganos & occidit eos. **I**postea
xl. et euenit vt p⁹. **I**postea. c. et factū est sicut
Iterū mille. s; sēp xpiani paganos occiderūt
Tūc datus treug venit argoland⁹ ad karolū
baptizā⁹ dicēs **K**arolo. **L**ex tua sanctior ē.
Et p̄cepit oib⁹ paganis vt baptizārēt. **I**lli cō-
senserunt. Tūc argolā⁹ vidit ordines i mē-
sa & quesuit q̄ eēt. **R**ndit karol⁹. hos eēt epi-
scopos hos monachos. hos canonicos. hos
paupes quos dicit eēt nuncios dei. **C**ui ille.
Male tractas nuncios dei tui. ppter h̄ no-
lo baptizari. **E**t abiit **H**ic notandū q̄ graue
peccatū sit male tractare paupes. **I**postea
karol⁹ tāta leticia baptizandoz est puat⁹
Crastino karol⁹ pugnatur⁹ habuit. cxxxiij.
milia. argolā⁹. c. milia. **I**bi occisus est argo-
land⁹ et sua. c. milia. **V**ictores in sanguie sta-
bāt vsq; ad bases ciuitatis. que mox capta ē
paganis omnibus occis. **T**ūc. **M**. xpiani
nocte spoliauerunt mortuos **K**arolo igno-
rante. **Q**ui onustati auro et argento cū ad
Karolū redire vellent. a paganis q̄ fugerāt
sunt occisi. et hoc fecit eis auaricia. **I**postea
ceps nauaroz mandat karolo belluz. **Q**ui
orauit dñm vt ostendat sibi in illo bello mo-
rituros. **C**rastino armato exercitu karolus
vidit rubeas cruces in humeris mortuozū
retro sup loricas. **Q**uos oēs in oratorio suo
retrulit ne occiderent. **I**postea bello & occi-
sis fere cētū milib⁹ paganoz. **K**arolus q̄ in
oratorio truserat reperit mortuos. videlz. c. l.
Tūc karol⁹ expugnauit totā patriā nauar-
rozū. **I**postea dicitur karolo q̄ rex babi-
lonis miserat contra eū de syria. xx. **M**. cur-
ruū. & ipe de genere goliath qui vulnerari n̄
poterat nisi in vmbilico viret. xl. fortū habu-
it. **S**tatura e⁹. xij. cubitoz facies e⁹ longa vni⁹
cubiti. **D**igiti tribus palmis **Q**ui omnes con-
tra se missos portauit in ciuitatē otogozuz.
Ipostea raynaldū. sc̄do constantinū regez ro-
manoz & aliu; comitē. tres illos oēs simul
leuās quasi pueros dextra et leua tulit i car-
cerē. et. xx. pugnatōres. quos similiter depo-

tauit. **R**otblandus vero fixit eū in vmbilico
Unde clamauit **M**achometus iuua q; mo-
rior. **A**ccurūt ergo pagani et portāt eū in ci-
uitatez. **E**t sic xpiani cū eis mox intrauerunt
et p̄fatū gigantē occidunt. & ciuitatē capiunt.
Rotbolā⁹ giganti predicauit de trinitate q̄
renti. **A**braā vidit tres x̄. **I**tez in cubara cū
sonat tria sunt. ars manus & corde. **I**n amig-
dalo tria sunt corium testa nucleus **S**imili-
ter in sole cursus splendor et calor. **I**n rota
plaustrum. medium brachia circuli. **I**n homi-
ne corpus anima vmbra. **S**ic vnus est tria.
Ita in deo tres persone vnus sunt. **I**tez que-
rit gigas quomō potuit ygo parere. respon-
dit rotbolā⁹. **D**e⁹ qui fabe gurgulioni et
arbori facit gignere vermes. multosq; pisces
ex aqua pducit. vultures apes serpētes sine
mascino semine facit prole gignere. potuit
idem deus et virginē facere parere. **D**e ascē-
sione querenti respondit. **R**ota molendini
quantum ad ima descenderit de superius
tantum ascendit econuerso. **A**uis de mon-
te descendens redit in altum. **S**ol in orien-
te surgit & tendit in occidentē. & iterum redit
in orientem. **I**ta et x̄ps vnde descendit. iterū
ascendit. **C**ui gigas. **A**postea pugnem⁹ pro
fide. **T**ūc accidit qd̄ in primo caplo dictum
est qmō exercitus. **K**aroli facies egrum lin-
theis operuit. ne viderent laruas hostium.
& obstruxerunt aures equozum ne audirēt
tympana per que prius fugati fuerant quā-
do pagani fecerāt singulos viros ante singu-
los equos incedere laruatos et tympana p-
cutientes. **U**nde modo victoriā habuerunt
Tūc karolus irūpens vexillū in curru absci-
dit. alias enim nunq; fugissent. **E**t tunc occi-
dit. viij. **M**. paganatoz vrbē cepit. & postea
in hispania nemo karolū ausus est ipugre
Ipostea venit ad s̄ctū iacobū. et omnia de-
structa ibi reedificauit. **S**tatuitq; ad honores
sancti iacobi oēs reges et principes p̄ntes et
futuros ep̄o s̄cti iacobi obedire. **T**ūc ego tur-
pin⁹ remēs archiep̄s sancti iacobi ecciam et
altare cum. lx. ep̄is karoli rogatu hat. **J**unij.
honorifice dedicaui. **E**t karol⁹ tūc dedit ec-
clesie sancti iacobi in dotem totam galiciā
et hispaniam. vt quilibet possessor dom⁹ an-

Historia karoli magni

nuatim quattuor denarios persolueret. et ab omni seruitute regis et principum liber esset. et ut ibi sint scilicet et virge episcopales. et corone regales per manus epi loci prebent. Et ut beatus iacobus et iohannes cum matre petierant. ut viderentur sedere ad dexteram. alii ad sinistram christi iohannes in oriente prout est apud ephesum. iacobus in occidente. romane apostolicam sedem petrus beatus merito. quia ipsi erant christi per ceteris familiares. principaliter tamen est petrus. quia christus eum voluit esse principem apostolorum. Tante fortitudinis fuit Karolus quod quattuor ferraturas equi simul manibus facile extendebat. et milites armati stantes super palmam suam a terra usque ad caput suum facile leuabat. Tante largitatis quod in quattuor festis curiam precipue habuit in hispania videlicet in natiuitate christi in pascha penthecoste. et iacobi. Per singulas noctes eum custodiebant. cxx. fortes. Prima noctis vigilia. xl. ei assistebant. x. ad caput. x. ad pedes. decem. ad dexteram. x. ad sinistram. Dextra spatam nudam. sinistra cadela ardentem habebat. Per modo secundam vigiliam. xl. similiter. et. xl. tertiam vigiliam fecerunt. Qui plura de virtutibus eius scire voluerit cernat quomodo romae imperator fuit. ecclesias multas et abbatias instituit. sepulchrum domini visitauit. multorum sanctorum corpora in argento et auro locauit. Quomodo lignum crucis secum tulit unde multas ecclesias dotauit. Cum rediret Karolus de hispania. adhuc erant duo reges pagani apud cesaream augustam marsius et beligadus frater eius a rege babilonie de perside in hispaniam missi. qui Karolo fide subiacebant. Quibus Karolus mandauit ut baptizarentur vel tributum sibi mittant. Qui miserunt ei triginta equos oneratos auro argento gazisque hispanicis. et. cccc. equos vino dulcissimo oneratos pugnatoribus ad potandum. et mille saracenas feminas formosas. Nuncio vero karoli gamaleoni viginti equos oneratos auro et argento et pallijs dederunt. ut pugnatores in manus eorum traderet. Quod et fecit. Nuncius Karolo munera tulit. Sed vinum et mulieres acceperunt pugnatores. Dixitque rex marsius quod veniret baptizandus. Cui occurrit Karolus cum quinquaginta quinque milibus. Venerunt et pagani. et horum viginti milia

occiderunt christiani. Similiter et christianorum triginta milia a paganis sunt occisa propter ebrietatem animi et fornicationem eorum. Ibi occisi sunt omnes pugnatores preter rotolandum et alios. v. Tunc rotolandus cum. c. viris euasit et occidit marsium. Ipse solus quattuor lanceis fixus euasit. Tunc marmoreum lapidem trino ictu in duas partes diuisit a summo usque deorsum gladio suo. quem voluit frangere quoniam vidit se moriturum. ne pagani eundem gladium acciperent. Cornu suum sufflato fregit et cervicem colli sui lesit socios vocando. Cum sufflatione. Karolus audiuit venire voluit. sed prefatus traditor eum auertit dicens eum in venatione esse. Adhuc Karolus necem et traditionem suorum ignorauit. Ad obitum rotolandi venit Theodoricus qui vidit compunctionem et orationem eius. Tunc vicibus carnes suas tetigit dicens. Et in carne mea videbo deum saluatorem meum. Similiter tetigit et oculos dicens. Quis visurus sum ego ipse christus. Et ait. Memeto mei domine quia per honorem tuum exul morior. Memoro esto sociorum meorum similiter occisorum pro te. Tunc signans se cruce ait. Nunc videbo quod oculus non vidit christus. Et sic expirauit sanctissimus martyr christi rotolandus. Ego turpinus nesciens rotolandum defunctum. ipso die obitus eius missam defunctorum presente Karolo celebraui. xvi. kalendas. Julij. et raptus in extasi audiui choros in celestibus cantantes. ignorans quid hoc esset. Post hoc demones audiui quasi predam ducentes. Quibus dixi. Quid fertis. Responderunt. Marsium ad inferna sicut Michael rotolandum ad celestia. Missa celebrata dixi hoc Karolo. Cum hoc dicerem venit Baldevinus super equum rotolandi dicens rotolandum se reliquisse in agonia. Cito exercitus venit ad funus. sed Karolus primus inuenit eum exanimatum. brachia super pectus posuerat in formam crucis. Tunc Karolus irruit super eum. Quis planctum illius explicat Balsamo mirra et aloec conditus est. Et cum eo ibi pernoctauit exercitus. Triginta octo annorum obiit. Crastino armati vadunt ad locum certaminis ubi cum aliquis amicus

De conceptione beate marie uirgis.

suum semiuinum reperit, aliquis mortuum.
oluerius defunctum inueniunt. quattuor
palis in terram fixis extensus, restibus reor
tis ligatum a collo usque ad ungues pedum et ma
nuum excoctum, sagittis, lanceis, spatibus perforatum
Totum nemus clamoribus impletur, qui
libet suum amicum eiulando. Tunc karolus
iuravit per omnipotentes quod curzere non ces
saret donec hostes inueniret. Et inuenit eos
cenantes quattuor milia, que occidit Stetit
sol immobilis, et prolongata est dies illa spa
cio trium dierum. Et inuento traditore ga
maleone precepit eum karolus, quattuor e
quis fortissimis totius exercitus alligari, et
super eos assessores agitantes contra quat
tuor plagas orbis. Et sic digna morte interiit.
Discerptus exemplo iude proditoris. Duo
decim milia unciarum argenti, et viginti mi
lia talentorum auri, vestes et cibaria data sunt
pro animabus defunctorum. Rotholando
in ecclesia romana sepelitur, gladius eius ad ca
put suspenditur. Omne terra circa opidum
blauien, vi. dierum spacio ubi Rotholando
sepultus est, canonicis regularibus quibus ipse ka
rolus restaurauerat iussit dari, ut annuatim
in anniuersario sancti rotholandi, xxx. pau
peres omnibus necessarijs vestibus induerent
cibus reficerent, xxx. psalteria et tot missas pro
omnium defunctorum animabus occisorum dice
rent. De reliquo ipsi uiuerent. Hoc est hoc ka
rolus sanctum Dionysium honorauit, omne
fratiam ecclesie eius in predio dedit, et precepit
ut omnes franci presentes et futuri etiam reges
pastori ecclesie obedirent, et quelibet domus
annuatim quattuor denarios daret ipsi eccle
sie. Et stans apud corpus beati Dionysii orauit
pro animabus occisorum in hispania, et pro his
qui libenter prefatos denarios soluerent. Hoc
cte prima regi dormienti Dionysio apparuit
eumque excitauit dicens. Qui tuo exemplo in hi
spania occisi sunt vel occidentur, omnium de
lictorum veniam impetraui. Similiter de qua
tuor denarijs grauioris sui vulneris medi
cinam impetraui. Hoc karolus dixit omni
bus. Tunc karolus aquisgranum mira matri
dei operatus est, unde prouocati sunt etiam
ad bona facienda multi alij. Tunc mihi tur

pinio mors karoli reuelata est hoc modo.
Cum apud viennam die quadam in extasi
raptus orationi vacarem, psalmum deus in
adiutorium dicerem, demonum agmina pre
debant versus lotboringiam. Cum omnes
transissent, vidi vnum quasi etiopez gressu
tardo sequentes. Cui dixi. Quo itis. Respon
dit. Aquisgranum tollere animam karoli. Cui
dixi. Adiuuro te per christum, ut redeas ad me
dicens quid actum sit. Tunc parum morati
redeunt ut prius ordinati. Dixi ergo ei cui pri
us dixeram. Quid egistis. Respondit Gali
cianus sine capite tot lapides et ligna eccle
siarum tulit in statera, quod plus appenderunt
eius bona quam mala, et ideo animam eius a no
bis abstulit. Quo dicto euauit. Et ego co
gnoui illa bona karolum esse defunctum. Ipe
etiam quando ab inuicem recessimus me ro
gante promisit mihi si fieri posset nuncium
mortis sue mihi mitteret. Similiter ego si
bi de mea morte promisi. Unde egrotans
ad mortem precepit cuidam militi alumno
suo ut mortem eius mihi nunciaret. Quod
et fecit. Quinto kalendas Februarii obiit
Anno domini octingentesimo decimo quarto.

CLXXXVIII

De conceptione sancte
marie virginis.

Athelmus can
tuariensis archiepiscopus, et pastor
anglorum coepis suis cum suisque
orthodoxis salutem et perpetuam
in domino benedictionem. Conceptio veneranda dei ge
nitricis et perpetue virginis marie, dilectissimi
fratres quemadmodum per multorum signorum exprimitur
in anglia et francia ceterisque partibus celebranda
da sit, olim declarata, me narrate audiat dile
ctio vestra. Tunc namque illo quod diuine placuit pie
tati anglorum gentem de malis suis corrigere, sue
que seruitutis officijs artibus astringere, gloriosissi
mo normannorum duci guilhelmo eandem patriam
debellando subegit. Et regi eozeraldo nomine
impio et tyranno clerique persecutori et bono
ris ecclesiastici subuersori, reddidit in bello
pro meritis talionem. Quo cetero guilhelmus
factus dei virtute et industria sua anglorum

De conceptione beate marie uirginis.

rex totius ecclesiastice dignitatis honores i meli⁹ reformauit. Cuius pie intentionis ope rib⁹ inuides ille bonoz oim inimic⁹ dyabo lus. cu familiariu fraudib⁹ cu extraneoz icur sib⁹. mltoties conat⁹ e⁹ obistere successib⁹ Sz dno ptege⁹te ad nihilu dduct⁹ e⁹ malign⁹ Audiētes aut daci ā gliā sibiectā eē nozman ni gūit indignati se suo qsi bereditario iure priuari. arma pparāt. classē aptāt ut eos ad eūtes a data sibi diuit⁹ patria expellāt. Hoc cōpto guilhelm⁹ rex prudētissim⁹ bellinum qndā religiosū abbatē rameliē⁹ cenobij ad daciā dirigit ut inqrat veritatē⁹ rei. At ille vir admodū sagacis ingenij strenue negoci uz regē exētur. Quo fidelit⁹ pacto ad angliā reuerti cupiēs mare ingredit et iā maxiaz p⁹ tē maris pspo cursu transierat. cū subito dē sis surgētib⁹ vndiqz vētis horrida tēpestas celū cōmouit z vndas. Fatigatis igit nautis nec vltra valentibus obniti fractis remis funibus ruptis. cadentibus velis. spes salutis amittitur. z nihil nisi submersionis iudicium miserabiliter expectatur. Cūqz de salute corporū desperati aiarum curā solum. mō creatori suo magnis clamorib⁹ cōmendarēt. z btissimā dei genitricem mariam miseroz. s. refugium z desperatozum spem. deuote inuocarent. subito quendam venerande habitudinis virum pontificali infula decoratū. qsi inter vndas naui primuz viderūt Qui aduocās ad se bellinum abbatem bis verbis cepit compellari eum. Quis inqt periculum euadere. vis ad patriam san⁹ ire. Cū qz ille cū fletu in toto corde desiderare id solum expetere responderet. tunc ille. Scias iqt me ad te a domia nostra di genitrice maria. ad quam dulciter reclamasti directum. et si dictis meis obtemperare volueris. san⁹ cum comitibus imminens euades periculum maris. Spondet ille ilico se ei in omnibus obtemperaturum. si hoc euaderet periculum. Idromitte inquit mibi z deo qd diez conceptionis et creationis matris christi celebrabis. z celebrandum predicabis. At ille. ut vir prudentissim⁹ et quis inquit mibi dies hoc festo erit celebrandus. Sexto ait yd⁹ Decembus hoc festum tenebis. Et quo inqt

abbas officio vtemur in ecclesiastico obsequio. Omne inquit officium quod dicitur in natiuitate eius. dicitur in conceptione excepto qd nomen natiuitatis mutabitur in nomen conceptionis. His dictis ille disparuit. z citius dictu sedata tempestate. abbas cum suis incolumis cōcito flatu applicuit anglicis litoribus z que viderat z audierat quib⁹ potuit notificauit. Statuit autem idem festus in rameliensi cenobio solenniter celebrari. et ipse quo aduixit deuotis obsequijs solenniter celebrauit. Et nos ergo fratres carissimi si portum salutis volumus apprehēdere. dei genitricis creationem z conceptionē dignis officijs celebremus. ut ab e⁹ filio digna mercede remuneremur. qui cum patre z spiritu sancto viuiter regnat in secula seculozum amen. ¶ Rursum hec solēnitas alio modo alibi declaratur. Temporibus namqz lkaroli regis francozum. clericus quidam ordine leuita vngarie regis germanus. beatam dei genitricem mariam toto corde diligere eiusqz horas cantare solitus. parentū suoz consilio nubere volens cum quadam adolescentula valde. accepta a presbytero nuptiali benedictione die quadam missa etiam iā celebrata recordatus. quia eiusdem btē marie uirginis horas die illa iuxta morez suoz non cantauerat. omnes ab ecclesia exire coegit. sponsam domum mittens. z ipe iuxta altare solus remansit. Cūqz solus dominice matris horas decantando banc antiphonā scilz pulcra es z decora cantaret. subito apparuit ei domina nostra et perpetua dei genitrix virgo maria cum duob⁹ angelis dextrā eius et leuam tenentibus dicens ei. Si ego sum pulcra z decora quid est qd me dimittis et aliam sponsam accipis. Nunquid non ego sum pulcrior illa. nunquid non ego sum optime formosa. nunquid non ego sum valde decora. vbi vidisti tam pulcram. Cui ille. Domina mea inquit claritudo tua omnez pulcritudinem mundi excellit. Tu es super thronos et choros angelozum eleuata. tu es super celos celozum exaltata. Quid ergo vis ut faciam. At illa. Si sponsam inquit carnalem cui adberere vis amore mei

De conceptione beate marie uirgis.

Dimiseris me sponsam in celesti regno habebis. Et si conceptiois mee festa annuatim. vi. idus decembris solenniter celebraueris. et colenda predicaueris mecum in regno unigeniti mei laureat' eris. his itaq; dicit. Dna nra ab ocul' se videtis disparuit. Cleric' uo domū redire nolēs absq; parētū suor' p'ilio ilico abbatia qndā in gresus monachi habitu decorat. Ubi p' exiguum tēp' merit' beate marie semp' uirginis. q' diligentes se semp' remunerat. Decorat. et benificat. a q'leie ep's patriarcha fact'. festus eius dē conceptiois die p'fato q'z diu vixit annuatim cū p'p'is enā octauis diligēt' celebravit. et celebrādū p'dicauit. **A**teruz bec festiuitas alit' alibi declarat'. In pago gallico canonic' q'dam ordine sacerdos. sollicitus cantare beate marie uirginis horas nocturnales a villa quadam ubi cum uxore cuiusdam adulteratus fuerat rediens ad opidum ubi morabatur tendere curans. fluuius secane trāsmearē cupiens solus nauim ingressus. dñi ce matris matutinas nauigando canere cepit. Cūq; inuitatorium. Ave maria gratia plena dominus tecum. diceret. et iam in medio fluminis esset. ecce demonum turba uina cum eius nauicula eum precipitauerūt et eius animam sicut p'omeruit spuerunt ad tormenta. Die autem tertio ad locum q' demones eam tormentis afficiebant. venit beata uirgo maria cum sanctorum turba dicens eis. At quid mei familiaris animam iuste afficitis. Nos inquit eam debem' habere. quoniam capta est in nostro opere. Si illius inquit uirgo esse debet. cuius opera faciebat. ergo nostra esse debet. quoniam matutinas nostras dum uos eum peremistis decantabat. Unde magis rei facti estis. q' erga me iniqu' egistis. His itaq; dicit' d'monib' bucz illuc fugientib'. scilicet uirgo aiaz reduxit ad corpus. et per brachium hominē ab utroq; funere resuscitatū arripēs. aquā a dextris et a sinistris quasi muez stare iubēs de profundo fluuij ad portū incolumē adduxit. At ipse gaudius pedibus eius prostrat' ait ei. Karissima domina mea et uirgo gratissima. quid tibi retribuam pro tantis beneficijs que mihi fecisti. Id'ecor' inquit dei ge-

nitrix ne amplius in adulterij peccata cabēs conceptionis mee festa sexto id' decembris solenniter celebres et celebranda denuncies. **A**teruz ut ipsa locuta est. celos eo uidete ascendit. At ipse beremiticam vitam ducens. q' sibi acciderat. cunctis audire cupientibus enarrauit. et q'z diu vixit eadem festa celebrauit. et celebrāda predicauit. Et nos ergo fratres karissimi hoc idem nostra auctoritate episcopali corroboramus. et precipimus. ut nullus uestrum ita sit rebus temporalibus aut proprijs delictis occupatus. quin beate uirginis uenerandam conceptionem annuatim celebret et eius horas per unūqueq; q'z diem excepto die dominico vel die noue lectionum decantet. Unde etiam notandū est q' si aliquis p'pter pctōz suor' desperationem dei officium facere noluerit dupliciter coram deo reus erit. Uno modo quia peccatum fecit. altero quia pro peccato suo deo uiuere noluit. Hinc ad petrum dominus ait. Si te peccatorem consideras. oportet ut a te deum tuum non repellas. Deum a se repellit. qui propter peccata bonum opus facere renuit. Sed nos peccatores eē recognoscim'. oportet ut dei genitricē apud filium suum exoratricem et auxiliatricem habeam'. Si enim aduersum nos summus iudex p' nostris facinoribus iratus fuerit. ipa nobis potest facere filium placatum que euz genuit. Nullus erit tantus peccator in hoc seculo si ipsa filium suum exorauerit pro eo. quin recipiat ueniam in futuro. Quidquid enim a pio filio suo petierit. totum ueraciter obtinebit. **Q**uid de theophilo dicamus. Theophilus uice dominus cuiusdam episcopi cilio extitit. Hic postq; accusatus ap'd dominum fuit. et a p'prio officio expuls' paupertate contritus cuiusdam iudei concilio qui cum dyabolo per artem magicam uoloquebatur. christianitatem suam abnegās eidem dyabolo semetipsum in seruum commendauit. Unde ualde post exiguum tēp' penitēs. in quadam beate marie uirginis basilica p' q'draginta dies ante eius imaginem ploras uigilauit. Cui pre nimio labore et lassitudine p'cū dormiēti apparuit bea uirgo ma-

De conceptione beate marie uirginis.

ria. et corripies eum reddidit ei cyrographus
quod dyabolo profatu iudei dederat. quod ipsa dei ge-
neris ab ipso vi abstulerat. Tunc theophilus eui-
gilas suspectus suum cyrographum positum iuenit.
et mox crastina die huius episcopo ciuibus enarrauit. et
statim idem episcopus data sibi penitentia saluari et ab-
solutione facta. duxit illum ante altare ad communi-
candum. Cum autem corpus christi de manu episcopi acciperet.
descendit super illum spiritus sanctus in specie solis
et refulsit facies eius ut sol. Venique in prefa-
ta basilica tribus diebus totidemque noctibus
agens deo et beate marie uirgini gratias. insistens
precibus et consilijs ut dies conceptionis bea-
te uirginis marie ut predictum est solenniter celebraretur
spiritum deo reddidit. Ecce quibus beatus dei generis the-
ophilus despatum ad penitentiam reduxit. et profatus pro-
bitate triduanum mortuum etiam a demonibus eru-
puit. et ad vitam reuocauit. quanto ergo magis fra-
tres karissimi beatorum faciet illos. qui eam assidue
inuocabunt. si eos qui solo momento eam in spella-
uerunt miseris iuuat. Satisfactiones namque et ro-
mani eius matutinas cum. ix. lectionibus die sabbato-
rum bono more decantantes gratiam eius adquirent
Nulli ergo sit pigri. nulli onerosum celebrare
eius festa. Sciendum quod licet in sancta ecclesia colitur natiui-
tas eius. sic debet excoli conceptio eius. Sicut enim
ad saluandum genus humanum olim fuit necessa-
ria natiuitas. sic fuit conceptio ipsius. Nisi reci-
peret minime nasceretur. Iussu dei recipit et na-
scitur. Que nisi nasceretur. mundi redemptor ex ea non
nasceretur. Immo si diuina generatio prospiciat
specialis conceptionis eius forma maior est ap-
probata quam natiuitatis. Sic conceptio beate uirgi-
nis maior est quam natiuitas. Maxime eius
est sanctissimum corpus uirginis cum beatissima sui anime
quam de nihilo creauit deus recipi et coniungi. quam pro
natiuitate in esse permanere. Sicut res maior
est ad a deo creari quam filios a deo matre na-
turaliter nasci. Cuius ergo natiuitas sancta est. eius
conceptio non immerito sancta erit. Quisquis igitur
presul abbas et prelatus es. recolle diligenter eius
solennia et cunctos iube eam colere. quia si eam to-
to corde amaueris nunquam a gradu tuo deposi-
tus fueris. In memetipso probaui quod a te. Eru-
bescant omnino infelices qui tantum diem tantamque sacra-
mentum ac misteria tenebunt ignorantie excecati
respuunt celebrare. eo quod uiri et mulieris copu-

latio in conceptione uirginis extitit. Si eius conceptio
non ideo circoscopus quod carnalis extitit stultis non place-
at hodie celebrare. tamen diem illam et noctem quam sit
militis in cogita. et tempus et horam spiritus sanctus conceptionis
eius. hodie celebrare delectet. qui ipse anima et crea-
tor anime sue matris dignam sanctissimo corpori uir-
ginali eius angelus ministrantibus copulauit. Quam
etiam diem primam nostre reparationis et salutis. dispo-
sitor nostre saluationis inter ceteros dies fecit prele-
git et sanctificauit. Nam quod sunt due conceptiones homi-
nibus notum est peritus. Una spiritualis alia car-
nalis. Una quod est que carnalis copulatio uiri et mu-
lieris agitur. alia qua spiritualis anima noua
et pura deo operante corpori diuinitus
datur. et adunatur. Si non placet illis cele-
brare solennia conceptionis carnalis dominice
matris placeat eis colere anime eius spiritu-
alem creationem et corporis animeque copu-
lationem. Quanta est dies illa qua nostre
reparatrici anime digna creatur. et consecrat
et sanctissimo corpori unitur. Non est uerus
amator uirginis qui despiciat colere diem eius
conceptionis. Erubescant iterum insani qui
hanc diem colere nolunt. idcirco quod aliorum sanctorum
conceptiones minime colere consuevit ecclesia
Maxime quippe rusticitas est eam alijs sanctis in se
comparare. in qua deus carne assumpsit. quam etiam super
omnes sanctos et archangelos in celis sublimauit. Quam
uis enim ceteris sanctis dies conceptionis eo-
rum non sit processum ut celebraretur. illi tamen
a spiritu sancto concessum est que maior et
excellenter cunctis est. Dulce et digne hanc
dominationem super ceteros sanctos illa de-
bet habere. per quam omnes sancti sanctifi-
cantur et beatificantur. Dicitur enim christus
sanctus sanctorum et dicitur hec sancta san-
ctorum. Et sicut sine more summus rerum di-
spositor super omnes sanctos et sanctas illam
dignitatem ei tribuit ut uerbum caro factum
uirgo conciperet. et uirgo pareret. et post par-
tum uirgo permaneret. sic ipse pro omnibus
absque more hanc dignitatem illi iuste contu-
lit. ut conceptionis et natiuitatis eius solen-
nia sacrosancta in sancta celebraretur ecclesia.
Quid longius. Conceptionem dominice ma-
tris colere est christi generationem commemora-
re. nam uirginis marie conceptio christi generationis est linea